

**AVRUPA'DA YAŞAYAN TÜRKLERİN AİLE YAPILARI
VE ENTEGRASYON (UYUM) SORUNLARI
(AVUSTURYA ÖRNEĞİ)**

Efkan YEŞİLDAĞ

Yüksek Lisans Tezi

Danışman: Yrd. Doç. Dr. Hüseyin KOÇAK

Ağustos, 2008

Afyonkarahisar

T.C.
AFYON KOCATEPE ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
SOSYOLOJİ ANABİLİM DALI
YÜKSEK LİSANS TEZİ

AVRUPA'DA YAŞAYAN TÜRKLERİN AİLE YAPILARI
VE ENTEGRASYON (UYUM) SORUNLARI
(AVUSTURYA ÖRNEĞİ)

Hazırlayan
Efkan YEŞİLDAĞ

Danışman
Yrd. Doç. Dr. Hüseyin KOÇAK

AFYONKARAHİSAR 2008

YEMİN METNİ

Yüksek Lisans tezi olarak sunduğum “Avrupada Yaşayan Türklerin Aile Yapıları ve Entegrasyon (Uyum) Sorunları (Avusturya Örneği)” adlı çalışmanın, tarafımdan bilimsel ahlâk ve geleneklere aykırı düşecek bir yardıma başvurmaksızın yazıldığını ve yararlandığım eserlerin kaynakça da gösterilen eserlerden oluştuğunu, bunlara atıf yapılarak yararlanmış olduğumu belirtir ve bunu onurumla doğrularım.

.../.../2008

Efkan YEŞİLDAĞ

TEZ JÜRİSİ KARARI VE ENSTİTÜ ONAYI

JÜRİ ÜYELERİ

İMZA

Tez Danışmanı: Yrd. Doç. Dr. Hüseyin KOÇAK

.....

Jüri Üyeleri: Yrd. Doç. Dr. Kenan ÇAĞAN

.....

Yrd. Doç. Dr. Fehmi AKIN

.....

SOSYOLOJİ anabilim dalı yüksek lisans öğrencisi Efkan YEŞİLDAĞ'ın, "Avrupada Yaşayan Türklerin Aile Yapıları ve Entegrasyon (Uyum) Sorunları (Avusturya Örneği)" başlıklı tezi .../.../..... tarihinde, saat’da Lisansüstü Eğitim Öğretim ve Sınav Yönetmeliğinin ilgili maddeleri uyarınca, yukarıda isim ve imzaları bulunan jüri üyeleri tarafından değerlendirilerek kabul edilmiştir.

Doç. Dr. Mehmet KARAKAŞ
MÜDÜR

YÜKSEK LİSANS TEZ ÖZETİ

AVRUPA'DA YAŞAYAN TÜRKLERİN AİLE YAPILARI VE ENTEGRASYON (UYUM) SORUNLARI (AVUSTURYA ÖRNEĞİ)

Efkan YEŞİLDAĞ

**AFYON KOCATEPE ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
SOSYOLOJİ ANABİLİM DALI**

Ağustos 2008

TEZ DANIŞMANI: Yrd. Doç. Dr. Hüseyin KOÇAK

Avrupa'nın değişik ülkelerine yıllar önce göç eden Türkler gittikleri bu ülkelerde kalıcı olmuşlardır. Göç ile ortaya çıkan sorunlardan en çok etkilenen, aile kurumu olmuştur. Bireyin sosyalleşmesinde ailenin sahip olduğu kültürel değerler süphesiz çok önemlidir. Türklerin sahip oldukları kültürel farklılıkların anlaşılması ve ihtiyaçlarına cevap verilmesi, içinde yaşadıkları topluma entegrasyon (uyum)'larını kolaylaştıracaktır.

Avrupa'da yaşayan Türklerin aile yapıları ve entegrasyon (uyum) sorunları bu tezin temel konusunu oluşturmaktadır. İşlenen konular ise Avusturya'da yaşayan Türklerin sosyo-demografik profili, aile biçimleri, aile içi ilişkileri ve komşuluk ilişkileri ile eğitim, dil, yabancı düşmanlığı gibi uyum sorunlarıdır.

Konuyla ilgili olarak seçilen örneklem üzerinde yapılan alan araştırmasında anket ve mülakat yöntemi kullanılmıştır. Elde edilen veriler aile biçimi, aile içi ilişki düzeyi, uyum sorunu, dil sorunu veyabancı düşmanlığı ile diğer değişkenler aralarında karşılaştırılarak oldukça anlamlı sonuçlara ulaşılmıştır. Bu sonuçlar yapılan mülakatlardan da yararlanılarak yorumlanmıştır.

Anahtar kelimeler:Göç, Aile, Kültür, Entegrasyon, Uyum, Dil, Yabancı düşmanlığı.

ABSTRACT

FAMILY STRUCTURES AND INTEGRATION PROBLEMS OF TURKISH PEOPLE LIVING IN EUROPE (THE CASE OF AUSTURIA)

Efkan YEŞİLDAĞ

**AFYON KOCATEPE UNIVERSITY
THE INSTITUTE OF SOCIAL SCIENCES
DEPARTMENT of SOCIOLOGY**

August 2008

Advisor: Assist. Prof. Dr. Hüseyin KOÇAK

The Turks who immigrated to the different countries of Europe settled down permanently in the regions they went. Families were heavily effected through the migrations. With no doubt, cultural values that families have are very important in the socialization of individuals. Being aware of cultural differences that Turkish people have, and providing their needs will easily make them integrate into the society they live in.

The main goal of this thesiss is that family structures of Turkish people and the problems of their integrations into the society in Europe. The case of Turkish people living in Austuria has been taken as an example. And the following issues are discussed in the research such as; Socio-demographic profile, family shapes, family relations, neighborhood relations, problems of integration, education, language and foreign enmity.

Questionnaire and interview methods have been used in the field research which is done on the selected sample concerning the topic. After the collecting datum; family shapes, level of family relations, neighborhood relations, integration problems, language barrier and foreign enmity were mixed up with the other variables considerable results were obtained. The results have also been interpreted with the help of interviews.

Key words: Emigrants, Family, Culture, Integration, Language, Foreign enmity.

ÖNSÖZ

Efkan Yeşildağ

Bu çalışmanın her aşamasında bana yol gösteren ve yardımını hiç esirgemeyen kıymetli tez danışman hocam Yrd. Doç. Dr. Hüseyin KOÇAK'a teşekkürü bir borç bilirim.

Avusturya'da; Verein okay. Zusammen Leben für Zuwanderung und Integration (Birlikte Yasamaya Evet. Göçmenler ve Entegrasyon) Derneği ile 'Mimosa Frauenverein für Bildung und Kultur' (Mimosa Kadın Eğitim ve Kültür) Derneği'nin başkan ve üyelerine, anketlerin uygulanmasında ve eğitim organizasyonlarında verdikleri destekten dolayı 'Phönix Institut' ve 'Galileo Institut'in fedakar yönetici ve eğitimcilerine, bizi misafir eden ve dostluğunu esirgemeyen çocukluk arkadaşım Hakkı ALKAN'a, Avusturya'da bizi hasretle kucaklayan evlerini açan ve eğitimlerimize katılarak sorulara içtenlikle cevap veren vatandaşlarımıza çok teşekkür ederim.

Ayrıca, Yrd. Doç. Dr. Kenan ÇAĞAN'a ve Sosyoloji bölümündeki bütün hocalarıma, bana teknik destek veren değerli dostum Yrd. Doç. Dr. Mustafa Fatih ABASIYANIK'a, Doç. Dr. Mustafa CEMEK'e, Yrd. Doç. Dr. İdil IŞIK'a ve Yrd. Doç. Dr. Mehmet PALANCI'ya katkılarından dolayı şükranlarımı sunarım.

Birlikteliğimizin 17. yılına girdiğimiz şu günlerde her zaman olduğu gibi bu araştırma sürecinde de desteğini daima yanımda hissettiğim refika-i hayatıma, gönlümün neşesi çocuklarım Rana, Murat Talha ve Zeynep'e bu süreçte onları ihmal ettiğim için bir özür borçluyum. Gösterdikleri anlayışa müteşekkirim.

Varlık sebebim anne ve babama en derin hürmetlerimle.

Bu araştırmanın Avrupalı Türklere faydalı olması ve konuyla ilgili yeni çalışmalara zemin hazırlaması temennisiyle...

İÇİNDEKİLER

YEMİN METNİ	İİİ
YÜKSEK LİSANS TEZ ÖZETİ.....	V
ABSTRACT	VI
ÖNSÖZ.....	VI
İÇİNDEKİLER	VII
TABLOLAR LİSTESİ.....	XII
KISALTMALAR DİZİNİ	XIV
GİRİŞ	1

BİRİNCİ BÖLÜM

KÜLTÜR, AİLE VE ENTEGRASYON (UYUM) SORUNLARI

1. KÜLTÜR VE KÜLTÜRLE İLGİLİ BAZI KAVRAMLAR.....	8
2. AİLE YAPISI VE KOMŞULUK İLİŞKİLERİ.....	13
2.1. TÜRKİYE'DE AİLE.....	17
2.2. AVRUPA'DA AİLE	19
2.3. GÖÇ VE AİLE	20
2.4. KOMŞULUK İLİŞKİLERİ.....	21
3. AVUSTURYA'DA YAŞAYAN TÜRKLERİN SOSYO-KÜLTÜREL VE ENTEGRASYON (UYUM) SORUNLARI.....	22
3.1. ENTEGRASYON (UYUM) SORUNU	24
3.2. DİL SORUNU	29
3.3. YABANCI DÜŞMANLIĞI	31

İKİNCİ BÖLÜM

AVUSTURYA'DA YAŞAYAN TÜRKLERİN AİLE YAPILARI VE ENTEGRASYON (UYUM) SORUNLARI ALAN ARAŞTIRMASIYLA İLGİLİ BİLGİLER

1. ARAŞTIRMANIN KAPSAMI VE AMACI	35
2. ARAŞTIRMANIN ÖNEMİ	36
3. ÖRNEKLEM VE VERİ TOPLAMA TEKNİKLERİ	37
4. ARAŞTIRMA ALANI (AVUSTURYA) HAKKINDA GENEL BİLGİ.....	38
4.1. TARİHÇE.....	38
4.2. COĞRAFİ DURUM	39
4.3. NÜFUS	40
4.4. SİYASİ HAYAT	40
4.5. EKONOMİ	41

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

AVUSTURYA'DA YAŞAYAN TÜRKLERİN AİLE YAPILARI VE ENTEGRASYON (UYUM) SORUNLARI İLE İLGİLİ BULGULAR VE YORUMLAR

1. DEMOGRAFİK ÖZELLİKLER VE AİLE YAPISI.....	42
1.1. CİNSİYET DAĞILIMI.....	42
1.2. YAŞ GRUPLARI.....	43
1.3. ÖĞRENİM DURUMU	44
1.4. MEDENİ DURUM	45
1.5. ÇALIŞMA DURUMU	46
1.6. AVUSTURYA'DA YERLEŞME DURUMU	47
1.7. AVUSTURYA'DA YAŞAMA SÜRESİ.....	48
1.8. OTURULAN YERLEŞİM YERİ.....	49
1.9. İŞSİZLİK NEDENLERİ	50
1.10. AİLE BİÇİMİ.....	51
1.11. AİLE BİREYLERİ VE AKRABALARLA İLİŞKİLER	52
1.12.ÇOCUKLARIN AVUSTURYA'DA YETİŞMESİ SİZİ ENDİŞELENDİRİYOR MU?.....	53
1.13. ÇOCUKLARININ AVUSTURYA'DA YETİŞMESİNDEN HANGİ NEDENLERLE ENDİŞE DUYUYORLAR?.....	55

1.14. AİLEDE AKRABA VEYA HEMŞEHRİ OLMA DURUMU	56
1.15. TÜRKLERİN KENDİ ARALARINDAKİ İLİŞKİLER	57
1.16. KOMŞU VE AKRABALARLA İLİŞKİLER.....	59
1.17. AİLENİN GELİR DURUMU	61
1.18. OTURULAN EVİN MÜLKİYETİ	62
2. GENEL UYUM SORUNLARI	63
2.1. ENTEGRASYONDAN NE ANLAŞILDIĞI.....	63
2.2. UYUM SORUNU YAŞAMA DURUMU	64
2.3. UYUM SORUNU YAŞANAN KONULAR	65
2.4. DİL KONUSUNDA YAŞANAN SORUNLAR.....	67
2.5. ÇOCUKLARIN TÜRKÇE OKUMA-YAZMA SORUNLARI.....	68
2.6. OKUNAN GAZETE VE DERGİLER	69
2.7. YABANCI DÜŞMANLIĞI	70
2.8. TÜRKLERİN AVUSTURYALILARLA İLİŞKİLERİNİN ALGILANIŞI	72
2.9. AVUSTURYA VATANDAŞLIĞINA GEÇME	75
2.10. VİZE KONUSUNDA YAŞANAN SORUNLAR	76
2.11. RESMİ MAKAMLARLA İLİŞKİLER	77
3. AİLE YAPILARI VE UYUMLA İLGİLİ ÇAPRAZ TABLOLAR	79
3.1. AİLE BİÇİMİNE GÖRE.....	79
3.2. GENEL AİLE İÇİ İLİŞKİLERİN İYİLİK DÜZEYİNE GÖRE.....	83
3.3. UYUM SORUNUNA GÖRE.....	85
3.4. DİL SORUNUNA GÖRE	94
3.5. YABANCI DÜŞMANLIĞINA GÖRE.....	100
3.6. YABANCI DÜŞMANLIĞIYLA KARŞILAŞMA DURUMUNA GÖRE.....	104
GENEL DEĞERLENDİRME VE SONUÇ	108
KAYNAKÇA	114
EK-1: UYGULANAN ANKET SORULARI.....	114

TABLULAR LİSTESİ

Sayfa

Tablo 1. Cinsiyet Göre Dağılım	42
Tablo 2. Yaş Grupları	43
Tablo 3. Öğrenim Durumu	44
Tablo 4. Medeni Durum	45
Tablo 5. Çalışma Durumu	46
Tablo 6. Avusturya'da Yerleşme Durumu	47
Tablo 7. Avusturya'da Yaşama Süresi	48
Tablo 8. Oturulan Yerleşim Yeri	49
Tablo 9. İşsizliğin Nedenleri	50
Tablo 10. Aile Biçimi	51
Tablo 11. Aile Bireyleri Ve Yakın Akrabalarla İlişkiler	53
Tablo 12. Çocukların Avusturya'da Yetişmelerinden Duyulan Endişe	54
Tablo 13. Çocuklarla İlgili Kaygı Nedenleri	55
Tablo 14. Ailede Akraba Veya Hemşehri Olma Durumu	56
Tablo 15. Türklerin Kendi Aralarındaki İlişkilerin Değerlendirilmesi	57
Tablo 16. Akrabalarla Görüşme Durumu	59
Tablo 17. Türk Komşu Ve Arkadaşlarla Ailece Görüşme Durumu	60
Tablo 18. Ailenin Aylık Gelir Durumu	61
Tablo 19. Oturulan Evin Mülkiyeti	62
Tablo 20. Entegrasyondan Ne Anlaşıldığı	63
Tablo 21. Avusturya Toplumuna Uyum Sorunu Yaşama Durumu	64
Tablo 22. Uyum Sorunu Yaşanan Konular	65
Tablo 23. Almanca Konusunda Sorun Yaşıyor Musunuz?	67
Tablo 24. Çocukların Türkçe Konusunda Sorun Yaşayıp Yaşamadıkları	68
Tablo 25. Gazete-Dergi Okuma Alışkanlığı	69
Tablo 26. Yabancı Düşmanlığıyla İlgili Düşünceler	70
Tablo 27. Yabancı Düşmanlığıyla Karşılaşma Durumu	71
Tablo 28. Türklerin Avusturyalılarla İlişkilerinin Değerlendirilmesi	73
Tablo 29. Avusturyalı Komşu ve Arkadaşlarla Görüşme Durumu	74

Tablo 30. Avusturya Vatandaşı Olma İsteği	75
Tablo 31. Vize Uygulamalarında Sorun Yaşanıp Yaşanmadığı.....	76
Tablo 32. Sorunların Resmi Makamlara Ulaştırmada Sorun Yaşanıp Yaşanmadığı.....	77
Tablo 33. Resmi Makamlarla Yaşanan Sorunlar.....	78
Tablo 34. Aile Biçimine Göre Öğrenim Durumu.....	79
Tablo 35. Aile Biçimine Göre Çocukların Avusturya’da Yetişmesinden Duyulan Endişe.....	80
Tablo 36. Aile Biçimine Göre Çocuğun Yabancı Değerler Edinmesi Endişesi..	81
Tablo 37. Aile Biçimine Göre Türk Komşu Ve Arkadaşları Ailece Ziyaret.....	82
Tablo 38. Aile İçi İlişkilerle Çocukların Avusturya’da Yetiştirilmesi Endişesi	83
Tablo 39. Aile İçi İlişkilerle Çocuğun Kültürümüzü Öğrenememesinden Duyulan Endişe.....	84
Tablo 40. Uyum Sorunu Yaş İlişkisi	85
Tablo 41. Uyum Sorunu İle Avusturya’da Yaşama Süresi İlişkisi	86
Tablo 42. Uyum Sorunu İle Oturulan Yer.....	87
Tablo 43. Uyum Sorunu İle Çocukların Avusturya’da Yetişmesinden Duyulan Endişe.....	88
Tablo 44. Uyum Sorunu İle Yabancı Düşmanlığıyla Karşılaşma.....	89
Tablo 45. Uyum Sorunu İle Sorunlarını Resmi Makamlara Ulaştırma.....	90
Tablo 46. Uyum Sorunu İle Dil Sorunu İlişkisi	91
Tablo 47. Uyum Sorunu İle Almanca Gazete-Dergi Okuma İlişkisi	92
Tablo 48. Uyum Sorunu İle İşsizliğin Nedeni Olarak Türklerin Almancayı Bilmemelerinin Görülmesi.....	93
Tablo 49. Dil Sorunu İle İş Sevgisi	94
Tablo 50. Dil Sorunu İle Avusturya Vatandaşlığı.....	95
Tablo 51. Dil Sorunu İle Akrabalar İle Görüşme Sıklığı	96
Tablo 52. Dil Sorunu İle Çocukların Avusturya’da Yetişmesinden Duyulan Endişe.....	97
Tablo 53. Dil Sorunu İle Avusturyalılarla Görüşme Sıklığı.....	98
Tablo 54. Dil Sorunu İle Avusturya Vatandaşı Olma İsteği	99
Tablo 55. Yabancı Düşmanlığı İle Cinsiyet	100

Tablo 56. Yabancı Düşmanlığı İle Çocukların Avusturya'da Yetişmesinden Duyulan Endişe	101
Tablo 57. Yabancı Düşmanlığı İle Karşılaşma Durumu	103
Tablo 58. Yabancı Düşmanlığıyla Karşılaşma İle İşsizliğin Nedeni Olarak Önyargı Ve Ayrımcılığın Görülmesi	104
Tablo 59. Yabancı Düşmanlığıyla Karşılaşma İle Sorunlarını Resmi Makamlara Ulaştırma Güçlüğü Yaşama	105
Tablo 60. Yabancı Düşmanlığıyla Karşılaşma İle Avusturyalılarla İlişkilerin Nasıl Algılandığı	106
Tablo 61. Yabancı Düşmanlığıyla Karşılaşma İle Avusturyalılarla Görüşme Sıklığı	107

KISALTMALAR DİZİNİ

AB: Aile Biçimi

AGDO: Almanca Gazete Dergi Okuyor musunuz?

AGS: Akrabalarla Görüşme Sıklığı

ASAGEM: Aile Ve Sosyal Araştırmalar Genel Müdürlüğü

AV: Avusturya Vatandaşı mısınız?

AVKAG: Avusturyalı Komşu v Arkadaşlarla Görüşme Sıklığı

AVO: Avusturya Vatandaşı Olmak İster misiniz?

ATİB: Avrupa Türk İslam Birliği

C: Cilt

CNS: Cinsiyet

ÇAYE: Çocukların Avusturya'da Yetişmesinden Endişeli misiniz?

çev: Çeviren

ÇKÖE: Çocuğunuzun Kültürümüzü Öğrenememesinden Endişe Duyuyor musunuz?

ÇYDE: Çocuğun Yabancı Değerler Edinmesi Endişesi

DSY: Dil Sorununu Yaşıyor musunuz?

ed: Editör

GAİD: Genel Aile İçi İlişkilerin İyilik Düzeyi

MEB: Milli Eğitim Bakanlığı

İNKİ: İşsizliğin Nedeni Kurumların İlgisizliğimidir?

İNTÖ: İşsizliğin Nedeni Türklerle İlgili Önyargı ve Ayrımcılık mıdır?

İS: İşinizi Seviyor musunuz?

ÖD: Öğrenim Durumu

RMGY: Sorunlarını Resmi Makamlara Ulaştırma Güçlüğü Yaşadınız mı?

s: Sayfa

S: Sayı

TAB: İşsizliğin Nedeni Türklerin Almancayı Bilmemelerimidir?

TAVİ: Türklerin Avusturyalılarla Arasında İyi bir İlişki Var mı?

TBMM: Türkiye Büyük Millet Meclisi

TKZ: Türklerin Komşularını Ziyaretleri

TÜİK: Türkiye İstatistik Kurumu

USY: Avusturya Toplumuna Uyum Sorunu Yaşıyor musunuz?

VSY: Vize Uygulamasında Sorun Yaşadınız mı?

vb: ve benzeri

YDK: Yabancı Düşmanlığıyla Karşılaştınız mı?

YDV: Sizce Yabancı Düşmanlığı Var mı?

GİRİŞ

II. Dünya Savaşı'ndan sonra işgücü açığını karşılamak üzere Batı Avrupa ülkelerine, "misafir işçi" olarak göç eden Türkler, gittikleri bu ülkelerde önemli bir "azınlık grubu" olarak bulunmaktadır. Bu yeni hayat tarzı ve kültür karşısında uyum güçlükleri çeken ailelerin sorunları, her kuşakta artarak ve farklılaşarak kendini göstermeye devam etmektedir. Bu sorunların çözümü için yapılacak en önemli iş, yaşanan bu sorunların yerinde ve bilimsel nitelikli çalışmalarla tespit edilerek ortaya konulmasıdır. Bu tez, Avusturya'daki Türklerin aile yapıları ve yaşadıkları entegrasyon (uyum) sorunlarının ortaya çıkarılmasını amaçlamaktadır.

Avusturya'da yaşayan Türk ailelerinin; aile yapıları, ekonomik durumu, yaşadığı konutlar, ailelerin Türk ve Avusturya'lı komşularıyla ilişkileri, gazete-dergi okuma alışkanlıkları, aile içi ilişkileri; aile fertleri ve yakın akrabalarla ilişkilerin değerlendirilmesi, yabancı düşmanlığı, dil, entegrasyon (uyum) sorunları, Avusturya ve Türk makamlarıyla ilgili yaşanan sorunlar ve yabancı düşmanlığı gibi sorunları ele alınmıştır.

Bugüne kadar hem göç alan ülkelerin hem de göç veren ülkelerin, ortaya çıkan sorunları çözmedeki yetersizliklerinde konuyla ilgili sağlıklı bilgilere ulaşma güçlüklerinin payının büyük olduğu açıktır. Konunun önemine ve Türkiye'nin çok önemli bir işgücü göçü veren bir ülke olmasına rağmen, bu konuda ülkemizdeki bilimsel çalışmaların son yıllarda arttığı gözlenmekle birlikte hâlâ bu çalışmaların çok sınırlı olduğu görülmektedir.

Yaşanan işgücü göçünün ekonomik, sosyal, siyasal ve kültürel sonuçlarının ve sorunlarının çok boyutlu olması nedeniyle yapılacak çalışmaların disiplinler arası bir yaklaşımla ele alınmasının sorunların daha iyi anlaşılmasını sağlayacağı ve çözüm önerilerinin etkinliğini artıracığı şüphesizdir.

Bu işgücü göçlerinden göçmen işçiler farklı boyutlarda ve şekillerde etkilenirken, göç ettikleri ülkelerin de ekonomik, sosyal ve kültürel hayatlarında da değişik şekillerde ve boyutlarda etkilenmelere neden olmuşlardır. Bu etkilenme, göçmen işçilerin hem kendilerine hem yaşadıkları ülkelere hem de kendi ülkelerine çeşitli şekillerde yansımıştır. Yaşanan sorunların, yaşanılan ülkenin sosyal yapısı ve sorunları ile ilişkili birçok boyutu olduğu açıktır.

Konuyla ilgili kurum ve kuruluşların yaptığı çalışmalar başta olmak üzere, genel bir literatür taraması yapılmış ve benzer çalışmalardan esinlenilmiştir. Yurtdışındaki vatandaşlarımızla ilgili gerek yurt içinde ve gerekse buldukları ülkelerde çeşitli çalışmalar yapılmıştır. Ancak bu çalışmaların yurt içinde yapılanları ağırlıklı olarak “işgücü göçü” başlığı altında yapılmıştır. Ayrıca Türkçe literatürde Avusturya’daki Türk ailelerin sorunlarıyla ilgili kuşatıcı bir sosyolojik araştırmaya rastlanmamıştır. Bu nedenle ele alınan pek çok sorun alanı ile ilgili verilere ulaşamamıştır. Bu nedenle böyle bir çalışma bu alandaki bir eksikliğe katkıda bulunabilir düşüncesi ile yapılmıştır.

Avrupa’ya ilk giden Türkler genellikle inşaat, temizlik, madencilik gibi ağır iş alanlarında çalışmışlardır. Söz konusu yurtttaşlarımızın eğitim seviyelerin düşüklüğü ve dil bilmeme sorunu gittikleri ülkelere uyumlarını zorlaştırmıştır. Bu zorlukları, hemşehrlik ve aile bağlarını güçlü tutarak aşmaya çalışmışlardır. Genellikle küçük ve sosyo-ekonomik düzeyi düşük bölgelerde yaşamaya başlamışlardır. Bu durum geleneksel ve kapalı bir yaşam süren çevrelerden giden Türklerin Avrupa’da daha içine kapanık bir yaşam sürmelerine neden olmuştur. Bu durumun değiştirilmesine yönelik gerekli tedbirlerin alınmaması, yeterli uygulamaların yapılmaması nedeniyle vatandaşlarımızın durumlarında önemli değişiklikler olmamıştır. Daha üzücü olanı da Avrupa’da uyum sorunu yaşayan Türklerin Türkiye’de yaşanan dönüşüm ve değişimden yeterince haberdar olmamaları nedeniyle kendi ülkelerinde de uyum sorunu yaşayacak hale gelmeleridir. Vatandaşlarımızın uyum sorunları ile ilgili yapılan çalışmalar ve elde edilen sonuçlar hep sınırlı kalmıştır.

Süphesiz göç ile ortaya çıkan çeşitli sorunların en fazla etkilediği kurum ailedir. Göç olgusu aileleri, ailelerinin parçalanmalarından aile bireylerinin

birbirleriyle veya toplumla ilişkilerine kadar çok değişik şekillerde ve farklı boyutlarda etkilemektedir. Ancak aile içi dayanışma, ailenin yeni topluma uyum kabiliyeti, ortaya çıkan sorunlarla baş etme becerisi gibi özellikleri güçlü olan ailelere sahip bireylerin göçle birlikte ortaya çıkan birçok sorunu atlatabilmeleri mümkünken, bu özellikleri zayıf veya bu özelliklerden yoksun ailelerin bireylerinin bu sorunlarla baş etmede büyük ölçüde zorlandıkları açıktır.

Toplumda ortaya çıkan birçok sorunun kaynağı ailede yaşanan sorunlar olduğu gibi aynı sorunların çözümünün adresi de yine büyük ölçüde ailelerdir. Göç ile ortaya çıkan sorunları çözmeye dönük çabaların da bu olgu çerçevesinde değerlendirilmesi gerekmektedir. Ancak mevcut şartların iyi değerlendirilmesinde ve sorunların en aza indirilmesinde kişilerin çabalarının ve ailelerinin onlara sağladığı katkının önemi büyüktür.

Aile kurumu, bütün toplumlarda yer alan bir kurum olmasına karşılık aile yapıları, toplumlar arasında kültürel özelliklere bağlı olarak farklılıklar göstermektedir. Batı toplumlarındaki çekirdek ailenin en temel özelliği aile bireylerinin birbirinden bağımsız ve ayrı olmasıdır. Özellikle Avrupa’da bireysel yaşam ve “ben” duygusu güçlü iken Anadolu’da ve Doğu toplumlarında ise “biz” duygusu, dayanışma ve bağlılık çok daha güçlüdür.

Bu özellikler göz önünde bulundurularak bakıldığında aile yapıları her iki toplumun kültürel özelliklerine bağlı olarak önemli bazı farklılıklar göstermektedir. Türkler, Türkiye’den göç eden bir topluluk olarak bir yandan Türk toplumunun kültürel özelliklerini taşıırken aynı zamanda farklı bir toplum içinde yaşamaktadırlar. Bu duruma bağlı olarak özellikle ikinci, üçüncü kuşak içinde bu kültürel etkileşimin bir sonucu olarak bazı değişiklikler ortaya çıkmıştır.

Avrupa’nın çeşitli ülkelerinde 1980’li yıllardan itibaren gündeme gelen entegrasyon politikalarının hedef kitlesinin de daha çok I. ve II. kuşak yabancı genç ve çocuklar olduğu görülmektedir.

Farklı bir dil ve kültüre sahip olan Türkler, göç ettikleri ülkenin diline ve kültürüne kendi dil ve kültürlerini de muhafaza ederek uyum sağlamaya çalışmaktadırlar. Bu süreçte ciddi sorunlarda yaşayabilmektedirler. Türklerin buldukları ülkenin dilini ve kültürünü öğrenmeden o ülkede yaşamlarını

sürdüremeleri hem kendileri hem de buldukları ülkeler açısından ne kadar sorunlu ise, kendi dillerini ve kültürlerini tamamen terk etmeye zorlanmaları da kabul edilemez bir durumdur.

Ayrıca entegrasyon politikalarının hedefleri konusunda farklı yorum ve yaklaşımlar söz konusudur. Bu politikaların hedeflerinin netleştirilmesi ve bu hedefler konusunda taraflar arasında bir mutabakatın sağlanması politikaların başarısı açısından çok önemlidir.

Avusturya özelinde yapılan “Avrupa’da Yaşayan Türklerin Aile Yapılarını ve Entegrasyon (Uyum) Sorunlarını” ele alan bu araştırmanın temel varsayımını şöyle ifade edebiliriz:

Türkler Göç ettikleri ülkelerde kendi kültürlerini ve aile yapılarını büyük ölçüde korumaktadırlar. Ancak içinde buldukları toplum ile yaşadıkları kültürel farklılıklar onların eğitim, dil, yabancı düşmanlığı gibi çeşitli sorunlar yaşamalarına neden olmaktadır. Yaşadıkları bu sorunlar Türklerin içinde buldukları ülkeye entegrasyon(uyum)’unun önündeki en büyük engeldir.

Araştırmanın alt varsayımlarını ise şöyle sıralayabiliriz:

- Çekirdek aile içerisinde yaşayanların eğitim seviyeleri geniş aile içerisinde yaşayanlara göre daha yüksektir.
- Ailelerin eğitim seviyesi arttıkça çocukların Avusturya’da yetişmesinden duyulan endişe azalmaktadır.
- Kendi kültürünü yaşama gayreti ve değerlerini kaybetme endişesi olanların ailesiyle ve akrabalarıyla ilişkileri daha iyidir.
- Aile içi ilişkilerin iyilik düzeyi ile yaşanan topluma entegrasyon (uyum) arasında paralellik vardır.
- Avusturya’da yaşayan Türklerden ileri yaşta olanlar entegrasyon (uyum) sorunuyla, genç yaşta olanlarsa kültürel kimliklerini kaybetme riskiyle karşı karşıyadırlar.

- Avusturya'daki yetişkin Türklerin yaşadıkları Almanca ve çocukların Türkçe sorunları hem toplumsal hem de aile içi ilişkilerini olumsuz etkilemektedir.
- Avrupa'daki Türklerin yaşadıkları topluma entegrasyon (uyum)unun önündeki en büyük engellerden biri de karşılaştıkları yabancı düşmanlığıdır.
- Avrupa'da küçük yerleşim merkezlerinde yaşayan Türkler kendi içlerinde uyumlu ama dışarıya kapalı bir toplum özelliği göstermektedirler.

Literatür taramasında tespit edilen çeşitli makalelerde Avrupa'daki vatandaşlarımızı ilgilendiren çeşitli sorun alanları üzerinde durulmaktadır. Söz konusu makalelerde ağırlıklı olarak vatandaşlarımızın hukuki hakları ve durumları ile sosyal yardım ve hizmet konuları ön plana çıkmaktadır.

Bu konuda yapılan ilk çalışmalardan biri olan, Nermin Abadan-Unat'ın "Bitmeyen Göç: Konuk İşçilikten Ulus-Ötesi Yurttaşlığa" adlı araştırmasında 40 yıllık çalışmalarını, deneyimlerini tek bir eserde toplamıştır. Bilgi Üniversitesi tarafından 2002 yılında yayınlanan çalışmasında Unat, dört kuşak boyunca işçileri ve ailelerini sosyal, kültürel ve politik sıkıntılarını, çalışma koşullarını inceleyerek bir göç panoraması sunmaktadır. Bugüne kadar yapılmış alan araştırmalarının ve göç teorilerinin eleştirel bir dökümünün de verildiği kitapta röportajlar, istatistiksel veriler ve kuramsal tartışmalar yer almaktadır. 1960'lardan 2001 yılına kadar Türkiye'nin ve Avrupa ülkelerinin iktisat politikalarındaki değişimi ile işçi göçünün sosyal ve kültürel boyutları, oluşturduğu hukuki tartışmaların aldığı yeni biçimler incelenmektedir.

Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı, Dış İlişkiler ve Yurtdışı İşçi Hizmetleri Genel Müdürlüğü tarafından konuyla ilgili temel kaynak; "Yurtdışındaki Vatandaşlarımıza İlişkin Gelişmeler ve Sayısal Bilgiler" adlı yıllık rapordur. Yayınlanan 2003 yılı raporunda genel olarak yurtdışındaki vatandaşlarımızın ülkelere göre dağılımı, her bir ülke ile ilgili çeşitli istatistikî veriler yer almaktadır. Büyük ölçüde Alman makamlarının verilerini esas alan raporda demografik verilerin yanında çalışan, işsiz ve girişimci sayıları, eğitim oranları gibi sayısal veriler yer almaktadır.

T.C. Başbakanlık Aile ve Sosyal Araştırmalar Genel M¼d¼rl¼ę¼ tarafından yayımlanan B¼lten’de ise ağırlıklı olarak çalışma hayatıyla ilgili g¼ncel sorunlar ve bunlara ilişkin d¼zenlemeler yer almaktadır. Ayrıca Aile ve Sosyal Araştırmalar Genel M¼d¼rl¼ę¼ tarafından konuyla ilgili ¼ araştırma raporu yayımlanmıştır:

Bunlardan birincisi; 1991 yılında yapılan ‘‘Almanya’da T¼rk Olmak’’ adlı çalışmadır. Bu çalışmada k¼lt¼rel değişme odağında kuşaklar arası farklılaşma ¼zerinde durulmuş, I. II. ve III. kuşaklar arasındaki ilişkiler analiz konusu edilmiştir. B¼y¼k ¼l¼de inceleme ve g¼zleme dayalı olarak gerçekleştirilen çalışmada Almanya’daki T¼rklerin k¼lt¼rel kimliklerini korumaları konusunda yaşadıkları g¼l¼kler ¼zerinde durulmaktadır. Bu çerçevede entegrasyon, asimilasyon, ak¼lt¼rasyon gibi temel kavramlar ele alınmıştır.

İkincisi 1994 yılında ‘‘Yurt Dışına İş G¼c¼ G¼¼ ve Parçalanmış Aile’’ araştırmasında, yurtdışına iřg¼c¼ g¼¼ nedeniyle aile bireylerinin birbirlerinden ayrı kalmalarının, bir başka anlatımla ‘‘parçalanmanın aile yapısı ¼zerindeki etkileri’’ ele alınmaktadır. G¼¼n toplumsal sonuçlarına bakıldığında, ¼l¼lebilen ekonomik sonuçlara karşılık, daha karmaşık ve ¼l¼lmesi zor toplumsal sorunların s¼z konusu olabileceği g¼r¼lmektedir. Araştırmada bir tarafta aile, diğer tarafta ise yetişkin ve çocuklar olmak ¼zere parçalanma olgusu içinde birey ve ailenin konumu saptanmış ve bunun bireyler, bireyler arası ilişkiler, bireylerin çevreyle ilişkileri ¼zerindeki etkileri saptanmaya çalışılmıştır.

¼¼nc¼s¼ ise 2007 yılında ‘‘Almanya’da Yaşayan T¼rklerin Aile Yapıları ve Sorunları’’ araştırmasıdır. Bu alışmada, Almanya’da yaşayan vatandaşlarımızın evlilik, aile içi ilişkileri, karar alma s¼releri, ekonomik durumları gibi konuların yanında işsizlik, uyum, dil, yabancı d¼řmanlıęı, izlenen televizyon kanalları gibi konulara yer verilmiştir.

Yurtdışındaki vatandaşlarımızla ilgili olarak kurulan Meclis Komisyonu (TBMM) tarafından hazırlanan raporda bazı sorun alanları tespit edilerek bunlara ilişkin öz¼m ¼nerileri ¼zerinde durulmuştur. 2003 yılında 6 aylık bir s¼rede tamamlanan raporda yurtdışındaki vatandaşlarımıza hizmet g¼t¼ren kurum ve kuruluşlarca sunulan hizmetler, karşılaşılan sorunlar ve öz¼m ¼nerileri ele alınmaktadır.

Araştırma kapsamında internet üzerinden tarama yapılarak konuyla ilgili bilgi ve belgelere ulaşılmaya çalışılmıştır. Yaptığı bilimsel çalışmalarla ismini duyuran Türkiye Araştırmalar Merkezi'nin sahaya ilgili çok sayıda rapor yayımladığı tespit edilmiştir. Türkiye Araştırmalar Merkezi'nin araştırma konularını ağırlıklı olarak girişimcilik ve diğer iktisadi konular oluşturmaktadır. Bu raporların büyük bir çoğunluğu Almanca'dır.

Ayrıca sosyal değişme, kültür, ahlak, göç, Avrupa'da aile ve Türk aile yapısını konu alan yerli ve yabancı birçok yazara ait kitap okunup incelenmiş ve o eserlerden de yararlanılmıştır.

Bu tez üç ana bölümde ele alınmaktadır. Kültür, Aile ve Entegrasyon (Uyum) sorunları ile ilgili teorik bilgilere ve yaklaşımlara birinci bölümde yer verilmiştir. İkinci bölümde tezimizin alan araştırması ile ilgili amacı, kapsamı, alanı, önemi, örneklem ve kullanılan veri toplama teknikleri yer almaktadır. Üçüncü bölümde ise araştırma bulgularımızın sonuçları üzerinde geniş yorumlara yer verilmekte, Avusturya'da yaşayan Türklerin demografik özellikleri, aile yapıları, yaşadıkları uyum sorunları vb konular değerlendirilmektedir. Öte yandan bölümün sonunda aile biçimleri, aile içi ilişki düzeyleri, çocuklarının eğitimiyle ilgili endişe düzeyleri ile yabancı düşmanlığı, dil, ve uyum sorunu yaşama durumları diğer değişkenlerle de karşılaştırılarak anlamlı sonuçlar elde edilmekte ve bu sonuçlar yapılan mülakatlardan da yararlanılarak yorumlanmaktadır.

BİRİNCİ BÖLÜM

KÜLTÜR, AİLE VE ENTEGRASYON (UYUM) SORUNLARI

1. KÜLTÜR VE KÜLTÜRLE İLGİLİ BAZI KAVRAMLAR

Bu tezin konusu olan “Avusturya’da Yaşayan Türklerin Aile Yapıları ve Uyum Sorunları”, kültür ve kültürle ilgili kavramlardan sözetmeden irdelemek sağlıklı olmayacaktır. Kaldı ki, yaşanan sorunların temelinde kültürel farklılıklar yatmaktadır. Bu bölümde kültürle ilgili tanım ve kavramlara yer verilerek konunun kavramsal açıdan daha iyi anlaşılması amaçlanmaktadır. Ancak 160’ın üzerinde tanımı olan kültür kavramını incelerken çalışmanın konusu ile ilgili bir bakış açısıyla yaklaştığımızın ve bu sınırlılıklar içinde değerlendirdiğimizin bilinmesi gerekir.

Birçok farklı tanımla birlikte, kültür için: “Geleneksel fikirler ve bunlara bağlı olan değerler”, “öğrenilmiş davranışların bir bütün olarak nesilden nesile aktarılması”, paylaşılan semboller ve anlamlar”, bir grubun davranışlarında önceden tahmin edilebilir ve belirli farklılıklara yol açan deneyimler”, “davranışları bir sisteme oturtan fikir, uygulama, norm ve anlamlar bütünü”, “kendini oluşturan parçalar üzerinde kapsamlı bir etkiye sahip olan bir üst düzen”, “birbirleriyle ilişki içinde ve birbirlerine karmaşık bir biçimde bağlı olan parçalardan oluşmuş sistem” (Kağıtçıbaşı, 1998:37) gibi tanımlar ileri sürülmektedir. Kısaca kültürün herşeyi içeren geniş bir yapısı vardır.

İnsan yaşamını biçimlendirip düzenlemekle ilgilenen kültür; kişinin nasıl, nerede, ne zaman ve kiminle yemek yediği, arkadaşlık ettiği, nasıl yas tutup, ölüyü ne yaptığı ve ailesine, çocuklarına, eşine, komşularına ve yabancılara nasıl davrandığı gibi temel edimleri ve ilişkileri yöneten kurallar ve normlarla da ifade edilir. (Parekh, 2002: 185)

II. Meşrutiyete kadar bizde kültür kelimesinin olmadığını ve Osmanlı’da bu kelimenin karşılığının “irfan” olduğunu söyleyen Cemil Meriç’e (1975-76) göre kültür “Bir medeniyet camiasının, bir ülkenin, bir sınıfın hayat tecrübesini ifade eden

duygular, düşünceler ve inançlar bütünüdür”. 1930’a kadar Fransa’da irfan manasına kullanılan kültüre Alman Herder’den itibaren çeşitli manalar yüklenmiştir. “Kemalâtı beşeriye tamamlayan, ferdiyeti şahsiyete çeviren, bir milleti millet yapan her şey.” Yani dünya görüşüdür (Meriç, 2006: 280-304).

Kültür, insanın insan tarafından tesis edilmiş ve yaratılmış olan çevresini ifade eder. Maddi ve manevi olmak üzere iki veçhesi vardır. Bazı sosyologların aynı zamanda medeniyet adını verdikleri maddi kültür, yapılarımız, tekniklerimiz, yollarımız, istihsal ve ulaştırma vasıtalarımız gibi gözle görülür maddi unsurlardan ibaret ve kendi eserimiz olan çevre şartlarımızdır (Kurtkan Bilgiseven, 1986:15).

Uyum sürecinin bir ürünü olarak, belli bir kültürün öğeleri uyumlu ve bütünleşmiş bir sistemi oluşturmak eğilimindedir. Bütünleşme bir yön ve idealdir. Fakat gerçekleşmesi uzun zaman alır (Güvenç, 1991:104).

Kültür kısmen eğitim yoluyla kısmen de içinde bulunmaktan dolayı, sosyal çevreden kaynaklanır ve bu, insan çevresiyle birey arasında temel bağı kuran kitle iletişim araçları sayesinde gerçekleşir (Moles, 1983:17).

Kültür hakkında kabul gören tanımlardan biri de Tylor (1871-1958) tarafından şöyle yapılmıştır: “Bilgi, inanç, sanat, ahlak, hukuk, örf ve adetlerden ve insanın toplumun bir üyesi olarak elde ettiği bütün yeteneklerden oluşmuş karmaşık bütün”. Kültür sosyal bakımdan öğrenilen ve bir toplumun bireyleri tarafından bölüşülen her şeydir (Dönmezer, 1994:116).

Şimdi de konunun daha iyi anlaşılmasını sağlayacak kültürle ilgili diğer kavramlara bakalım.

Kültürel Asimilasyon: Önceden farklı olan kültürlerin, grupların veya fertlerin kültürel özelliklerinin homojen bir bütünlüğe doğru birleşmesidir (Webster’s Encyclopedic Unabridged Dictionary, 1989:90).

Asimilasyon benzeme veya özümseme kelimeleriyle anlamlandırılabilir. Canlı bir organizmanın çeşitli dış maddeleri sindirerek kendi vücut hücrelerine çevirmesi sürecine benzetilmektedir (Fairchild, 1967:276).

Diğer taraftan asimilasyon, yabancı kültür unsurlarının, özel bir kültür modeline “entegrasyonu” olarak da anlaşılmaktadır. Bugün,(çok kültürlü)modern

ulus-devletler iki hedefe birden yönelmektedir. Bir taraftan göçen guruplar içindeki kendi alışkanlıkları, adadilleri ve dini inançları süreklilik kazanmalı (saklı kalmalı) diğer taraftan da ulusal devletlerin onlardan beklentileri (değerlerle ilgili anlayışlar ve örnek modelleri) benimsenmeli ve özümlemelidir (Yarma, 2006:27).

Kültürel asimilasyon, bir kültürel sistemin başka bir kültürel sistemi, giderek, kendine benzetmesi, kültürel egemenliği altına almasıdır (Güvenç, 1991:122).

Kültürlenme: Kùltürler arasında etkileşim sonucunda, gerçekleşir ya da farklı toplumlardan kopup gelen birey ve gurupların buluşması ve bir etkileşim sürecine girmesiyle başlar. Bir bireyin ya da grubun kendi kültüründe bulunmayan yepyeni bir birleşime varmasıyla kültürlenme gerçekleşir.

Entegrasyon ya da asimilasyon muhtemel olarak bir kültürlenme sonucu olarak orta çıkmaktadır. Kültürlenme, iki ya da daha fazla kültürün etkileşim sonucu değerler, inançlar ve davranışlardaki muhtemel değişme sürecidir. Bu dinamik süreçte karşılaşılan kültürlerin hepsinde de bir miktar değişme görülebilir (Yarma, 2006:27).

Kültürleşme: Bir kültürün başka bir kültürden birtakım unsurlar alması şeklinde tanımlanmaktadır. Kültürleme insanlığın kendi kültüründen öğrendiklerinin tümü olduğu hâlde; kültürleşme insanın başka toplumlardan öğrendikleri veya bir toplumun diğerinden aldığı, öğeler ve farklı toplumların karşılıklı olarak birbirinden etkilenmesidir.

Kültürleşmede üç ana tip belirtilmiştir. İlki, körlemesine kültürleşme, insanların birbirlerine yakın yaşamaları ile mal ve hizmet ilişkisine girmeleri ile kendiliğinden gelişen kültürel özelliklerinin ortaya çıkmasıdır. İkincisi, empoze kültürleşme, bir diğerin baskı yapmak suretiyle kendi özelliklerini empoze etmesidir. Üçüncüsü, demokratik kültürleşme, her kültürün temsilcilerinin diğer kültürlere kendi tarihi ve değerleri sistemi içinde kabul etmesidir (Yarma, 2006:27).

Kültürleşme, bir kültürün zorlamasına dayalı olarak gerçekleşmez. Toplumsal, ekonomik, düşünsel gelişmeler yoluyla olur. Kültürleşme ile her iki kültür ögesi de değişime uğrar

Kültürel ve Sosyal Değişme: Sosyal değişmeden, belirli bir grup içindeki insanların ilişkilerinde yer alan yerleşmiş tavır ve hareketlerde, tavır ve hareket örneklerinde teknik terimiyle sosyal sistemin yapı unsurları ve işleyişi üzerindeki değişiklikler anlaşılmalıdır. Kültür değişmesi ise toplumsal kültürün içeriğinde değişmeyi belirler (Dönmezer, 1994:400-401).

Popüler Kültür: Yukarıdaki tanımlar ve örneklerden de anlaşılacağı üzere popüler kültür; egemen sınıfların statükoyu devam ettirmek için ürettikleri bir kültür olup, kültürel değerleri ve gelenekleri, egemen ideolojiler doğrultusunda yeni formüller biçiminde yansıtarak yarattıkları, bağımlı bireylere sundukları bir kültürdür (Özkan, 2006:33).

Karşı Kültür: Toplumda yerleşmiş ve aile, okul, çeşitli toplumsal kuruluşlar ve özellikle kitle haberleşme araçları marifetiyle naklolunan tüm kültürün bazı unsur ve değerlerini (tümünü değil) reddetmek isteyenlerin sanat, spor, eğlence gibi alanlarda meydana getirmeye çalıştıkları içeriklere karşı kültür (contre-culture) denilmektedir (Dönmezer, 1994:116).

Alt Kültür: Her toplumda, egemen olan kültürden farklı olan alt kültür grupları vardır. Bu farklılıklar; davranış birimleri, giyim, dil, inanış, gelenekler vb. biçimlerde ortaya çıkabilir. Bunlar aynı zamanda, o toplumun kültürel zenginliğini oluşturur. Kültürel hoşgörü, farklı toplumsal kültürlerin ve alt kültürlerin varlığına saygıyı gerektirir.

Alt kültürler, bazı kültürel özellikleriyle birbirlerinden ayrılırlar; farklı sentezlere doğru yönelirler. Kalkınma ve modernleşme çabaları, ulusal sınırlar içindeki farklı alt kültürleri milli bir senteze doğru götürürken; kalkınmanın sebep olduğu nüfus hareketleri, kentleşme, endüstrileşme, tabakalaşma ve sınıflaşma eğilimleri kültürel birimlerin sınırlarını sürekli olarak değiştirir (Güvenç, 1991:111).

Gerçekten her çağdaş toplumda bazı kendilerine özgü, toplumun diğer kısmının bölüşmediği kültür özelliklerine sahip olan gruplar vardır; bu özelliklere alt kültür denir. Bir alt kültürün unsurları kendine özgü değerler, normlar, tutumlar, özetle sosyo yapısal değişkenler biçiminde kendilerini gösterirler. Çağımızın toplumlarında mesleki, dini, milli, bölgesel, yaşa ve cinsiyete ilişkin alt kültürler vardır (Dönmezer, 1994:116).

Bir kültür, Williams'ın yükselen biçimler dediği kavramları yaratmaya da eğilimlidir; bunlar baskın kültürden hoşnutsuzluğun yarattığı ve halihazırda küçük bir toplulukla sınırlı olan tam olarak ifade edilmemiş düşünce gruplarıdır (Williams, 1980: 10-41). İki düşünce grubu da potansiyel bir meydan okuma olduğu için baskın kültür, genellikle bunları bastırmaya veya etkisizleştirmeye çalışır. Her kültürde iç çeşitlilik vardır, birden fazla ses çıkar ve genellikle sınırsız bir yorumsal olasılık yelpazesine sahiptir.

Bir toplumun inançları, değişken âdetleri onlara ayak uyduramayabilir ya da bu durumun tersi olabilir. Biri alışılmadık bir hızda değişirse, toplum, devamlılık ya da istikrar hissini sağlayabilmek için, diğeri hakkında aşırı tutucu bir hale gelebilir. İnançlar ve âdetler arasındaki bağlar gevşek ve uçucu olduğundan ikisi arasında daima bir boşluk vardır, hiçbir kültür her zaman tutarlı ve mantıklı, bir bütün değildir.

Kültürsüz bir toplum ve toplumsuz bir kültür olamayacağı için, toplum ve toplumun sorunlarını, toplumu oluşturan bireylerin ve ailenin sorunlarını kültürden ayrı düşünmemiz mümkün değildir (Carrithers, 1992:25). Ancak toplum bir grup insanla ve bunlar arasındaki ilişkinin yapısıyla ilgiliyken, kültür ise bu ilişkin içeriği ve onları yönetip meşrulaştıran yapısıyla ilgilidir.

Türkler de diğer göçmenler gibi kaçınılmaz olarak kimliklerini kendi özgün kültürleri ile içinde yaşadıkları ülkenin kültürü arasında sıkışarak tecrübe etmektedirler. Göçmenlerin gittikleri ülkede sürekli ikamet eder hale gelmeleri durumunda öz vatan ile özleştirilen otantik bir kültür algısı daha da problemlili hale gelmektedir

Eriksen, “Bu onların kültürü” hemen her şeyi açıklayabilen tek ifadedir ve bu ifadeyle algılanan farklı gruplar, yerleşik değerleri olan insanlar olarak ciddiye alınmaz. Bu aynı zamanda çok kültürlü ideolojinin bir etkisidir. Türk doğumlu olan Necef, göçmenlerin beraberlerinde getirdikleri kültürlerin bu şekilde romantize edilmesine şiddetle karşı çıkmakta, çünkü bu ideolojinin göçmenlerin yerlilerle tamamen eşit haklara sahip modern bireylere dönüşmesine set çektiğini düşünmektedir (Eriksen, 2001:39).

2. AİLE YAPISI VE KOMŞULUK İLİŞKİLERİ

Bireyler dünyaya geldikleri andan itibaren yaşadıkları sosyalleşme sürecinin sonucunda toplumun bir üyesi olurlar. Birey sosyalleşme süreciyle, mensubu olduğu toplumun kurallarını, yaşama biçimini, değerlerini, kültürünü öğrenir. Sosyalleşme süreci, aile ve toplumsal çevre içinde gerçekleşir. Bireyin sosyalleşmesinde birincil kurum olan aile de içinde yer aldığı toplumsal çevreden etkilenmektedir.

Stirling'e göre: "Aile; baba, anne ve çocuklardan (ya da torunlardan) oluşan ve aynı evde oturma şartının bulunmadığı sosyal bir mekandır." Günümüz aile kimliğini yansıtan romantik aşka dayalı çekirdek aile kuruluşu, bundan en az beşbin yıl önce de Sümerler'de "sevgi" kavramı etrafında yücelmektedir. Gökalp'in çok dikkatli bir tarzda belirttiği gibi, Türk aile yapısı anne ve babanın eşit haklara sahip olduğu iki yönlü bir kimliği ortaya koyar (Türkdoğan, 2008:406-414).

Toplumsal değişme süreçlerine bağlı olarak Türk toplumunda da belli bir ölçüde bireyleşme yaşanmakta ise de genel görünümüyle ailevi ve sosyal etkileşim kişiler arası bağlılık ve karşılıklı bağımlılığa dayanmakta, çekirdek aile ilişkilerinde de bu tür ilişkiler devam etmektedir. Nesiller arası ilişkiler maddi bağımlılık içermediği durumlarda bile duygusal boyutta bağımlılığını korumaktadır (ASAGEM, 2007:21).

Avrupa'da yaşayan Türkler, son kırk yıllık dönemde Avrupa'ya göç eden, dolayısıyla bir yandan Türk toplumunun kültürel özelliklerini, geleneklerini taşıırken, aynı zamanda Avrupa'da farklı ülkeler içinde hayatlarını sürdüren bir topluluğu oluşturmaktadırlar. Bu duruma bağlı olarak Avrupa ve Türk kültürüyle ilişkileri, göçün başladığı yıllardan bu yana geçen zaman ve kuşaklar açısından farklılıklar göstermesi beklenmektedir.

Avrupa'ya göç, eşlerden birinin 'gurbet bekânı'na dönüşmesiyle başlamıştır. İlk göç edenlerin önce iş bulup çalışmaları, ailelerini getirebilmek için yeterli bir ev kiralamaları, bunun için de maddi bir hazırlık yapmaları gerekiyordu (Turan, 1997:146). Ayrıca ilk dönemde Avrupa'ya çalışmaya gelenlerin düşüncesi belli bir süre çalışıp para biriktirerek ülkelerine dönmektir. Bu nedenle ilk yıllardaki göçmenler 'heim' adı verilen işçi yurtlarında kalmışlar ya da gettolarda oturmuşlardır (Şen, 1996: 34).

Geçen zaman içinde Avrupa'daki Türklerin görece ikincil konumları devam etmekle birlikte büyük bir farklılaşma ve çeşitliliğin ortaya çıktığı görülmektedir.

Öte yandan Avrupa'daki Türklerin hızlı bir değişim süreci içinde olduklarının göz önünde bulundurulması gerekmektedir. Kırk yıllık bir süre içine Türkiye'de kırk-kent çelişmesini yaşamış olanların karşılaştıkları sorunlara benzer sorunları Avrupaya göç eden vatandaşlarımız da yaşamıştır. Bu nedenlerle, ailenin kurulması, biçimi, büyüklüğü, aile içi ilişkiler, ailenin çevresiyle ilişkileri söz konusu şartlar ve değişim sürecinin etkisin altında şekillenmiştir.

Ailenin mutlu ve huzurlu olması bir bakıma toplumun huzurlu olması ile eş anlamlıdır. Aile hiçbir toplumda vazgeçilemeyen ve korunmak zorunda olan bir toplumssal kurumdur. Aile, 21. yüzyıla girmeye hazırlandığımız bugünlerde, alternatif kabul etmeyen sosyal, ekonomik, kültürel ve biyolojik görevler yerine getirmektedir. Bu görevler, nesil sürdürme, çocukları sosyalleştirme, insanı yalnızlaştırmama ve gerginliklerden sosyal varlığı itibariyle koruma, psikolojik ve biyolojik tatmin, üyelerinin veya bütün olarak ekonomik faaliyetlere katılması ile kültür nakli olarak sıralanabilir (Erkal, 1990: 41).

Aile, toplumsal yapıda olan gelişmelerden fazlasıyla etkilenen ve yapısında birtakım değişiklikler meydana gelmesine karşın, "değişerek" toplumda devamlılığı koruyan ve kendine özgü nitelikleri olan bir kurumdur (Özgüven, 2001:4).

Ailenin, toplum ve fertler için taşıdığı önem, bir bakıma mutluluk ve üzüntülerin, gelecekle ilgili beklentilerin paylaşıldığı temel birim olmasından kaynaklanmaktadır. Fertlerin aile müessesesine kavuşmaları, farklı toplumlara, hatta aynı toplum içinde farklı yörelerde geçerli olan örf ve adetlere göre gerçekleşir. Bu bakımdan, insanların evlenme ile aileye kavuşmaları "sosyal bir olay"dır. Çünkü, bu olay belirli ve sosyal kabul görmüş kurallara göre yerine getirilmektedir. Bu kuralların çoğu yazılı hukukun kapsamı dahilinde de değildir (Erkal, 1990: 41).

Türklerin Anayurt'tan dünyanın birçok yerine dağılımlarına rağmen varlıklarını korumaları, aile yapısının sağlamlığından kaynaklanmaktaydı. Nitekim, Türk dilinde, başka milletlerde bulunmayan çeşitlilikte akrabalıkla ilgili kelime ve kavramlar bulunmaktadır. Türk ailesi geniş aile şeklinde görülmekte ise de aslında küçük aile tipinde kurulu bulunması akla daha uygun düşmektedir (Erkal, 1990: 42).

“Türkiye’de Aile Yapısı” adlı araştırma göstermiştir ki Osmanlılarda da çekirdek aile orta ve alt tabakalarda varlığını sürdürmektedir. Aynı şekilde eski Türk ailesine ait akrabalık terminolojisi çekirdek ailenin varlığını kanıtlamaktadır.

Osmanlı aile tipinin günümüzden farklı olmadığı tezi şer’iyye sicillerine dayalı araştırmalarda da tespit edilmiştir (Ortaylı,1984:187-188). Ancak günümüzde çekirdek ailenin farklılaşması hadisesiyle karşılaşmaktayız. Bu da ya çekirdek ailenin “kompartmanlaşması” diye ifade edilen apartman ve ya sitelerin ikamet sınırları içine ailenin sıkışması veya ferdiyetçiliğin gelişmesi sonucu toplumdaki temel değerlerin bozulmasıyla birlikte aile biriminin sarsılması, parçalanmasıyla ortaya çıkan ”atomize” aile biçiminde tecelli etmektedir.

Şemseddin Sami’nin kaleme aldığı *Kadınlar* adlı eser aile yapımızın kimliği hakkında tanıtıcı görüşler ortaya koymaktadır. 1882 yılında yayınlanan bu eserde Şemseddin Sami başlıca üç konu üzerinde durmaktadır: 1) Kadının aile ve toplum hayatı, 2) Kadınlara eski ve yeni toplumlarında tanınan hakların ölçüsü ve sınırları, 3) İslami hukuk ve kuralların, inançların kadına verdiği yerin değeri (Ozankaya, 1984:113)

Türklerin aile yapısıyla ilgili önemli bir kaynak da Kınalızade Ali Çelebi (1510-1572)’nin *Ahlak-ı Alâî* adını verdiği üç ciltlik eserinin ikinci cildir. Kınalızade 16. yüzyılın büyük bir ahlak düşünürü olarak kaleme almış olduğu bu değerli eserinde;

- a) İslamla geleneksel Türk aile yapısını bir uyum içinde düşünmektedir.
- b) Ailenin akrabalık sınırlarını çizmek suretiyle aile birimine açıklık getirmektedir.
- c) Evlilik biçimini “tek eşli” (monogamy) normlara göre yönlendirmekte ve ailede karı-koca ve çocuklar arasındaki sevgi ve saygı bağlarının önemini vurgulamaktadır.

Nitekim bir oğulun (ogli) öfke ile anne ve babasını terkettiği ve sonra pişman olduğunu ifade eden şu sözler aile fertlerinin birbirine olan bağlılıklarını göstermesi bakımından dikkat çekici olsa gerek: “Annemin öğütlerini alacağım, babamın buyruklarını dinleyeceğim” (Orkun, 1943:82) çünkü bir başka metinde açıklandığı

üzere: “ Annesinin ya da babasının; (ög, kang) kalbini inciten kimse, erkek ya da kız evlattan sayılmaz (Türkdoğan, 2008:418).

Türklerde kız çocuklarına verilen değer bir göstergesi de “Göktürk yazıtlarında geçen, ‘kız’ sözünün başka bir karşılığı da ‘pahalı’” (Cleland, 1975:175) anlamına gelmesidir.

Manas destanlarında kadın evin şans ve namusunun koruyucusu olarak bilinir...Kadının sadakatinde ve aile yuvasına muhabbetinde hemen hiç sınır yoktur. Türk yasa ve töresine göre, kabilesinin malı olmasına rağmen, kocasının ölümünden sonra, tekrar evlenmek istemeyen kadınlar zorlanmıyorlar (İnan, 1941:18).

Montagu, Türkiye Mektupları’nda kadınların yaşantıları hakkında birtakım romantik tasvirler yaptıktan sonra “Türk kadınların saffetinden bahseden yazarlara hayret ediyorum. Bunlar bizimkilerden çok daha serbest Ayrıca, sokakta hiçbir erkek bir kadına dokunamıyor ve takip edemiyor” (Reyhanlı, 1983:73).

Ögel’in de isabetle belirttiği üzere Türk ailesinin tarihi gelişimi ve özelliklerini sadece “folklorda değil Türk tarihinin akışı içinde aramak gerekir” (Ögel, 1988:237). Ögel, Türklerde aile yapısını kendi açısından bir değerlendirmesini tahlil etmektedir.

Hane büyüklüğü ve yapısıyla ilgili olarak Cumhuriyet dönemi öncesi yapılmış tek araştırma Mc Carthy’e aittir. 1846-1847 nüfus kayıtlarına göre Mc Carthy, köy, kasaba ve kente dayalı üç coğrafik alanda ortalama hane büyüklüğünü 6,5 bulmuştur. Bundan yüzyirmi yılı aşkın bir süre sonra 1968’de Serim Tümur kırsal hane büyüklüğünü 6,1 olarak tespit etmiştir (Türkdoğan, 2008:433).

Alan Duben’e göre Türkiye’deki hane büyüklüğü genel olarak yüksek değildir. Barkan ise, 16. ve 17. yüzyıl için ortalama 5 olarak belirtmiştir (Barkan, 1951-1953:104). Faruk Sümer ise 7 katsayısını kullanır. Osmanlı döneminin (1450-1600) yıllarını inceleyen Cook ise bu rakamı 4.5 bulmuştur. Göyünç’ün birçok köylere ait 105 adetlik listesinde ise bu kat sayı 4 rakamının biraz üstüne çıkabilmektedir (Göyünç, 1970:331). 1700-1730 tarihleri arası Ankara’da bu oran müslimler için 4.4, gayri müslimler için 4.6 olarak bulunmuştur (Demirel, 1990:945).

Türk aile yapısını çocuk sayısı bakımından ele alan Özdemir (1989) 1880-1906 yılları arasında Kırşehir şer’iyye sicillerinde yürütülen incelemelere göre, ortalama çocuk sayısının üç olduğunu belirtmiştir.

Yine 1700-1730 tarihlerinde Ankara’da tanzim edilen 27 şer’iyye sicilinde mevcut 1096 tereke defterinin incelenmesine göre, 812 evli müslümandan, 715’i bir evli, 84’ü iki evli, 11’i üç evli ve sadece 2’si dört kadınla evlidir. Fazla kadınla evliliğin görünür sebeplerinden birisi, belki de en önemlisi eşlerin çocuklarının olmamasıdır. Ortalama olarak bir aileye düşen çocuk sayısı müslümanlarda 2.4, gayri müslimlerde ise 2.7 olarak hesaplanmıştır (Demirel, 1990:945-962).

Gerek demografik, gerek aile politikalarının, çoğulcu bir toplumda geniş ölçüde farklılıklar gösteren değerler, normlar ve beklentilerle temelde ilişkili olduğu gerçeği gözönünde bulundurulursa, nüfus ve aile politikalarıyla ilgili sorunların birçoğunun da birbiriyle çelişkili olacağına şüphe yoktur. Bu yüzden, bu alanda girişilecek herhangi bir hareketin, bilimsel yöntemlere dayalı ve toplumun her kesimine ulaşabilecek nitelikte gerçek bulgulara dayandığı takdirde etkili olacağı ve belirginlik kazanacağı açıktır. Bu da, gerek ulusal gerek uluslar üstü düzeylerde bilgi ve bulguları birbirlerine aktarma araçlarını olduğu kadar, uluslararası ve uluslar üstü kuruluşlar aracılığıyla ulusal düzeyde gelişmeleri izleyecek ve elde edilen sonuçları bildirecek sürekli bir sistem bulunmasını da gerektirmektedir (Dumon, 199:205).

2.1. TÜRKİYE’DE AİLE

Türkiye’de aile yapısı ile ilgili olarak birçok araştırma yapılmıştır. Bunların içinde en çok dikkati çeken “1968 Aile yapısı ve Nüfus Sorunları Araştırması”dır. Buna göre, ülkemizde zannedildiğinin aksine, çekirdek aile tipi daha yaygındır. Ancak, bu durum bölgeden bölgeye değişiklikler göstermektedir. Yine Türkiye’de yapılan bazı araştırmalar da daralan aile durmunu teyit etmiştir (Erkal, 1990:47).

Geniş ailenin varoluş yaşamının kökeninde, toprağa bağlı aileye yetecek kadar üretim amaçlayan ekonomik bir düzen, geleneksel etkenler arasında dinsel kurallar ve aile bütünlüğünü bozmama çabaları bulunmaktadır (Özgüven, 2001:10).

Ülkemizde aile yapıları ile ilgili olarak dikkati çeken bir nokta da gerek hızlı şehirleşmenin bir sonucu olarak, gerek yurtdışına işgücü ihracının sebep olduğu bir bakıma tamamlanmamış aile tipinin ortaya çıkmasıdır. Kırsal nitelikli yörelerdeki geleneksel geniş aile fertlerinin fonksiyonel olarak ayrılması sonucu aile fertlerinin bir bölümünün kırsal tarım ve hayvancılıkla uğraşması, diğer bir bölümünün şehirde sanayi veya hizmetler sektöründe ücretli olması veya kendi kendini istihdam etmesi

görülebilmektedir. Buna paralel olarak bazı ailelerin bir parçası yurtdışında bulunmaktadır (Erkal, 1990:46).

Geçiş niteliğinde olan bir grup da çoğunluk, ülkemizin kırsal kesiminden ve geleneksel aile tipi yaşamından çıkarak herhangi bir ara geçiş basamağı yaşamadan kent yaşamı geçirmeden doğrudan doğruya endüstrileşmiş batı Avrupa ülkelerine işçi olarak gitmiş olan göçmen ailelerdir (Özgüven, 2001:15).

Kadının aile içindeki ve toplumdaki artan etkinliği, hiçbir zaman erkeğin aile içindeki rolünü azaltan bir etki yapmamıştır. Türk ailesinin tipik bir özelliği olarak kadının yeri ve rolü erkeğe göre matematik bir eşitlik şeklinde gelişmemiş, kadının artan fonksiyonları aile reisini ve baba soyunu yıkararak ve onun aleyhine bir genişleme göstermemiştir. Örf ve adetlerimizden kaynaklanan kadına saygı kadar, eşe ve aile reisi olan erkeğe bağlılık ve dayanışma süregelmiştir (Erkal, 1990:46).

Kınalızade'ye göre, mutlu bir aile için gerekli olan şartlardan biri de eşler arasındaki denklidir. Uyulması ve bilinmesi gerekli olan şey, evlenmek isteyen kimsenin amacının din, iffet, güzel ahlak ve günahsızlık olmasıdır (Öztürk, 1991:108).

Lerner'e göre günümüzde toplumlar, üçlü bir aile tipolojisini ortaya koyar: 1) Gelenekli 2) Geçişli 3) Modern toplumlar. Kırsal aile(gelenekseli), gecekondular ailesi(geçişliyi), kentsel aile de (moderni) yansıtmaktadır (Türkdoğan, 2008:439).

Geçiş ailesi; nüfusun artması, yasalarda bireysel miras haklarının tanınması, bunların sonucu toprakların küçük parçalara ayrılması teknik araç ve makinelerin tarımda kullanılması ile insan gücüne olan gereksinimin azalması, ailenin toprağının tüm aileyi beslemeye yetmemesi gibi nedenlerle kırsal alandan kente göç sonucu ortaya çıkmaktadır (Özgüven, 2001:14).

Kıray, Ereğli adlı araştırmasında “Geçiş toplumunu (transition) yansıtan aile modeli, araştırmacılara göre kentleşmenin etkisiyle modernleşmeye dönüşecektir. Oysa, ülkemizde gecekondulaşma 1950'lerden beri süregelen bir geleneğe sahip olmasına rağmen yarım yüzyıllık gecekondularla modern aile tipolojisine rastlamak mümkün olmamıştır” demektedir (Türkdoğan, 2008:439).

Kırsal kesimden kent kesimine göç eden kişiler, dış görünüşte çekirdek aileyi yansıttıkları halde duygu düşünce ve değer yargıları ve aile içi etkileşimde, henüz tam bireyselleşmemiş olup, geniş aile kural ve törenlerini sürdürmüşler, geleneksel toplumdaki çağdaş topluma doğru bir “geçiş” içinde yaşamlarını sürdürmektedirler (Özgüven, 2001:14).

Turner’e göre, aile hayatında meydana gelen ve ayrıca üretim biçimlerini etkileyen değişimler gerçekte biri olmadan diğeri mümkün olmayan ve birlikte gelişen süreçlerdir. Batı modellerinin evrenselliğine olan bu inanç, malesef Türk aile sosyolojisine de hakim olmuştur. Oysa, “sanayileşme aile yapısını etkilemek suretiyle geniş aileden çekirdek aileye geçiş” biçimindeki varsayımlar bugün için gerçekliklerini koruyamamıştır (Türkdoğan, 2008:439). Hem Türkiye’de hem de Avrupa’daki Türk ailelerinde şekil bakımından çekirdek ama ilişkiler açısından geleneksel yapı devam etmektedir.

2.2. AVRUPA’DA AİLE

Günümüzde Batı avrupa ülkelerinde değişik aile şekilleri görülmektedir. Bunlar arasında çekirdek aile, tek ebeveynli aile, parçalanmış ve tamamlanmamış aile örnekleri sayılabilir (Erkal, 1990: 52).

Aile modelleri konusunda, kanıtlanan olaylar arasında:

a) Evlilik dışı çocukların sayısının gittikçe artması ve tüm doğumların % 25’i gibi azımsanmayacak bölümünü oluşturması,

b) Tek ebeveynli ailelere daha fazla önem verilmesine ve çok sayıda çocuğun en azından hayatlarının bir bölümünü başka ailelerin yanında geçirmesine neden olan yüksek boşanma oranları,

c) Ömrün uzaması ve başka nedenlerle tek kişilik hanelerin sayısının artması. Aile yapısının değişmesi yanında, çoğu raporda, bakım görevi yapmak gibi ailenin işlevlerine olan ilginin yeniden arttığı vurgulanıyor. Raporların olgulara dayalı bilgiler sağladığı şeklindeki gerçek, yazarların aile politikalarını pek düşünmeden olduğu gibi kabul etmelerinin, rasyonel bir hareket sayesinde politika üretenlerin aktüel durumlara tepki gösterebildiklerini ifade ediyor (Dumon, 1991:203).

Günümüzde aile ve Avrupa ülkelerinin sosyal yapıları ile ilgili yayınlarda modernleşmenin ve cemiyet haline gelişin sebep olduğu davranışlar tartışılmaktadır. Artık, ilerencilik ve modernleşme gibi kavramlar çekiciliğini kaybetmişlerdir. “Muhafazakar” ve “gelişme” kavramları eşdeğerde düşünölmeye başlamıştır. Avrupa’da uzun dönemde cemaatvari ilişki örneklerinin tekrar toplumu kurma ve kurtarma yoluyla bir araç olarak kullanılması düşünölmektedir. Bağımsızlık, eşitlik, fertçilik, ferdi hakları savunma romantizmi artık “ hürriyetçiliğinin imparatorluğu” şeklinde eleştirilmektedir. Gelecekte bu toplumların melez bir sisteme ulaşacakları ileri sürölmektedir. Bu değeriendirmenin bir tarafında aile içindeki yetişkinlerin birbirleriyle olan ilişkilerinde cemiyetvari özellikler (ferdi faydacı, resmi vb.) yetişkinlerin çocuklarla olan ilişkilerinde ise, cemaatvari yaklaşımların esas alınması gerektiğine işaret edilmektedir. Böylece çocuğa zaman ayırma, yeterli ilgi, şefkat ve sevgi göstermenin gerekli olduğuna işaret edilmektedir.

Böyle bir sosyal hastalığın yaygınlaşması insanı bencilleştirmekte, çocuğa gereksiz bir varlık gözüyle bakmayı doğurmakta, evlenmemenin hürriyet sağladığını, boşanmanın bağımsızlık ve hürriyet sağlayacağını zanneden, sadece her alanda kendini düşünen bir psikopat tipi ortaya çıkarmaktadır. Bunlar şahsi meselelerini sosyalleşen bir mesele olarak takdime de meraklıdırlar (Erkal, 1990:51).

Berger’lere (1983) göre “Batıda yozlaşmamış aileyi Türkler yaşamakta ve yaşatmaktadırlar. Batıda aile müessesesinden başlayarak diğeri sosyal müesseselere sirayet eden çözümlene sürecini ancak Türleri değeriştirebilir. Bu itibar ile Türk aile yapısı Batıda örnek alınmalı ve taklit edilmelidir. Avrupanın manevi kalkınmasının reçetesi buradadır” (Türkdoğan, 2008:441).

2.3. GÖÇ VE AİLE

Göç ve göçün demografik sonuçları arasındaki ilişki gittikçe daha fazla Avrupa ülkesinde bir sorun olarak kabul edilmektedir. Göçmenlerin bir faktör olarak istatistiklerde olduğukadar gerçekte de var olan önemi sadece bilimsel çevrelerde değil politik çevrelerde de kabul görmektedir. Doğurganlık sorunu ile göç hareketlerinin sabit nüfusa etki eden faktörler olarak karşıt durumlarda yer alışı bilimsel ve siyasal alanlarda tartışılan bir sorun olmuştur. Nüfus içindeki değerişik ırklara göre farklılık gösteren doğum oranı bir başka sorun ortaya çıkarıyor. Ne var

ki, eldeki kanıtlar göçmenlerin ülke halkının doğurganlık konusundaki davranışlarına bazı hallerde fazlasıyla uyum gösterdiklerini ortaya koymaktadır (Dumon, 1991:204).

Türk göçmen topluluğu özellikle 1980'li yıllara değin, anayurdu ülküselleştirmeye yol açan 'geri dönüş' özlemiyle yaşadı. Birgün mutlaka 'geri dönmek' istiyordu; bu nedenle işgöçü değmeliydi; en fazla sürede en fazla para biriktirilecek ve böylece sürekli ülküselleştirilen eşlerin ve çocukların geride bırakıldığı anayurda dönülecek ve 'bağımsız bir varlık' kurulacaktır (Kula, 2006:514).

İş göçü nedeniyle yurtdışına gidişte kimi zaman eşlerden birinin yurt dışına giderek diğerinin yurttta kalmasıyla yada çocuklardan bir kısmının ana babalarıyla yurtdışına gidip diğerlerinin geride kalmasıyla "bölünmüş aileler" meydana gelmiş, bu da birçok aile sorununu beraberinde getirmiştir (Özgüven, 2001:15).

Zaman zaman bilerek ülküselleştirilen anayurt Türkiye'de özellikle 1980'li yıllarda baş gösteren ve kalıcılaşan işsizlik, yaşam pahalılığı, siyasal belirsizlik ve baskıcılık gibi etmenlerin de katkısıyla, 1983'ten sonra geçicilikten kalıcılığa geçiş başlamıştır (Kula, 2006:515).

Araştırmacılar nadiren ilgilenir kimlikle. "Ben de kimim? Benim büyüklerim Türk ve ben kendim Norveç'te yetişmiş biriysem, benim iki anadilim mi var? Ben iki ayrı dünyanın içinde miyim aynı anda? Öyleyse ben Norveçli miyim? Türk müyüm?" Bu bireylerin derin bir kimlik sorunu yaşıyor olduklarına ilişkin, nerdeyse her yerde kabul gören bir varsayım var (Eriksen, 2001:81).

2.4. KOMŞULUK İLİŞKİLERİ

"Bizim" kültürümüz yaşadığımız, bizi biçimlendiren ve kendisiyle özdeşleştiğimiz kültürdür. Onun inançlarını paylaşan ve adetlerini uygulayanları da kültürel topluluğumuzun üyeleri olarak görürüz (Parekh, 2002:199).

Kendisinin en iyi olduğunu düşünen ve diğerlerini bastıran ya da onlarla temas kurmaktan korkan ve kaçınan bir kültür veya din, kendisini de birleşmiş ve homojen olarak görmeye ve iç farklılıklarıyla belirsizliklerini bastırmaya eğilimlidir.

Gregory Bateson, ilişkilerin belirleyiciliği üzerine şunları söylüyor: “her elimizde beş parmak olduğu doğru değildir, doğru olan, bu parmaklar arasında dört türlü ilişkimiz olduğudur, tıpkı Sartre’ın ‘yabancı(öteki) karşısında ve sayesinde kendimiz oluruz’ dediğindeki gibi” (Eriksen, 2001:81).

Saygılı bir biçimde ve ahlakî açıdan diğer toplumların mutluluğuyla ilgilenmekle, bir ahlakî üstünlük havasında duyarsızca kabadayılık yapmak arasında, çok fark vardır. İlki hoş karşılanır, ikincisinden her ne pahasına olursa olsun kaçınmak gerekir (Parekh, 2002; 228).

Ayrıca, 'azınlık oluşu' belirginleştirme çabası doğal olarak Türklerin kültürel başkılığının vurgulanmasına, hatta saltlaştırılmasına yol açabilir; Türklerin kültürel farklılıkları saltlaştırılınca insancıl birliktelik zorlaşabilir. Bu nedenlerle, bireylik temelinde farklı olma ve farklılığı geliştirme hakkını da içeren en geniş özgürlükleri Almanlarla birlikte yaşamaya olanak verecek bir siyasal sistem, William Connolly'nin deyişiyle, 'yurttaşlık liberalizmi' hem demokratik birlikteliği sürekli sorgulayarak geliştirmeye, hem de karşılıklı olumsuzlukları törpülemeye elverişli gözükmektedir (Kula, 2006:520).

3. AVUSTURYA'DA YAŞAYAN TÜRKLERİN SOSYO-KÜLTÜREL VE ENTEGRASYON (UYUM) SORUNLARI

Tezimizin bir önceki bölümünde temel olarak, Avusturya'da yaşayan Türk ailelerinin aile yapıları ve bununla ilgili sorunlar kavramsal düzeyde ele alınmış ve bu konularda elde edilen veriler değerlendirilmiştir. Bu bölümde ise vatandaşlarımızın yaşadığı entegrasyon (uyum), dil, yabancı düşmanlığı vb. bazı sosyo-kültürel sorunları hakkında elde edilen veriler değerlendirilecektir.

Avrupa'da yaşayan Türklerle ilgili değişik zamanlarda yapılan çeşitli çalışmalarda vatandaşlarımızın farklı nedenlerle çok çeşitli sorunlar yaşadıkları ve bu sorunlarla baş etmede büyük zorluklar yaşadıkları sürekli dile getirilmektedir. Uyum sorunlarından işsizlik sorunlarına, eğitim sorunlarından sosyal güvenlik sorunlarına kadar yaşanan değişik sorunlar ve nedenleri ülkelere göre bazı değişiklikler gösterse de büyük ölçüde sorunların ve nedenlerinin benzer olduğu görülmektedir.

Avrupa’da yaşayan vatandaşlarımızla ilgili çok sayıda araştırma yapıldığı ve bu araştırmalarla birçok değişik verinin toplandığı ancak Almanya dışında yapılan fazla bir çalışmanın olmadığı görülmektedir. Avusturya’daki durumu ortaya koymak amacıyla yapılan bu çalışmaların birçok konuda çeşitli veriler sağlamış olmasına rağmen, konunun özelliği ve yaşanan sorunların boyutu düşünüldüğünde, daha kapsamlı ve yeni sorunları da içerecek yeni araştırmalara ihtiyaç duyulduğu da konuya aşina herkesin dile getirdiği bir durumdur.

Daha önce de dile getirildiği gibi bu araştırma Avusturya’daki vatandaşlarımız ile ilgili genel tabloyu ortaya çıkarmayı amaçlamaktadır. Sorunlarla ilgili toplanan veriler de araştırmanın bu genel çerçevesi içinde şekillendirilmiştir. Verilerin değerlendirilmesiyle daha açık bir şekilde görülebileceği gibi detaylı veriler elde edilememiş olsa da sorunların hangi konularda yoğunlaştığı ve ilgililerin hangi alanlara dikkatlerini yönelmeleri gerektiği gibi hususlarda önemli sonuçların ortaya çıkarıldığı söylenebilir. Her sosyal konuda olduğu gibi bu çok sorunlu alanla ilgili de ancak çok sayıda ve kapsamlı araştırmalarla gerçeklerin daha iyi ortaya konabileceği şüphesizdir.

Alan araştırmasında elde edilen verilerin değerlendirilmesinde Avusturya’daki vatandaşlarımızın işsizlik nedenleri, uyum sorunları, hangi konularda uyum sorunu yaşandığı, çocukların Avusturya’da yetişmesinden duyulan kaygılar, Almanca ve Türkçe konusunda yaşanan sorunlar, hangi dil ile çıkarılan gazete ve dergileri okudukları, yabancı düşmanlığı, Türklerin Avusturyalılarla ve kendi aralarındaki ilişkileri, vize uygulamalarıyla ilgili yaşanan sorunlar, Avusturya ve Türk makamlarıyla ilişkilerde yaşanan sorunlar hakkında elde edilen veriler üzerinde durulacaktır.

Şüphesiz sorunların yaşanması, sorunları yaşayan kişilerin birçok özelliğine göre farklılık gösterecektir. Bu gerçekten yola çıkarak yaşanan sorunların yaşanma sıklığının ortaya çıkarılması yanında, yaşanan bazı sorunlar ile bu sorunları yaşayan kişilerin bazı özellikleri karşılaştırılarak sorunların nedenlerinin daha iyi görülmesine çalışılacaktır. Ayrıca bazı sorunların nedenleri hakkında vatandaşlarımızın görüşleriyle ilgili veriler üzerinde de durularak sorunların yaşayanlar açısından nedenleri ortaya çıkarılmaya çalışılacaktır.

Bütün uluslararası göçlerde olduğu gibi farklı kültürel özellikleri ve değişik sosyal ilişkileri olan vatandaşlarımız yeni bir sosyal yapıya ve kültürel ortama girmeleriyle birlikte çeşitli alanlarda uyum sorunları yaşamışlardır. Elde edilen verilere göre vatandaşlarımızın çoğunluğu (% 46,4) kültürel farklılıklar ve davranışlar konusunda uyum sorunu yaşadığını düşünmektedirler. Katılımcıların % 21,8'i dil konusunda uyum sorunu yaşadığını belirtirken bu oran resmi makamlarla ilişkiler konusunda % 13,5 olarak gerçekleşmiştir. Din'le ilgili yaşanan uyum sorunu % 8 gündelik ilişkilerde % 6,2 iş hayatında ise % 4,2 oranında olduğu görülmektedir. Yaşanan bütün sorunların “uyum sorunları” olarak tanımlanması mümkündür. Ancak sorunların farklı başlıklar altında ele alınmasının sorunların anlaşılmasını kolaylaştıracağı düşüncesiyle uyum sorunu sayılabilecek bazı sorunlar ayrı başlıklar altında değerlendirilmiştir.

3.1. ENTEGRASYON (UYUM) SORUNU

Her türlü göçün ortaya çıkardığı sorunların başında göç edilen yere uyum sağlama sorununun geldiğini söylemek mümkündür. Farklı kültürel özellikleri ve değişik sosyal ilişkileri olan insanların yeni bir sosyal yapıya ve kültürel ortama uyum sağlamaları her zaman zor olmuş ve birçok uyum sorunları ortaya çıkarmıştır.

Farklı kültür öğelerinin bir bütün içinde birbirine bağlanmasına kültürel bütünleşme (entegrasyon) adı verilmektedir. Farklılıklarla birlikte yaklaşma ya da benzeşme gerek ulusal gerekse de uluslararası kültürü zenginleştirir. Örneğin; bir insanın gerek ana dilini konuşması gerekse de bir başka dili öğrenmesi kültürel yaklaşmayı ve zenginliği gösterir. Bireylerin farklı kültürel özelliklere hoşgörü ve saygıyla bakmaları, toplumsal uyumun ve beraberliğin sağlanmasında önemlidir.

“Entegre olmak” fiili Avrupa’da “asimilasyon” sözcüğüyle eşanlamlı olarak da kullanılmaktadır. Entegrasyona bu anlamı yükleyenler azınlık üyelerinin, kendi grupları içindeki özkimliklerini kaybedip, derece derece, çoğunluğun üyesi olmaya başlamalarını anlatmak istiyorlar demektir.

Entegre olmak aynı zamanda şu anlama gelebilir: Azınlık kendi kültürünü ve (ona) etnik aidiyetini bırakmaksızın çoğunluğa karışır. Bir başka deyişle, sözcüğün bu anlamı aslında “entegre olmanın dereceleri” üstüne konuşmayı gerektirir.

Avusturya'da yaşayan Türklerin "Entegrasyondan ne anlıyorsunuz?" sorusuna verdikleri cevaplar şöyle: "Kendi kültürünü, Avusturya kültürüne saygı duyarak ve yasalara bağlı olarak yaşamak" olarak anlayanların oranı % 56,5,"Avusturyalılarla diyalog kurmak" diyenlerin oranı % 14,8, "Avusturya'nın dilini öğrenip kendi kültürünü yaşamak" olarak anlayanların oranı % 7,7, "Entegrasyon asimilasyon demektir" diyenlerin oranı ise % 3,7, "Avusturya'nın kültürünü benimseyip yaşamak" diye tanımlayanların oranı ise % 2,5 olurken, bu konuda bir bilgisi olmadığını söyleyenlerin oranı % 14,8 olarak tespit edilmiştir.

Uyum kavramı çoğu kez değişik anlamlarda kullanılan ve içeriği kullanıldığı yere ve kişiye göre farklılaşabilen bir kavramdır. Entegrasyon kavramı yerine kullanılan uyum kavramıyla Avusturya'daki vatandaşlarımızın toplumsal ilişkilerinde, eğitim ve iş hayatlarında ciddi sorunlarla karşılaşmadan hayatlarını sürdürebilmelerinin anlaşılması mümkünken aynı kavram Avusturya toplumuyla aynılaştırma (acculturation) veya kültürel farklılıkların yok edilmesi (asimilasyon) anlamında da kullanılabilir.

Bireyler kültürleriyle birçok farklı şekillerde ilişki kurarlar, bunlar içinde üçü çok yaygındır. Bazı bireyler anlam ve önem sistemini içten benimser ve kültürün iyi baba, oğul, koca, karı, komşu, meslektaş ve iyi insan ideallerine titizlikle uyarak kültürel bakımdan otantik yaşamlar sürmeye çalışırlar (Parekh, 2002:192).

Bazı bireyler daha yenilikçidir. Kendi kültürlerine bağlı kalırken diğer kültürlerden değerli gördükleri inançları ve adetleri akıllıca ödünç alarak kültürlerini zenginleştirip genişletirler.

Bazı başka bireyler kültürel bakımdan başıboşurlar, hiçbir kültüre bağlılık duymaz, kültürler arasında serbestçe dolaşır, hoşlarına giden inançları, adetleri, yaşam biçimlerini alır ve kendilerine özgü derleme bir yaşam biçimi oluştururlar Sınırlar yaşamlarımızı yapılandırır, bize bir kök ve kimlik duygusu kazandırır ve bir nirengi noktası oluşturur. Onlara isyan ederken neye ve niçin isyan ettiğimizi biliriz (Parekh, 2002:193).

Bir kültürel topluluğu yok etmenin en emin yolu kültürel başıboşluk, sığ çıkarları veya geçici istekleri tatmin etmek için kültürel ve ahlaki sınırları çiğnemek vs. olduğuna göre, bu ayartmalara karşı koymak üyelerin görevidir.

Hegel'in Fransız Devrimi hakkındaki incelemesinde gösterdiği gibi, bir kültüre bağlı olmayan ve onun tarafından yönlendirilmeyen özgürlük, saf istek kültürü, hem kendisini hem de çevresindeki dünyayı yok eder (Parekh, 2002:194).

Farklı kültürlerin ve alt kültürlerin olması, farklı yaşam tarzlarından, coğrafi koşullardan, inançlardan, değer ve normlardan kaynaklanmaktadır. Farklılıklar olmakla birlikte, bir arada yaşama toplumsal bir gerçektir. Bu nedenle bir toplumda farklı kültürel değerlerin olması bir arada yaşama zorunluluğunu engellemez.

Kültürel bir topluluk içinde büyümek, aynı zamanda o topluluğun diğer üyeleriyle ortak bağlar kurmak ve bir dayanışma hissi geliştirmek anlamına gelir. Bağlar paylaşılan İnançlardan, ortak olarak sevilen şeylerden, ortak tarihsel anılardan vs. meydana gelir ancak bunları aşip onlar olmasa bile varlığını sürdürebilir.

Bir kültürel topluluğa üye olmanın iki önemli sonucu vardır. Bireyin kişiliğini belirli bir şekilde yapılandırıp biçimlendirir ve buna bir içerik veya kimlik katar. Aynı zamanda onu belirli bir insan grubunun içine sokar ve onlarla özdeşleştirir. Kimlik ve özdeşleşme yakından ilişkilidir. İnsan bir grup erkek ve kadınla onlarla ortak bir kimliğe sahip olduğu için özdeşleşir ve onlarla özdeşleşmesi, o kimliğe toplumsal bir taban, duygusal bir enerji ve bir miktar istikrar ve nesnellik katar.

Çok kültürlü ortamda gerçekleşen kültürel kimlik, çok sayıda kaynaktan beslenmektedir. Türkiye'deki güncel olaylardan da etkilenen Avrupa'daki Türk göçmen kültürü, başta Türk ve Alman kültür birikimi olmak üzere, çeşitli ulusal kültür birikimlerinin etkileşimi sonucu 'bağdaştırmacı' boyutu giderek belirginleşen 'yeni bir kültür' olma yolundadır. Gelişen bu yeni kültür, çoğu araştırmacılarca çokkültürlü ortamın bir ürünü olan 'ara-kültür' olarak da tanımlanmaktadır.

Ara-kültür (enterkültür) kavramı, birçok kültürün birlikteliğinin ve etkileşimin bir türevini anlatması bakımından, azınlık kültürünü de içermektedir. Ayrıca, ara-kültür, bağdaştırmacı boyutu da içermektedir. Bu yeni kültürün 'değerler dizgesi', Türk göçmen işçi topluluğunun kültürel birikiminin ve içinde bulunduğu ortamın etkisi altında ve Türklerin özgün gereksinimleri doğrultusunda biçimlenmektedir (Kula, 2006:13).

Kültürel çeşitlilik kendini tanıma, kendini aşma, ve özeleştirme gibi insan özgürlüğünün önemli önkoşullarını güçlendirdiği için nesnel bir iyilik; değeri

bireysel seçimlerden değil, insan özgürlüğü ve mutluluğunun temel bir şartı olmasından kaynaklanan bir iyiliktir.

Kültürel çeşitlilik, farklı kültürlerin iki tarafa da yararı olacak bir diyaloga girmelerini kolaylaştıran bir ortam yaratır. Topluluklar, tabii ikisi de eleştiriye kabul etmeyecek kadar zorba ve kendini beğenmiş değilse, bu ve diğer yollarla birbirlerini eğitir, hatta "uygarlaştırır" (Parekh, 2002:215).

Eğer bir kültürel topluluk, insan kıymeti ve itibarına saygı duyuyorsa, temel insan çıkarlarını kaynakları dahilinde koruyorsa, yabancılar için bir tehdit oluşturmuyorsa, çoğu üyesinin sadakatine sahipse ve böylece temel iyi yaşam koşullarını sağlıyorsa kendisine saygı gösterilmesini ve rahat bırakılmayı hak etmektedir.

Eğer geniş toplumda asimilasyoncu bir eğilim varsa veya baskın kültür çok etkiliyse ve yalnızca kendisine uyanlara saygı gösterip ödüllendiriyorsa, diğer kültürlerin üyeleri kültürlerine sahip çıkma yeteneğinden, güveninden ve isteğinden yoksun kalacak ve zamanla kültürel çeşitlilik yok olacaktır. Dolayısıyla görünüşte onlara kültürlerini koruma hakkı vermek yeterli değildir. Toplum aynı zamanda, farklılıklara saygı duymak, azınlıkların özgüvenini geliştirmek ve ihtiyaç duyanlara ek kaynak sağlamak gibi, bu hakkı kullanmayı kolaylaştıracak şartları yaratmalıdır (Parekh, 2002:213).

Diğer tüm toplumlar gibi çokkültürlü bir toplum da, ayakta kalmak için, geniş ölçüde paylaşılan bir kültüre ihtiyaç duyar. Birçok kültürü kapsadığı için, ortak kültür ancak bunların etkileşimi sonucunda ortaya çıkabilir ve hem çeşitliliklerine saygı göstermek hem de onları ortak bir yaşam biçimi etrafında birleştirmek zorundadır (Appiah, 1994:196).

İnsanlar kültürlerine bağlı oldukları ve onun tarafından biçimlendirildikleri, özsaygıları ile kültürlerine duyulan saygı yakından bağlantılı olduğu için, diğer insanlara duymakla yükümlü olduğumuz temel saygı, kültürlerini ve kültürel topluluklarını da kapsar. Kültürlerine saygı duymak aynı zamanda sadakatlerini kazanmamızı sağlar, onlara diğer kültürlerle etkileşime girmeleri için güven ve cesaret verir ve geniş toplumla bütünleşmelerini kolaylaştırır (Parekh, 2002: 252).

Hiçbir birey, küme ya da toplum, kapılarını 'yabancı'ya kapatarak, 'yabancı'yı dışlayarak gelişemez; bu olgu, salt düşünsel kültür değerleri için değil, genel anlamda 'ilerleme" için de geçerlidir. Soruna böyle bakıldığında, karşıdakini uzaklaştırma ve dışta tutma amacıyla geliştirilen "ötekileştirme" geleneği, kültürü hem tek yanlılaştırır, hem de buyurganlaştırır (Kula, 2006:504).

'Sizin kültürünüz farklı' yaklaşımı, tüm toplumları Batı gibi olmaya iten medeniyet anlayışı ve tanımlarına karşın, bu toplumların bütün çabalarına rağmen Batı gibi olamamalarını net bir biçimde açıklamaktadır (Tuna, 2007:179).

İyi bir eğitim, öğrencileri farklı iyi yaşam görüşlerine, inanç sistemlerine ve farklı tanıdık deneyimleri kavramlaştırma biçimlerine açmalı, diğer kültürlerin ruhlarına girmelerini, dünyayı onların açısından görmelerini, güçlerini ve zaafalarını kavramalarını sağlamalıdır. Bağımsız düşünce, inceleme, eleştiri vs. güçlerini haklı olarak geliştirirken, anlayışlı hayal gücü, kendini ötekilerin yerine koyarak onlarla beraber ve onlar için hissetme becerisi, kendini diğerlerinin bakış açısından görme isteği ve onları duyarlılık ve anlayışla dinleme yeteneği gibi "daha yumuşak" ve daha az saldırgan becerileri de geliştirmelidir (Parekh, 2002:290).

Gençler, 'benlik' gelişimi sürecinde birçok zorlukla karşılaşır; çünkü bireysel ve toplumsal ereklerini, geçmişi, şimdiki ve geleceği gözeterak oluşturmaya çalışır. Benlik ülküleri ile içinde buldukları gerçeklik çoğu kez uyuşmaz; öz imge ile yabancı imgenin uyuşmazlığı, ya da özdeleşme ile ötekileştirme, düş kırıklıkları, ya da yabancılaşıma gibi duyguların yaşanmasına yol açabilir (Kula, 2006:505).

Ancak “Günümüzde siyasetin “kültürel ortaklık” üstüne düşüncelerden de, deyim yerindeyse, iplerini kopardığına tanık oluyoruz. “Ortaklık” lafı edilmemekte, “tekbiçimlilik” istenmektedir. Adeta günün modası budur ve kimlikleri benzerlikler üstüne değil, farklılıklar üstüne inşa etmek hiçbir zaman bugünkü kadar önem kazanmamıştır” demektedir (Eriksen, 2001:89).

Kaya, “Avrupa’da Türk toplumunun artık bir 'kültürel azınlık' olarak kabul edilmesi istemi, ilk bakışta dinsel ibadet özgürlüğünün ve anadilde eğitim gibi birtakım kültürel hakların sağlanması ve genişletilmesi istemi biçiminde dışa vurulmaktadır” görüşünü dile getirmektedir (Kula, 2006:520).

Azınlıklarında, ulusçu hareketlerinin de hak iddia ettiği “farklı olma hakkı” bugün tüm farklı grupların (gerisin geriye) kendilerine yönelmiştir. Çünkü her insanın bir geleneğe ait olma hakkı vardır ama hiçbir geleneğin insanların ne olacağını belirleme hakkı yoktur (Eriksen, 2001:90).

Türkiye Avrupa Birliği üyeliği amacına uygun bir çalışma içinde bulunduğu, demokrasi ve özgürlüklerin alanını genişlettiği sürece, Avrupa'daki Türklerin çağdaş bir kimlik geliştirmesine katkı yapacaktır. Özellikle Kopenhag Ölçütleri konusunda yapılan reform yasalarının, bunlar yeterli bulunmasa bile, Türk hükümetince ve öbür devlet kurumlarınca eksiksiz olarak uygulamaya konulmaları büyük önem taşımaktadır (Kula, 2006:526).

Her türlü çabanın asıl amacı Türkiye'de ya da Avrupa'da eleştirel düşünceli, demokratik özyapılı, üretken ve özerk bireylerin yetiştirilmesidir. Bu tür bireyler, hem öz kültürü, hem de öbür kültürlerin karşılıklı iletişimi ve etkileşimi zorlaştıran öğelerini ayıklamayı; böylece insanlık ve insancılık temelinde yeni bir birliktelik ve yeni bir gelecek kurmayı başaracaktır (Kula, 2006:526).

3.2. DİL SORUNU

Dil bir toplumun tüm faaliyeti, yapıp etmeleri sırasında yarattığı, ortaya koyduğu hasılanın, başka bir deyişle tüm başarılarının tespit edilip saklandığı ve bu vasıta ile gelecek nesillere aktarıldığı toplumsal bir ortamdır. Toplumun ister mevcut ilişkileri içinde, isterse gelecekte ortaya çıkacak ilişkiler çerçevesinde olsun; varlığını sürdürmesi, elde ettiği başarılarını koruyup saklaması ve gelecek nesillere aktarması dil dışında mümkün gözükmemektedir (Tuna, 2007:170).

Bilgi ve toplum ilişkisinde dil ve kültürün birlikteliği, aynı zamanda dil ve kültür sayesinde toplumun kendisini tanımasına ve diğer toplumlarla olan farkını, farklılığını algılamasına yol açmaktadır.

Toplum katmanlarına, çevreye ve diğer toplumlara karşı varlığını ve birliğini korumada önemli bir rol oynayan dilin aynı zamanda kimliğin de ifadesi olduğunu unutmamak gerekir.

Bir toplumun kendi iç dengeleri ve burada yer alan unsurlardaki değişme yanında, toplumlararası ilişkilerde ortaya çıkan yeni durumların kendisini dil ve

kültür bağlamında da ele vermesi sıkça karşılaşılan hususlar arasında yer alır. Bu doğrultuda toplumlar, bir yerde değişme diğer yanda ise eskisi gibi sürüp gitme ikilemi ile karşı karşıya kalmaktadır. İşte sosyologlarımız ve sosyoloji bu ikilem doğrultusunda geliştirilen kültür ve medeniyet ayırımından sıkça yararlanmışlardır (Tuna, 2007:173).

Dilin anlaşılması, düşüncenin anlaşılmasında da önemli rol oynar. İnsanlar kendi kişisel düşüncelerini anlatmak ve başkalarıyla paylaşmak isterler. Bunun için de dilden yararlanırlar. Günümüzde dil öğretimi anlayışının yenileştirilmesi zorunlu görülmekte ve bu konuda yapılmakta olan araştırmalar, birçok durumlarda doğrudan doğruya anadili uzmanlarını ilgilendirmektedir (Külebi, 1994:35-36).

Bütün ülkelerin eğitim sistemlerinde büyük önem verilen anadili öğretiminin amacı, kişilerin düşünme ve iletişim becerilerinin geliştirilmesidir (Tekin,1980:12).

Anadili, onu konuşanın dil bilincini belirttiği gibi, çocukluk çağından başlayarak bir dil duygusu da yaratır. Anadili bilinç altında bu duyguya dayanır. Her anadilinde gizil bir güç saklıdır. Anadili topluluk bilincini yansıtan ulusal bir varlıktır. Bir ulusu tam olarak tanımak ve anlayabilmek için onun dilini de bilmek gerekir (Dilâçar, 1978:10).

Anadilini etkili kullanabilme hem birey hem de toplum açısından gereklidir. Anadili, birbiriyle sıkı sıkıya ilişkili olan şu dört etkinliğe dayanır: Dinleme,konuşma, okuma, yazma. Öğrenme ya da öğretme, bir iletişim işi olduğuna göre, okuduğunu ya da dinlediğinin anlayamayan, bilgi, düşünce ve duygularını sözle ya da yazıyla anlatamayan bireyin hayatta başarısız olması çok güçlü bir ihtimaldir. Gerçekten de bugün, öğretim araçlarının çok gelişmiş olmasına karşın yine de, öğrenim büyük ölçüde okumaya dayanmaktadır. Bütün derslerin okumayı gerektirdiği göz önüne alınırsa, iyi okuyamayan ve okuduğunu tam olarak anlayamayan bir öğrencinin derslerde başarılı olması beklenemez (Tekin, 1980:18).

Avusturya'da yaşayan vatandaşlarımızın kültürel farklılık ve davranışlardan sonra % 21,8'lik bir oranla yaşadıkları en önemli sorun alanı olarak ikinci sırada yer verdikleri 'dil' konusu, çocukların eğitiminden yetişkinlerin iş bulmalarına, vatandaşlarımızın Avusturya toplumuna uyumundan Türkiye ile ilişkilerine kadar birçok konuyu ilgilendiren önemli bir sorun alanı olarak ön plana çıkmaktadır. Vatandaşlarımız hem Almanca hem de Türkçe konusunda sorun yaşamaktadırlar. Almanca konusunda çoğunlukla yetişkinler sorun yaşarken Türkçe konusunda çocukların yaşadıkları sorunlar ön plana çıkmaktadır.

Hem Almanca konusunda yetişkinlerin yaşadıkları sorunlar hem de Türkçe konusunda çocukların yaşadıkları sorunlar, çocukların yaşadıkları eğitim sorunlarının ve yetişkinlerin uyum sorunlarının hem önemli bir nedeni hem de önemli bir sonucu olarak ön plana çıkmaktadır. Dolayısıyla eğitim sorununun önemli bir boyutu olarak dil sorununun çözümüne yönelik çalışmaların ivedilikle yapılması gerekmektedir.

Çünkü nesiller arası kültürel sürekliliğin, kültürel bilgi ve değer aktarımının en önemli belki de tek aracı dildir. Bu aracın yeni nesillere aktarılamaması veya sağlıklı bir şekilde nesiller arasında kullanılamaması kültürel süreklilik peşindeki ailelerin karşılaşabilecekleri en dramatik durum olsa gerektir. Ayrıca bu durum çocukların eğitim süreçleri boyunca bir biçimde aile desteğinden mahrum kalmalarının da bir nedenidir.

Avusturya'da yaşayan Türk ailelerinin genelinde görülen yetişkinlerin Almanca, çocukların ise Türkçe konusunda yaşadıkları sorunların aile içi iletişimin gerektiği gibi kurulamaması sorununu da beraberinde getirdiği bilinmektedir. Gerek yetişkinlerin çocuklarının eğitimi konusunda okulla yeterince ilişki kuramamaları, okulla ilgili sorunlarda iletişim güçlüğü yaşamaları gerekse günlük hayatla ilgili olarak çocuklarıyla yeterince iletişim kuramamaları kuşak çatışmasının büyük boyutlarda yaşanmasına neden olmaktadır. Yaşanan dil sorunu aile içinde değerlerin ve kültürel aktarımın gerçekleştirilmesine de engel olmaktadır. Bu da aile bağlarının güçlenmesini engelleyen bir faktör olarak karşımıza çıkmaktadır.

3.3. YABANCI DÜŞMANLIĞI

Türk işgücü göçünün Avrupa'da bulunduğu dönem genel olarak değerlendirilirse yabancı düşmanlığının önemli bir konu olarak gündeme gelmesi 1980'li yıllarla birlikte ortaya çıkmış ve 1985 yılında Almanya'da bir Türk gencinin yabancı düşmanı gruplarca sokak ortasında linç edilerek öldürülmesiyle Türkler arasında büyük bir infial uyandırarak ciddi bir gündem olmaya başlamıştır. Daha sonraki dönemlerde de yabancı düşmanlığı Türklere karşı bazıları ölümle sonuçlanan değişik zamanlardaki saldırılarla Avrupa'daki vatandaşlarımız için önemli bir sorun olma özelliğini devam ettirmiştir (ASAGEM, 2007:116).

Toplum, sözde içlerinde yaşayan azınlıklar tarafından işlenmiş, gerçek ya da hayalî, tarihî bir haksızlığa müracaat edebilir ve azınlıklara karşı bir öfke, nefret ve

şüphe yaratmak için geçmişteki olayları abartabilir. Bazen, ötekinin katledilmesine bile yol açabilir. Geçmiş yaraların birikimleri, açık ki toplum-azınlık arasındaki anlaşmazlığın en güçlü nedeni olmuştur (Chandra, 2006:56).

Göçmenlerin çocukları ve torunları sık sık kendilerinin ikinci ve üçüncü kuşak göçmenler olduklarını işiteceklerdir. Fakat bir insan, bizzat doğduğu bir ülkede nasıl göçmen olur?

Tek kültürlü eğitim, aynı zamanda saldırganlığı, duyarsızlığı ve ırkçılığı beslemeye eğilimlidir. Kendi kültürünün çerçevesi içerisinde hapis kalan öğrenci, değerlerdeki, inançlardaki, yaşam biçimlerindeki ve dünya görüşlerindeki çeşitliliğin insan olmanın ayrılmaz bir parçası olduğunu kabul edemez. Bunlarla nasıl başa çıkacağını bilmediği ve diğerlerine farklı oldukları için içerlediğinden, kendisini tehdit altında hissetmesi de şaşırtıcı değildir. Diğer toplumlar ve kültürler hakkında çok az bilgisi olduğu için onları yüzeysel genellemeler ve kalıplaşmış tipler olarak görmesi ve onlara büyük haksızlık etmesi muhtemeldir (Parekh, 2002:288).

Protestan Kilise'nin Almanya'nın Hessen eyaletinde yaptırdığı araştırmaya göre, köylerde hem yabancı sayısı artmakta, buna bağlı olarak çok kültürlülük belirginleşmekte, hem de yabancı düşmanlığı ve ırkçı nitelikli tutumlar çoğalmaktadır (Kula, 2006:517).

Eğitimin amacı, tüm büyük eğitimcilerin haklı olarak öne sürdüğü gibi, entelektüel merak, özeleştirici, savları ve kanıtları değerlendirip bağımsız bir karar oluşturabilme gibi değerli insan yeteneklerini geliştirmek; entelektüel ve ahlaki alçakgönüllülük, başkalarına saygı ve farklı düşünce ve yaşam biçimlerine duyarlılık gibi tavırların gelişmesini sağlamak; öğrencilerin zihinlerini insanlığın büyük başarılarına açmaksa, eğitim sisteminin Avrupa merkezilikten ve diğer etnik merkezilik biçimlerinden mümkün olduğunca uzak olması gerekir (Parekh, 2002:299).

Avrupa Topluluğu Komisyonu bugünlerde dev bir tarihsel araştırma projesini yürürlüğe sokmuş ve parasal destek vermiştir. Bu proje Yunanlıların ve İrlandalıların ortak bir tarihe sahip olduklarını kanıtlayacak, ama bu esnada Yunanlıların Türklerle hiçbir ortak tarihi olmadığını da belirtecektir (Eriksen, 2001:69).

Çok etnikli toplumlarda, altın kural topluluklar arasında karşılıklı güvene dayalı bir ilişkinin olmasını gerektirir. Küresel ahlakın biçimlendiricilerine göre, "Yaş, cinsiyet, ırk, renk, fiziksel ya da akli yetenek, dil, din, siyasi görüş ya da ulusal veya sosyal köken gözetmeksizin her insanın devrolunamaz ve dokunulamaz onuru vardır. Herkes bu onura saygı göstermek ve bunu korumak zorundadır. İnsanlar, her zaman için yalnızca araç değil hakların öznesi, bittiği nokta olmalı; ekonomide, siyasette ve medyada, araştırma enstitülerinde ve endüstriyel anonim şirketlerde ticarileştirilmenin ve sanayileşmenin nesnesi olmamalıdır. Hiç kimse iyi ve kötünün üzerinde değildir. Tam tersine, akıl ve vicdana sahip olan her insan gerçek anlamda insana yakışır bir şekilde davranmalı, iyilik etmeli ve kötünden uzak durmalıdır!" (Chandra, 2006:2)

Her insana insanî davranmak, her bir insanın haysiyetini tanımak ve buna saygı göstermek için dinî geleneklerde kişinin coşkuyla kucaklaması gereken binlerce yıllık ahlaki normlar vardır. O halde nedir bu tarihi ahlaki norm?

"Kendinize yapılmasını istemediğinizi, başkalarına da yapmayınız! ya da daha olumlu şekilde: Kendinize yapılmasını istediğinizi siz de başkalarına yapınız! Bu, hayatın tüm alanında, tüm aileler ve toplumlar, ırklar, uluslar ve dinler için değişmez, kayıtsız şartsız bir norm olmalıdır" (Chandra, 2006:3).

Yabancı düşmanlığı ile ilgili olarak vatandaşlarımızın düşüncelerinin alınması için sorulan soru ile alınan cevaplardan da vatandaşlarımızın % 9,7'lik bir kesimi hariç diğerlerinin böyle bir sorununun varlığını bir şekilde kabul ettikleri görülmektedir. %58'lik bir kesimin yabancı düşmanlığında son yıllarda artış olduğu kanaatini belirtmesi yabancı düşmanlığının sorun olarak önemine işaret etmesi açısından önemlidir. % 32.3'lük bir kesimin yabancı düşmanlığının sadece marjinal gruplarda var olduğunu söylemesi değişik şekilde de ortaya konulsa konunun sorun olarak algılandığı şeklinde ifade edilebilir. Ancak yine de yabancı düşmanlığının sadece marjinal gruplarla sınırlı bir sorun olarak görülmesi yaygın bir sorun olarak algılanmadığı anlamını da içermesi bakımından önemlidir.

Yabancı düşmanlığından genel olarak etkilendiğini belirten vatandaşlarımızın oranı iş hayatında etkilendiğini ifade edenlerin oranı % 25,6, günlük hayatımda karşılaştım diyenlerin oranı % 32,3, hayır karşılaşmadım diyenlerin oranı ise % 42,1 olarak gerçekleşmiştir. Bu sonuçlar 1980'li yılların ortasından itibaren ciddi anlamda vatandaşlarımızın gündemine giren yabancı düşmanlığı sorunun hala ciddi bir şekilde sorun olarak algılanmaya devam ettiğini ve vatandaşlarımızın çeşitli alanlarda endişe yaşamalarına neden olduğunu açıkça göstermektedir.

Bütün bu sonuçlar yabancı düşmanlığının ciddi bir sorun olarak algılandığını ve vatandaşlarımızın çeşitli alanlarda endişe yaşamalarına neden olduğunu açıkça göstermektedir. Çok çeşitli nedenleri ve değişik boyutları bulunan yabancı düşmanlığının Avusturya'daki hedef kitlesini oluşturan Türklerin tek başlarına bu sorunla baş etmeleri elbette mümkün değildir. Bütün Avrupa'nın en önemli sosyal sorunlarının başında gelen yabancı düşmanlığının, bütün ülkelerin ve ilgililerin katılımıyla mücadele edilmesi gereken bir sorun olduğu şüphesizdir. Ancak Türklerle ilgili zaman içinde oluşan ön yargıların ortadan kaldırılması veya azaltılması için vatandaşlarımızın da yapacakları çok önemli işlerin olduğu unutulmamalıdır.

İKİNCİ BÖLÜM
AVUSTURYA'DA YAŞAYAN TÜRKLERİN AİLE YAPILARI VE
ENTEGRASYON (UYUM) SORUNLARI ALAN
ARAŞTIRMASIYLA İLGİLİ BİLGİLER

Bu bölümde alan araştırmasının konusu, amacı, önemi, gerekçesi, örnekleme veri toplama teknikleri ve araştırma alanı ile ilgili bilgilere yer verilecektir.

1. ARAŞTIRMANIN KONUSU, KAPSAMI VE AMACI

Bu araştırmanın konusu Avusturya'da yaşayan Türklerin aile yapıları ve entegrasyon (uyum) sorunlarıdır. Avusturya'daki Türkler işçi olarak gittikleri bu ülkede zamanla değişik özellikler kazanmışlardır. Avusturya'da yaşayan Türkleri; göçün ilk yıllarında gidenler, orada doğanlar, aile birleştirmeleri yoluyla gidenler, yakın tarihlerde gidenler gibi özellikleriyle sınıflamak mümkün olduğu gibi, ücret karşılığı çalışanlar, işsizler, emekliler, bağımsız işyeri sahipleri ve öğrenciler olarak da sınıflamak mümkündür. Ayrıca, Avusturya vatandaşlığına geçmiş olanlar, süreli veya süresiz oturma İzni ve oturma hakkı olanlar şeklinde de sınıflama yapılabilir. Değişik özellikler dikkate alınarak çok farklı sınıflama yapmak mümkündür. Fakat bu araştırma iki ana konu üzerinde odaklanmaktadır.

Araştırmanın ilk temel konusu Avusturya'da yaşayan Türklerin aile yapılarıdır. Araştırmada aile yapısı ile aile biçimleri, ailelerin ekonomik durumu, ailelerin yaşadığı konutlar, ailelerin aile içi ve çevreleriyle ilişkileri vb. konular kastedilmektedir.

Araştırmanın ikinci temel konusunu ise ailelerin entegrasyon (uyum) sorunları olarak da daha önce yapılan çalışmalarda değişik şekillerde belirtilen; eğitim, dil, çeşitli uyum sorunları Avusturya ve Türk makamlarıyla ilişkilerde yaşanan sorunlar, yabancı düşmanlığı oluşturmaktadır. Araştırma kapsamına dahil edilen bütün bu değişik konuların bir kısmı bazı araştırmalarda veya raporlarda farklı biçimlerde ve değişik amaçlarla yer almaktadır. Ancak bu araştırmada ele alındığı

şekliyle ve bu kapsamda Avusturya’da yaşayan Türklerle ilgili herhangi bir çalışma gerçekleştirilmemiştir.

Araştırmanın öncelikli amacı, araştırmanın konusunu oluşturan ‘Avusturya’daki Türklerin Aile Yapıları ve Entegrasyon (Uyum) Sorunları’nı genel hatlarıyla ortaya çıkarmaktır. Buna ek olarak yapılan tespitler doğrultusunda sorunlara çözüm önerileri geliştirmek araştırmanın diğer bir amacını oluşturmaktadır. Şüphesiz ortaya çıkan veriler ışığında ilgili bütün kurum ve kuruluşların kendi alanlarıyla ilgili farklı çözüm yolları ve yöntemleri geliştirmeleri her zaman mümkündür. Araştırma ile ortaya çıkarılan verilerin söz konusu kurumlarla paylaşılmasıyla sorunları çözmeye çalışan bu kurumlara önemli bir katkı sağlanmış olacaktır.

Alan araştırmasının bulguları değerlendirilirken elde edilen sonuçların benzer kuramsal yaklaşımlarla da ilgisi kurulmuş ve birlikte yorumlanmıştır.

2. ARAŞTIRMANIN ÖNEMİ

T.C. Anayasasının ‘temel haklar ve ödevler’ kısmında yer alan 62. maddesi; ‘Devlet, yabancı ülkelerde çalışan Türk vatandaşlarının aile birliğinin, çocuklarının eğitiminin, kültürel ihtiyaçlarının ve sosyal güvenliklerinin sağlanması, anavatanla bağlarının korunması ve yurda dönüşlerinde yardımcı olunması için gerekli tedbirleri alır’ demektedir. 5256 sayılı Aile ve Sosyal Araştırmalar Genel Müdürlüğü kanununun 3. maddesinin j fıkrasında, Kurumun görevleri içinde; "Yurt dışında yaşayan ve/veya çalışan Türk ailelerinin sorunlarını araştırmak ve çözüm önerileri geliştirmek" hükmü yer almaktadır. Anayasada ve yasalarda konuyla ilgili söz konusu hükümlerin gereğinin yerine getirilmesi hususu bir yana, yurt dışında çalışmak ya da yaşamak zorunda kalan Türk ailelerinin, bulunduğu ülkelerde çeşitli sorunlarla karşı karşıya kaldıkları, çoğu zaman bu sorunların üstesinden gelemedikleri ve bazı sorunların zaman geçtikçe ağırlaştığı bilinmektedir. Yurtdışında yaşayan Türklerin bir bölümünü oluşturan Avusturya’daki Türklerin durumu da diğer ülkelerdeki Türklerin durumundan çok farklı değildir. Bugüne kadar Avusturya’daki Türklerle ilgili değişik zamanlarda yapılmış çalışmalardan elde edilen bilgiler oldukça sınırlıdır. Önemli olan yaşanan sorunların giderilebilmesine zemin oluşturabilecek ölçüde kapsamlı ve güvenilir verilerin sağlanabilmesidir. Her

bilimsel çalışmanın doğal olarak sınırlılıkları vardır. Böylesine geniş ve çok boyutlu konuların her yönüyle anlaşılabilmesi ve sorunların çözümü için sağlıklı bir zemin oluşturulması şüphesiz konuyla ilgili çok sayıda ve geniş kapsamlı araştırmaları gerektirmektedir. Bu araştırma kendi sınırlılıkları içinde kapsamı ve özelliği itibariyle konuyla ilgili önemli katkı sağlayabilecek bir çalışmadır. Söz konusu sorunların çözümüne yönelik ilk adım yaşanan sorunların bilimsel temelli çalışmalarla ortaya konması olmalıdır. Ancak bu yolla Türkiye'nin yurt dışında yaşayan Türkler ve ailelerinin sorunlarına yönelik gerçekçi, sağlıklı ve kalıcı çözümler üretebilmesi ve bunları hayata geçirebilmesi mümkün olacaktır. Bu araştırma ile konunun birçok boyutunun anlaşılmasının yanında yeni araştırmalara ve çözüm önerilerine de zemin oluşturması beklenmektedir.

3. ÖRNEKLEM VE VERİ TOPLAMA TEKNİKLERİ

Araştırmanın amacı Türklerin aile yapısını ve entegrasyon (uyum) sorunlarını ortaya çıkarmak olduğu için sorular her aileden bir kişi tarafından cevaplanabilecek bir özeliğe hazırlanmış ve anketin aile hakkında temel bilgileri verebilecek yetişkin aile bireylerinden birine uygulanması yeterli görülmüştür.

Avrupada yaşayan Türklerle ilgili olan bu araştırma Avusturya özelinde Türklerin yoğun olarak yaşadığı Viyana, Tirol ve Vorarlberg eyaletlerinde bulunan 8 ayrı yerleşim merkezinde yapılmıştır. Katılımcılar, bizim bu yerleşim merkezlerinde verdiğimiz “Aile içi iletişim ve çocuk eğitimi” ile ilgili seminerlere katılan ailelerden oluşmaktadır. Eğitime katılan gönüllü ailelerden yine gönüllü olanlara dağıtılan 44 sorudan oluşan anket formlarını (bkz:Ek-1) isimsiz olarak aile bireylerinden sadece birinin doldurması istenmiştir. Uygulanan anketlerin eksiksiz olarak doldurulanlardan 333'ü yerleşim merkezlerindeki katılımcı oranları da göz önünde bulundurularak değerlendirilmeye alınmıştır.

Araştırmanın ilk temel konusunu oluşturan Avusturya'da yaşayan Türklerin aile yapılarıyla ilgili sorularda; aile yapısı ile aile biçimleri, ailelerin gelir durumu, ailelerin yaşadığı konutlar, ailelerin aile içi ve çevreleriyle ilişkileri gibi konular yer almaktadır. Araştırmanın ikinci temel konusunu oluşturan entegrasyon (uyum) sorunlarını belirlemeye yönelik sorularda ise dil, çocuk eğitimi, çeşitli uyum sorunları, işsizliğin nedenleri Avusturya ve Türk makamlarıyla ilişkilerde yaşanan

sorunlar, yabancı düşmanlığı gibi sorun alanları yer almıştır. Yapılan pilot çalışmanın ardından anket soruları tekrar gözden geçirilerek pilot çalışma sonuçlarına göre anket formuna son şekli verilmiştir.

Araştırmanın verileri, temel olarak söz konusu anket formu aracılığıyla toplanmıştır. İlave olarak araştırmanın konusuyla ilgili çok sayıda vatandaşımızla görüşmeler yapılmış ve bazı konularda detaylı bilgiler elde edilmiştir. Anketlerle elde edilen verilerin yorumlanmasında bu görüşmeler sonucunda elde edilen bilgilerden azami ölçüde yararlanılmıştır.

4. ARAŞTIRMA ALANI (AVUSTURYA) HAKKINDA GENEL BİLGİ

2005 yılı sonu itibariyle yurt dışında bulunan vatandaşlarımızın sayısı 3.829.378'dir. Yine aynı yıl itibariyle farklı ülkelerin vatandaşlığına geçmiş Türklerin sayısı 1.323.162'dir. Avusturya'daki vatandaşlarımızın sayısı 2005 yılı itibariyle 116.882'dir. 1993–2003 yılları arasında Avusturya vatandaşlığına geçmiş olanların sayısı ise 88.734 olmuştur (T.C. Dışişleri Bakanlığı İstatistikleri, 2005).

4.1 TARİHÇE

Çok eski tarihlerden beri insanların yaşadığı Avusturya, M.Ö. 100 yıllarında Romalılar tarafından işgal edilmiştir. Almanya ile beraber olan Avusturya'ya 803 senesinde Şarلمان tarafından "Doğu Marklığı" unvanı verilmiştir. Böylece Germen İmparatorluğunun bir parçası olarak kurulmuştur. Daha sonraları başa geçen Habsburg Hanedanı, ülkenin sınırlarını genişletmiştir. On beşinci asırda Avrupa'nın ve Hıristiyanların en güçlü devleti haline gelen Avusturya, Osmanlılara ve Müslümanlara karşı arkası kesilmeyen saldırılara liderlik etmiştir. On altıncı asır başlarında yapılan saldırılara son vermek ve İslamiyeti yaymak gayesiyle Osmanlı Devleti çeşitli seferler ile 1529'da Macaristan'ı daha sonra 1540'ta Avusturya'yı yenmiştir. Kral I. Ferdinand, Macaristan'ın Osmanlı Devletine bırakılması ve senede 30.000 duka altını vergi vermek şartları ile bir antlaşma imzalamıştır. Böylece Avusturya'nın saldırıları son bulmuştur. Çeşitli savaş ve isyanlarla Osmanlı Devletinden ayrılan Macaristan ile birleşerek Avusturya-Macaristan İmparatorluğu'nu kurmuşlardır. Birinci Dünya Savaşında parçalanan Avusturya-Macaristan İmparatorluğu'ndan Avusturya harp sonunda Almanya ile birleşmek istemesine rağmen, galip devletler buna müsaade etmemişlerdir. Müstakil bir devlet

olarak kurulan Avusturya Cumhuriyeti, İkinci Dünya Savaşında Hitler tarafından 1938'de Almanya'ya katılmıştır. Savaş sonunda Almanya'nın yenilmesi ile Avusturya; Amerika Birleşik Devletleri, Rusya, İngiltere ve Fransa tarafından işgal edilmiştir. 1955'te bu devletlerle bir antlaşma yapılmıştır. Buna göre Avusturya hiçbir devletle birlik kuramayacak ve herhangi siyasi bir bloka dahil olamayacaktır. Bu şartlarla bugünkü Avusturya Cumhuriyeti kurulmuştur.

4.2 COĞRAFİ DURUM

Avusturya Batı'da Konstans Gölü'nden doğuda Neusiedl Gölü'ne kadar uzanır. En doğu noktasından en batı noktasının uzaklığı 570 kilometre, en kuzey noktasından en güney noktasının uzaklığı yaklaşık 300 kilometredir. Doğu Alpler üzerinde kurulmuş bulunduğundan ülkenin aşağı yukarı dörtte üçü dağlık arazidir. Kuzeyde ülkeyi batıdan doğuya kateden Tuna Nehri'nin ülkedeki uzunluğu 350 kilometredir. Bu kısımlar en alçak yerlerdir. Alpler Avusturya'da ülkeyi batıdan doğuya doğru üç sıra halinde kaplamışlardır. Ülkenin en yüksek dağı 3798 m ile "Gross Glockner"dir. Göller bakımından çok zengin olmasına rağmen bu göller çok küçüktür. En büyük gölü Neusiedl Gölü'dür ki, yüzölçümü 320 km² dir. Bunun bir kısmı da Macaristan'a aittir.

Kaynak: <http://tr.wikipedia.org/wiki/Avusturya>

4.3.NÜFUS

Avusturya'nın nüfusu 8.150.338, nüfus artış hızı %0,24, okuryazar oranı %98, kişi başına düşen milli gelir 32.570 Euro'dur (Q: STATISTIK AUSTRIA, Volkswirtschaftliche Gesamtrechnungen. Erstellt am: 11.07.2008 – 1).

Nüfusun yaklaşık % 93'ü Avusturyalı'dır. Türkler, Almanlar, Slavlar, Hırvatlar ve Macarlar, Slovenler, Çekler ve daha küçük sayıda da İtalyanlar, Sırlar ve Romenler ülkenin diğer azınlık gruplarıdır. Nüfusun %18,6'sını 1-14 yaş grubu, %61,6'sını 15-59 yaş grubu, %19,8'ini de 60 yaşından yukarısı teşkil etmektedir. Halkın % 68'i şehirlerde yaşar. Ülkenin nüfus yoğunluğu kilometre kareye 99 kişidir. Ortalama yaşam süresi erkeklerde 76, kadınlarda 81,9 yıldır.

En önemli şehirleri Viyana (1,56 milyon), Graz (227 bin), Linz (186 bin), Salzburg (145 bin) ve Innsbruck'tur (114 bin). Tabiat şartları icabı kış sporlarının merkezi durumundadır. Dolayısıyla turizm ve kış sporları çok gelişmiştir.

Ülkedeki eğitim kurumları Avrupa'nın en eski eğitim kurumlarından. Mesela Viyana Üniversitesi 1365'te kurulmuştur. Ülkede mevcut dört üniversite ve buna bağlı çeşitli fakülte ve üniversite seviyesinde akademiler vardır. Kilisenin eğitim ve öğretimde büyük bir ağırlığı vardır. Avrupa'nın kavşak noktası olduğu için taşımacılık ve ulaşım çok gelişmiştir.

Ülkenin resmî dili Almanca'dır. Bölgesel azınlık dili olarak Slovence ve Hırvatça da resmî dil olarak kabul edilmektedir. Sırpça, Türkçe, Slovence, Hırvatça, Macarca ve Çekçe ülkede konuşulan diğer dillerdir.

Ülke nüfusunun % 78'ini Katolikler oluşturur. Yaklaşık % 5 oranında Protestan bulunur. Nüfusun geri kalanı aralarında Müslüman ve Yahudilerin de bulunduğu çeşitli azınlıkların dinlerine mensuptur.

4.4. SİYASİ HAYAT

Avusturya anayasasına göre ülke demokratik federal bir cumhuriyettir. Burgenland, Karintiya, Aşağı Avusturya, Yukarı Avusturya, Salzburg, Steiermark, Tirol, Vorarlberg ve Viyana olmak üzere dokuz eyâletten oluşmaktadır.

Devlet Başkanı, Federal Cumhurbaşkanı sıfatı taşır. Anayasa, altı yıllık bir devre için devlet başkanının halk tarafından seçilmesini şart koşmuştur. Federal

Cumhurbaşkanı dış meselelerde devleti temsil eder. Anlaşma ve kanunları imzalar, şansölye, yardımcı şansölye, bakan ve diğer yetkilileri tayin eder. Başkan aynı zamanda meclisi toplar, fesheder ve tatile sokabilir. Hükümet başkanı ise Şansölye olarak da bilinen Federal Başbakan'dır. Parlamento iki kamaralıdır: Bundesrat (Eyaletler Meclisi), eyalet parlamentoları tarafından seçilen 62 milletvekilinden; Nationalrat (Millî Meclis)) ise nisbi temsil ile doğrudan seçilen 183 üyeden oluşmaktadır. Nationalrat adaylarının en az 19 yaşını doldurma şartı vardır. Bundesrat'ta hangi eyaletin kaç parlamentolarla temsil edileceği, eyaletin nüfusuna bağlı olarak belirlenir. Bu meclis sadece danışman fonksiyonuna sahip olmasına karşın, kimi yasaların çıkmasını geciktirebilir. Avusturya'da oy kullanma yaşı 16'dır.

4.5. EKONOMİ

Avusturya ekonomisi, sanayi, turizm ve tarıma dayanmaktadır. Tarıma elverişli toprakları azdır. Bol ürün alabilmek için modern tarım İkinci Dünya Savaşından sonra hızla gelişmiştir. Ülkenin alçak bölgelerinde bulunan çayırılık alanlarda hayvancılık gelişmiştir.

Ekonomisinin ana kaynağını meydana getiren sanayi dalında, pik demir ve ham çelik, alüminyum üretimi ön sıralarda yer alır. Kağıt, kimyasal madde ve plastik diğer sanayi ürünleridir. Avusturya, dünyanın önde gelen tabii magnezit üreticisidir. Schwechat'taki büyük petrol rafinerisi, ülkenin toplam petrol ve petrol ürünleri tüketiminin dörtte üçünü karşılar.

Geniş ormanlarından elde edilen kerestenin sadece bir bölümü ülkede işlenir. İşlenmemiş kereste ülkenin başlıca ihraç ürünleri arasında yer alır. En önemli ihraç ürünlerini; makineler, elektronik araçlar, maden ürünleri, kağıt, elektrik enerjisi, gıda maddeleri meydana getirir.

Kaynak: <http://tr.wikipedia.org/wiki/Avusturya>

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

AVUSTURYA'DA YAŞAYAN TÜRKLERİN AİLE YAPILARI VE ENTEGRASYON (UYUM) SORUNLARI İLE İLGİLİ BULGULAR VE YORUMLAR

1. DEMOGRAFİK ÖZELLİKLER VE AİLE YAPISI

Araştırma bulgularının yer aldığı bu bölümde önce örneklemin özelliklerinin daha yakından tanınmasını sağlayacak bulgular, daha sonra da aile yapısı ve özellikleriyle ilgili bulgular sunularak değerlendirilecektir.

1.1. CİNSİYET DAĞILIMI

Tablo 1. Cinsiyet Göre Dağılım

Cinsiyet	Sayı	Yüzde	Geçerli Yüzde
Erkek	146	43.8	43.8
Kadın	187	56.2	56.2
Toplam	333	100.0	100.0

Katılımcıların cinsiyet dağılımlarına göre % 43,8'i erkek, % 56,2'si ise kadındır. Türk aile yapısında Ailenin yönetimi ve çocuğun eğitimi tamamen kadına terkedilmiştir (Türkdoğan, 2008:425). Türk aile yapısında kadının aileyle ilgili görev ve sorumluluğu daha fazla olduğundan yapılan bu çalışmaya kadın katılımcıların ilgisinin daha yüksek olduğu görülmektedir.

1.2. YAŞ GRUPLARI

Tablo 2. Yaş Grupları

Yaş Grupları	Sayı	Yüzde	Geçerli Yüzde	
Geçerli	16-25	56	16.8	17.0
	26-35	144	43.2	43.8
	36-45	95	28.5	28.9
	46-55	31	9.3	9.4
	56 ve üzeri	3	.9	.9
	Toplam	329	98.8	100.0
Cevapsız	4	1.2		
Toplam	333	100.0		

Katılımcıların yaş dağılımlarına bakıldığında en yüksek yaş grubu % 43,2 ile 26-35 yaş arasındaki kişilerden oluşmaktadır. Daha sonra % 28,5 ile 36-45 yaş grubunu % 16,8 ile 16-25 yaş grubu izlemektedir. Anlaşılmaktadır ki bu çalışma; % 89,7 gibi yüksek bir oranda, 16- 45 yaş arasında genç olarak nitelendirilebilecek bir katılımcı kitlesinden oluşmaktadır. Buda göstermektedir ki çocukları daha küçük olanlar onlara katkı sunabilmek için kendilerini geliştirmeye daha açıktır.

Avusturya'daki Türklerin nüfus artış hızının Türkiye ile paralellik arz ettiği ve geri dönüşlerin oldukça azaldığı düşünüldüğünde, Avusturya gibi yaşlı bir nüfusa ve artış hızının oldukça düşük olduğu bir ülkede nüfus alanın her geçen gün arttığını söylememiz mümkündür. Yaptığımız mülakatlarda, katılımcılar bazı bölgelerdeki bazı ilköğretim okullarında Türk çocuklarının sayısının Avusturyalılarından daha fazla olduğunu ifade etmiştir. Bu durum Avusturya'daki Türklerin gelecekte Avusturya'da daha etkin olacağını da bir göstergesidir. Hem Türkiye hem de Avusturya tarafından üretilecek politikaların bu gelişmeye dikkate alacak şekilde olması gerekmektedir.

1.3. ÖĞRENİM DURUMU

Tablo 3. Öğrenim Durumu

Öğrenim Durumu		Sayı	Yüzde	Geçerli Yüzde
Geçerli	Okur-yazar değilim	5	1.5	1.5
	İlkokul	81	24.3	24.5
	Ortaokul	94	28.2	28.5
	Lise ve dengi	104	31.2	31.5
	Yüksekokul/üniversite	39	11.7	11.8
	Lisansüstü	7	2.1	2.1
	Toplam	330	99.1	100.0
Cevapsız		3	.9	
Toplam		333	100.0	

Katılımcıların % 1,5'i okur-yazar olmayanlardan; % 24,5'i ilkokul, % 28,5'i Ortaokul, % 31,2'si lise ve dengi okul, % 11,8'i yüksekokul/üniversite düzeyinde, % 2,1'i ise lisansüstü düzeyde öğrenim görenlerden oluşmaktadır. Araştırmamıza katılan Türklerin eğitim seviyesinin çokta yüksek olmadığı hatta Avusturya'nın eğitim seviyesine göre oldukça düşük olduğu bile söylenebilir. Ancak yaptığımız mülakatlardan da anlaşılmaktadır ki, gençlerin eğitim seviyesi daha yüksektir. Genç anne babalar çocuklarının eğitimine daha çok önem vermektedir. Yani Avusturya'daki Türklerin eğitim seviyesinin her geçen gün yükseldiğini söylemek mümkündür.

1.4. MEDENİ DURUM

Tablo 4. Medeni Durum

Medeni Durum		Sayı	Yüzde	Geçerli Yüzde
Geçerli	Evli	304	91.3	91.6
	Bekâr	26	7.8	7.8
	Boşanmış	2	0.6	0.6
	Toplam	332	99.7	100.0
Cevapsız		1	0.3	
Toplam		333	100.0	

Katılımcıların % 91,6'sı evli, % 7,8'i bekâr, % 0,6'sı boşanmış, olanlardan oluşmaktadır. Aile ve çocuk gelişimi konusunda evli olanlarla birlikte azda olsa bekârlarında bu konuda hazırlık yapma ihtiyacı hissettiklerini görmekteyiz. Ancak evli olanların oranının bu kadar yüksek olması araştırmanın hedef kitlesi açısından oldukça önemlidir. Çünkü bu araştırmanın konusu aile yapısı ve entegrasyon (uyum) sorunlarıdır. Bu durum, hedefimize uygun ve duyarlı bir katılımcı kitlesinin olduğunun göstergesidir.

1.5. ÇALIŞMA DURUMU

Tablo 5. Çalışma Durumu

Çalışma Durumu		Sayı	Yüzde	Geçerli Yüzde
Geçerli	İşsiz	13	3.9	4.3
	işçi	169	50.8	55.6
	Ev Hanımı	83	24.9	27.3
	Serbest Meslek (esnaf, tüccar vb)	11	3.3	3.6
	Emekli	7	2.1	2.3
	Öğrenci	21	6.3	6.9
	Toplam	304	91.3	100.0
Cevapsız		29	8.7	
Toplam		333	100.0	

Katılımcıların % 4,3'ü işsiz, %55,6'sı işçi, % 27,3'ü ev hanımı, % 3,6'sı serbest meslek, % 2,3'ü emekli ve %6,9'u öğrencilerden oluşmaktadır. İşçi ve serbest meslek sahibi alanları aktif çalışan olarak değerlendirdiğimizde (% 59,2) aktif olarak iş hayatının içinde bulunmayanların oranı yaklaşık % 40 civarındadır. Bu durum Avusturya'da yaşayan Türklerin işsizlik sorunu olduğunun bir göstergesidir denebilir. İşsizliğin nedenlerini ileride başka bir başlık altında değerlendirecektir.

1.6. AVUSTURYA'DA YERLEŞME DURUMU

Tablo 6. Avusturya'da Yerleşme Durumu

Avusturya'da Yerleşme Durumu		Sayı	Yüzde	Geçerli Yüzde
Geçerli	Avusturya vatandaşı	193	58.0	58.3
	Oturma izni var	136	40.8	41.1
	Turist vizesi var	2	0.6	0.6
	Toplam	331	99.4	100.0
Cevapsız		2	0.6	
Toplam		333	100.0	

Araştırmaya katılanların Avusturya'ya yerleşme durumları incelendiğinde, % 58,3 oranında Avusturya vatandaşı olduğu, % 41,1'inin sadece oturma izni olduğu görülmektedir. Entegrasyon temalı olan bu çalıŐmamız açısından % 58,3 gibi bir oran dikkat çekicidir. Anlaşılmaktadır ki; Türkler geçen süre içerisinde o ülkenin vatandaşı olma konusunda isteklidirler. Bu durum göstermektedir ki, artık Türkler göçmen yada yabancı olarak değil Avusturya'nın geleceğinde söz sahibi bir kitle olma yolundadır. Üretilen entegrasyon (uyum) politikalarının buna göre Şekillenmesi bir zorunluluktur. Artık Türkiye'den işgücü olarak göç eden Türklerin yerine orada doğup büyüyen Türk asıllı Avusturyalılar almaya başlamıştır. Daha genel bir ifadeyle Avusturya ve birçok Avrupa ülkesi "Avrupalı Türkler" kavramıyla tanışmaktadır. Ve bu yeni kuŐakla kucaklaşmaya hazırlanmak, onların yaşam tarzına, isteklerine kulak vermek zorundadır.

1.7. AVUSTURYA'DA YAŞAMA SÜRESİ

Tablo 7. Avusturya'da Yaşama Süresi

Avusturya'da Yaşama Süresi	Sayı	Yüzde	Geçerli Yüzde	
Geçerli	1 yıldan daha az	3	0.9	0.9
	1–5 yıl	33	9.9	10.1
	6-10yıl	42	12.6	12.8
	11–20 yıl	128	38.4	39.1
	21–30 yıl	86	25.8	26.3
	31 ve üzeri	35	10.5	10.7
	Toplam	327	98.2	100.0
Cevapsız	6	1.8		
Toplam	333	100.0		

Katılımcıların % 0,9'u 1 yıldan daha az, % 10,1'i 1–5 yıl, % 12,8'i 6–10 yıl % 39,1'i 11–20 yıl, % 26,3'ü 21–30 yıl % 10,7'si 31–35 yıl ve üzeri sürede Avusturya'da yaşayanlardan oluşmaktadır. % 75'den fazlasının 10 yıldan daha fazla bir süredir Avusturya'da yaşadıklarını düşünerek, Türklerin geçici bir göçmen gurup olma niteliğinden uzaklaştığını söyleyebiliriz. Türkiye'den göç edenlerin sayısında ciddi bir azalma olduğunu ve oradaki vatandaşlarımızda artık orada kalıcı olduğunda dikkate aldağımızda, Avusturya'da yaşama süresindeki oranın giderek artacağını söyleyebiliriz. Katılımcıların yaş ortalamasının da genç bir nüfusa karşılık geldiğini de göz önünde bulundurarak diyebiliriz ki artık Avusturya'daki Türkler göçmen statüsünden hızla uzaklaşarak o ülkenin asli ve yerli unsurları olmaktadır. Bu durum şu andaki entegrasyon (uyum) politikalarının hızla değişmesi gerektiği anlamına gelmektedir.

1.8. OTURULAN YERLEŞİM YERİ

Tablo 8. Oturulan Yerleşim Yeri

Oturulan Yerleşim Yeri	Sayı	Yüzde	Geçerli Yüzde	
Geçerli	İl merkezi	105	31.5	32.3
	İlçe merkezi	116	34.8	35.7
	Köy veya belde	104	31.2	32.0
	Toplam	325	97.6	100.0
Cevapsız	8	2.4		
Toplam	333	100.0		

Katılımcıların % 32,3'ü il merkezlerinde, % 35,7'si ilçelerde, % 32'si ise köy ve beldelerde yaşamaktadır. Bu verilere göre oldukça dengeli bir dağılım olduğunu görülmektedir.

1988 yılında Avrupa'ya göç eden vatandaşlarımızla ilgili yapılan bir araştırmaya göre göç edenlerin % 72'si kentlerden (% 39'u büyük kentlerden, % 33'ü küçük kentlerden olmak üzere), % 26'sı köylerden gelmiştir (Keyder, Koç, 1988'den Akt. Şen, 1996).

Dolayısıyla Türkiye'den göç edenlerin kent merkezinden ya da kırsal alandan gelenler ile şu an yaşadıkları ülkede oturdukları yerleşim merkezi arasında oran olarak ciddi bir fark olmadığını görmekteyiz. Ancak Türkiye ile Avusturya'nın gelişmişlik seviyesindeki farkı da göz ardı edilmemelidir.

1.9. İŞSİZLİK NEDENLERİ

Yurtdışı teşkilatımız ve Dışişleri Bakanlığının 2005 yılı verilerine göre; Avusturya’da yaşayan vatandaşlarımızdan 116.882 vatandaşımızın 10.834’ü işsizdir. Bu çalışma vatandaşlarımız arasında %17,2’lik bir işsizlik oranı olduğunu göstermektedir. Avusturya’daki genel işsizlik oranının %8,7 olduğu düşünüldüğünde Türklerin işsizlik sorununun ciddi boyutlarda olduğu anlaşılacaktır.

Vatandaşlarımızın kendi açılardan işsizlik nedenlerini belirtmeleri istenen soruda; Türklerin meslek sahibi olmamaları, eğitim eksikliği, Avusturya kurumlarının ilgisizliği, Türklerle ilgili önyargılar/ayrımcılık, Türklerin Almanca bilmemeleri gibi şıklarından en önemli gördükleri en fazla iki şıkkı işaretlemeleri istenmiştir. Aşağıdaki Tabloda konuyla ilgili soruya verilen cevaplardan elde edilen veriler yer almaktadır.

Tablo 9. İşsizliğin Nedenleri

İşsizliğin Nedenleri	Sayı	Yüzde
Türklerin meslek sahibi olmamaları	162	48.6
Eğitim eksikliği	166	49.8
Türklerin Almancayı bilmemeleri	138	41.4
Avusturya’daki kurumların ilgisizliği	28	8.4
Türklerle ilgili önyargılar/ayrımcılık	64	19.2
Toplam	333	100.0

Tabloda da görüldüğü gibi, araştırmaya katılan vatandaşlarımızın yarısı eğitim eksikliğini Türkler arasındaki işsizlik oranının yüksek olmasının nedeni olarak görmektedirler. Vatandaşlarımız arasında % 49,8 gibi yüksek bir oranda işsizliğin nedeni olarak görülen eğitim eksikliğini % 48,6 oranıyla Türklerin meslek sahibi olmamaları takip etmektedir. Azımsanmayacak bir orandaki(% 41,4) vatandaşımız ise işsizliğin nedeni olarak Türklerin Almancayı bilmemeleri olarak görmektedir. Türklerle ilgili önyargılar ve ayrımcılığı işsizliğin nedeni olarak görenlerin oranı % 19,2’dir. Avusturya’daki kurumlarının ilgisizliğini de vatandaşlarımız % 8,4

oranında Türklerin işsizliğinin nedeni olarak değerlendirmektedirler. Genel olarak baktığımızda eğitim eksikliği, meslek sahibi olmama ve dil sorununu işsizliğin sebebi olarak görenlerin oranı oldukça fazladır. Özellikle bu konulara yönelik çalışmaların yapılması Türkler arasında işsizliğin azaltılması için zorunluluk arz etmektedir.

1.10. AİLE BİÇİMİ

Tablo 10. Aile Biçimi

Aile Biçimi		Sayı	Yüzde	Geçerli Yüzde
Geçerli	Tek kişilik aile (Yalnız yaşıyorum)	22	6.6	7.1
	Anne-Baba ve evlenmemiş çocuklar	206	61.9	66.0
	Anne ve evlenmemiş çocuklar	21	6.3	6.7
	Baba ve evlenmemiş çocuklar	9	2.7	2.9
	Anne ve evlenmiş çocuklar	1	0.3	0.3
	Baba ve evlenmiş çocuklar	1	0.3	0.3
	Anne-Baba ve evlenmiş çocuklar	34	10.2	10.9
	Sadece Anne ve Baba	18	5.4	5.8
	Toplam	312	93.7	100.0
Cevapsız	21	6.3		
Toplam	333	100.0		

Katılımcıların aileleri % 7,1'i tek kişilik, % 66'sı anne-baba ve çocuklar, % 6,7'si anne ve evlenmemiş çocuklar, % 2,9'u baba ve evlenmemiş çocuklar, % 0,3'ü anne ve evlenmiş çocuklar, % 0,3'ü baba ve evlenmiş çocuklar, % 10,9'u anne-baba ve evlenmiş çocuklar, % 5,8'i ise yalnızca eşlerden oluşmaktadır.

Aile tipleriyle ilgili sınıflamalar açısından bakıldığında ailelerin, % 71,8 gibi yüksek bir oranının çekirdek ailelerden, % 11,5'inin geniş ailelerden, % 9,6'sının parçalanmış ailelerden, % 7,1'inin tek kişilik hanelerden oluştuğu görülmektedir.

Türkiye ile karşılaştırılacak olursa, ASAGEM (Aile Ve Sosyal Araştırmalar Genel Müdürlüğü) ile TÜİK'in (Türkiye İstatistik Kurumu) araştırmasına göre, 2006 yılında Türkiye genelinde hanelerin % 6'sı tek kişilik, % 80,7'si çekirdek aile, % 13'ü geniş aile ve % 0,3'ü diğer hane halklarından oluşmaktadır. Eğer örneğimiz içindeki parçalanmış aileleri de çekirdek aile kategorisinde ele alacak olursak bu oran % 81,4 olacaktır. Bu durum aslında Türkiye'deki aile yapısıyla Avusturya'da yaşayan Türklerin aile yapılarının ne kadarda birbiriyle örtüştüğünün bir göstergesidir.

1.11. AİLE BİREYLERİ VE YAKIN AKRABALARLA İLİŞKİLER

Aile içi ve yakın akrabalarla ilişkilerin değerlendirilmesi amacıyla katılımcılara eş, çocuklar ve diğer akrabalarla ilişkileri sorulmuş ve alınan cevaplar aşağıdaki tabloda olduğu gibi çıkmıştır.

Katılımcıların sadece sorulara cevap verenleri dikkate alarak yapılan dağılıma göre; % 72,2'si eşyle ilişkisinin iyi olduğunu söylerken, % 24,6'sı eşyle ilişkisinin orta halli, % 2,7'si ise kötü olduğunu ifade etmiştir. Çocuklarla ilişkiler konusunda % 73,9 oranında iyi, % 23,9 oranında orta, % 2,2 oranında kötü şeklinde cevaplara rastlanmış; eşin annesiyle ilişkilerde % 65,9 oranında iyi; eşin babasıyla ilişkilerde bu oran %66,2 olurken; eşin kardeşiyle ilişkilerini iyi olarak değerlendirenlerin oranı ise % 67,9; diğer akrabalarla ilişkilerde % 65,2 oranında iyi cevaplarının verildiği görülmektedir.

Eş ve çocuklarla ilişkilerdeki orta ve kötü cevaplarının oranlarına bakılarak ailelerin yaklaşık % 25'inin aile içi ilişkilerinin sorunlu olduğu ve bu sorunların % 3'ünün ciddi boyutlarda olduğunu söyleyebiliriz. Yakın akrabalarla ilişkilerde bu sorunların oranının daha da arttığını görmekteyiz. Yaptığımız gezi, gözlem ve ziyaretlerde gerçekleştirdiğimiz mülakatlarda katılımcılar aile içi sorunların her geçen gün artarak devam ettiğini ifade etmişlerdir.

Tablo 11. Aile Bireyleri ve Yakın Akrabalarla İlişkiler

Aile Bireyleri ve Yakın Akrabalarla İlişkiler		Kötü	Orta	İyi	Cevapsız
Eş İle İlişkiler	Sayı	9	70	205	49
	Yüzde	2,7	21	61,6	14,7
	Geçerli Yüzde	3,2	24,6	72,2	
Çocuklarla İlişkiler	Sayı	6	63	196	68
	Yüzde	1,8	18,9	58,4	20,4
	Geçerli Yüzde	2,2	23,9	73,9	
Eşin Annesiyle İlişkiler	Sayı	18	66	162	87
	Yüzde	5,4	19,8	48,6	26,1
	Geçerli Yüzde	7,3	26,8	65,9	
Eşin Babasıyla İlişkiler	Sayı	16	63	155	99
	Yüzde	4,8	18,9	46,5	29,7
	Geçerli Yüzde	6,8	26,9	66,2	
Eşin Kardeşleriyle İlişkiler	Sayı	12	69	171	81
	Yüzde	3,6	20,7	51,4	24,3
	Geçerli Yüzde	4,8	27,4	67,9	
Diğer Akrabalarla İlişkiler	Sayı	7	85	175	66
	Yüzde	2,1	25,5	52,6	19,8
	Geçerli Yüzde	2,7	32	65,2	

1.12.ÇOCUKLARIN AVUSTURYA'DA YETİŞMESİ SİZİ ENDİŞELENDİRİYOR MU?

Farklı bir kültürden gelen ve ait olduğu kültürle ilişkisini sürdürmeye çalışan vatandaşlarımızın en önemli kaygılarından birisinin de çocuklarının istediği şekilde yetişmemesi; kendinin sahip olduğu kültürel değer ve tutumlardan uzaklaşması olduğunu söylemek mümkündür. Bu konuda vatandaşlarımızın endişe duyup duymadıkları, endişe duyanların hangi nedenlerle endişe duydukları ile ilgili araştırma sonuçları aşağıda değerlendirilmektedir.

Aşağıdaki tabloda vatandaşlarımızın çocuklarının Avusturya’da yetişmesinin kendilerini endişelendirip endişelendirmediği ile ilgili soruya verdikleri cevapların sonuçları görülmektedir.

Tablo 12. Çocukların Avusturya’da Yetişmelerinden Duyulan Endişe

Çocuklarımızın Avusturya’da Yetişmeleri Sizi Endişelendiriyor mu?		Sayı	Yüzde	Geçerli Yüzde
Geçerli	Var	197	59.2	64.0
	Yok	111	33.3	36.0
	Toplam	308	92.5	100.0
Cevapsız		25	7.5	
Toplam		333	100.0	

Tabloda da görüldüğü gibi katılımcıların çok büyük bir çoğunluğu çocuklarının Avusturya’da yetişmesinden endişe duymaktadırlar. Konuyla ilgili soruya cevap verenlerin % 64 gibi önemli bir çoğunluğu bu endişeyi duyduğunu ifade ederken sadece % 36’lık bir orandaki katılımcı çocuklarının Avusturya’da yetişmesinden endişe duymadıklarını belirtmişlerdir.

Çocukların yetişmesiyle ilgili duyulan endişenin boyutu ve bu endişelerin giderilmesiyle ilgili beklentilerin neler olduğu detaylı bir biçimde araştırılmayı gerektirecek kadar kapsamlı ve önemli bir konudur. Bu konuda yapılacak çalışmalar ve elde edilecek veriler entegrasyon (uyum) çabalarının başarısı açısından çok önemlidir. Çünkü uyum sağlaması beklenen insanların endişelerinin anlaşılması ve bu endişelerin giderilmesi başarılmadan uyum konusunda yaşanan bir sorunun halledilmesi mümkün değildir. Bir sonraki tabloda vatandaşlarımızın çocuklarının Avusturya’da yetişmesinden hangi nedenlerle endişe duydukları görülmektedir.

1.13. ÇOCUKLARININ AVUSTURYA'DA YETİŞMESİNDEN HANGİ NEDENLERLE ENDİŞE DUYUYORLAR?

Çocuğunun Avusturya'da yetişmesinden endişe duyanların hangi nedenlerle endişe duyduklarını belirlemek amacıyla sorulan soruda yedi seçenek sıralanmış ve işaretlenecek seçeneklere bir sınırlama getirilmemiştir. Çocuğunun Avusturya'da yetişmesinden endişe duyan 197 kişinin endişe nedenleri aşağıdaki tabloda görülmektedir.

Tablo 13. Çocuklarla İlgili Kaygı Nedenleri

Çocuklarla İlgili Kaygı Nedenleri	Sayı	Yüzde
Kültürümüzü öğrenememesi	117	59,4
Dini değerlerimizi öğrenememesi	109	55,3
Uyuşturucu, alkol vs. tehlikesi	66	33,5
Yabancı değerler edinmesi	52	26,4
Yabancı düşmanı grupların saldırısı	27	13,7
İyi eğitim alamaması	57	28,9
Çocukların aileden uzaklaşması	61	31,0

Tabloda da görüldüğü gibi çocuklarımızın Avusturya'da yetişmesi sizi hangi nedenlerle endişelendiriyor şeklindeki soruya en yüksek oranlarla çocuklarımızın kültürümüzü öğrenememesi % 59,4 ve çocuklarımızın dini değerlerimizi öğrenememesi % 55,3 oranında cevaplanmıştır. % 33,5 oranıyla bunları uyuşturucu ve alkol tehlikesi takip etmektedir. Çocukların aileden uzaklaşması endişesi duyanların oranı % 31 iken bu oran çocukların iyi eğitim alamaması konusunda % 28,9'e, çocuklarımızın yabancı değerler edinmesi endişesi % 26,4, yabancı düşmanı grupların saldırısı endişesinde ise % 13,7'ye düşmektedir.

Çocuklarımızın Avusturya'da yetişmesi konusunda endişe duyduğunu belirten yüksek orandaki vatandaşlarımız yine benzer yüksek oranlarla hangi nedenlerden dolayı endişe duyduklarını belirtmişlerdir. Endişe nedenleri konusunda oransal bazı farklılıklar olsa da söz konusu edilen bütün nedenlerden dolayı vatandaşlarımızın

çocuklarının yetişmesiyle ilgili ciddi endişelere sahip oldukları görülmektedir. Her konuda olduğu gibi çocukların yetişmesi konusunda duyulan endişelerin nedenlerinin de detaylı araştırma ve incelemelere ihtiyaç duyduğu açıktır. Bu araştırmanın kapsamına diğer birçok konuda olduğu gibi bu konuda da sadece ana hatlarıyla genel durumun ortaya çıkarılması girmektedir.

1.14. AİLEDE AKRABA VEYA HEMŞEHRİ OLMA DURUMU

Tablo 14. Ailede Akraba veya Hemşehri Olma Durumu

Ailede Akraba veya Hemşehri Varmı?		Sayı	Yüzde	Geçerli Yüzde
Geçerli	Yok	234	70.3	72.7
	Akraba var	80	24.0	24.8
	Hemşehri var	8	2.4	2.5
	Toplam	322	96.7	100.0
Cevapsız		11	3.3	
Toplam		333	100.0	

Hanede yaşayan akraba ve hemşehriniz var mı?’ sorusuna ailelerin %72,7’si yok, %24,8’i akraba var, %2,5’i hemşehri var cevabını vermişlerdir. Bu durum Türklerin akrabalık ilişkilerine verdiği önemin ve aralarındaki dayanışmanın bir göstergesidir. Yapılan mülakatlarda anlaşılmaktadır ki Avusturya’da yaşayan Türklerin bir kısmı Türkiye’de yaşayan akrabalarını veya onların çocuklarını bir şekilde Avusturya’ya getirmiş ve onların bir iş ve yuva sahibi olması için yardımcı olmaktadır. Bu süre içerisinde ise akraba yada hemşehrinin kendi evlerinde aileden birisi gibi yaşamalarına izin vermekte ve desteklemektedirler. Türkiyeden getirilenlerin bir kısmını ise kızlarına eş olarak seçtikleri “ithal damat” olarak tanımlanan kişiler oluşturmaktadır.

1.15. TÜRKLERİN KENDİ ARALARINDAKİ İLİŞKİLER

Kendi aralarındaki ilişkiler ile ilgili ilk soruyla Avusturya’da yaşayan Türklerin kendi aralarındaki ilişkiyi nasıl algıladıklarının ortaya çıkarılması hedeflenmiştir. Soruda ilişkiler; oldukça iyi bir dayanışma olduğunu belirten seçeneğin yanında, küçük grup dayanışması var ancak genel bir dayanışma yok ve gruplar arasında derin görüş ayrılıkları var seçenekleri ile ortaya çıkarılmaya çalışılmıştır. Aşağıdaki Tabloda vatandaşlarımızın kendi aralarındaki ilişkileri nasıl değerlendirdikleriyle ilgili veriler yer almaktadır.

Tablo 15. Türklerin Kendi Aralarındaki İlişkilerin Değerlendirilmesi

Türklerin Kendi Aralarındaki İlişkilerini Nasıl Değerlendiriyorsunuz?		Sayı	Yüzde	Geçerli Yüzde
Geçerli	Bir dayanışma yok	77	23.1	23.9
	Küçük grup dayanışması var	139	41.7	43.2
	Gruplar arasında derin ayrılıklar var	64	19.2	19.9
	İyi bir dayanışma var	42	12.6	13.0
	Toplam	322	96.7	100.0
Cevapsız		11	3.3	
Toplam		333	100.0	

Elde edilen sonuçlardan vatandaşlarımızın sadece % 13’lük bir kesimi kendi aralarındaki ilişkiyi olumlu değerlendirdiğini belirterek vatandaşlarımız arasında oldukça iyi bir dayanışma olduğu seçeneğini işaretlemiştir. Küçük grup dayanışması olduğunu ancak genel bir dayanışmanın olmadığını belirten vatandaşlarımız ise % 43,2’lik bir oranla en büyük kesimi oluşturmuşlardır. Gruplar arasında derin görüş ayrılıkları var diyenlerin oranı ise % 19,9’dur.

Bir dayanışmanın olmadığını belirtenlerin oranı ise % 23,9’dur. Sonuçlar genel olarak değerlendirildiğinde vatandaşlarımızın kendi aralarındaki ilişkileri olumlu algıladıkları söylenebilir. Oldukça iyi bir dayanışma olduğunu belirtenlere, küçük grup dayanışması olduğunu ancak genel bir dayanışmanın olmadığını belirten büyük grubu da bir yönüyle eklemek mümkündür.

Çünkü dayanışma doğası gereği küçük gruplar etrafında şekillenmektedir. Genel dayanışma daha çok genel amaçlar doğrultusunda çok sayıdaki küçük grubun büyük organizasyonlar çatısı altında toplanmasıyla mümkün olabilir. Veri toplama sürecinde yapılan gözlemler ve görüşülen kişilerden elde edilen bilgiler, son yıllarda vatandaşlarımızın genel dayanışma doğrultusunda önemli çalışmalar yaptıklarını ve bu çabaların istenilen düzeyde olmasa da bazı olumlu sonuçlarının alınmaya başladığını göstermektedir. Bu durumun yeni olması ve sonuçlarının vatandaşlarımız tarafından henüz hissedilmemesinin verilen cevaplara yansıdığı düşünülebilir. Gruplar arası derin görüş ayrılıkları olduğunu belirten vatandaşlarımızın cevaplarının bir kısmının da bu çerçevede değerlendirilmesi mümkündür.

Ayrıca bir takım ticari ve siyasi amaçlarla oluşturulan örgütlenmelerin sonucunda çeşitli istismarlara uğrayan vatandaşlarımız yaşadıkları güven sorunu nedeniyle kendi aralarında daha etnik ve cemaat niteliği taşıyan küçük gruplanmalara gitmişlerdir. Fakat son yıllarda ATİB (Avrupa Türk İslam Birliği) Türkiye Diyanet İşleri Bakanlığınca desteklenen ve Avusturya'daki üniversitelerde öğrenim gören Türk öğrencilerin desteğiyle açılan etüt eğitim merkezlerine olan ilginin arttığı gözlemlenmektedir. Bu iki yapılanmanın ilgi odağı olmasının en önemli sebebini sordüğümüzde vatandaşlarımız; “siyasi bir nitelik taşıyor olmalarını ve çocuklarının eğitime ve kendi kültürünü öğrenmelerine ciddi bir katkı sunmalarını” güvenlerin gerekçesi olarak göstermektedir. Ama halâ istismara uğrama endişesini tam olarak üzerlerinden attıklarında söylenemez.

Özellikle etüt eğitim merkezlerinde görev yapan bir çoğu gönüllü eğitimcinin büyük çoğunluğunun Avusturya'da yetişmiş lisans, yüksek lisans veya doktora öğrencilerinden oluşmasında ayrı bir güven unsuru olmaktadır.

Kısacası eğitim ve dini içerikli olan ama Türkiye'deki siyasi ve politik yapılanmalardan uzak duran bu iki oluşumu hızla gelişip büyümekte olduğu görülmektedir.

1.16. KOMŞU VE AKRABALARLA İLİŞKİLER

Geleneksel Türk aile yapısında komşu ve akrabalarla yakın ilişkilerin olduğu bilinen bir özelliktir. Son yıllarda yaşanan hızlı değişim sürecine bağlı olarak özellikle şehirlerde bir azalma olsa da aile ve akraba ilişkilerinde bu dayanışma büyük ölçüde devam etmektedir. Avusturya’da yaşayan Türk ailelerinin de bu özelliklerini koruduklarını görmekteyiz. Aynen Türkiye’de olduğu gibi Avusturya’da yaşayan Türkler arasında da küçük beldelerde bu dayanışmanın büyük şehirlere göre daha iyi olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 16. Akrabalarla Görüşme Durumu

Akrabalarla Görüşme Sıklığınız		Sayı	Yüzde	Geçerli Yüzde
Geçerli	Haftada bir kaç kez	197	59.2	60.4
	Haftada bir kez	88	26.4	27.0
	Ayda bir kez	21	6.3	6.4
	Özel günlerde (düğün, bayram, cenaze vs)	12	3.6	3.7
	Hiç görüşmem	3	.9	.9
	Burada akrabam yok	5	1.5	1.5
	Toplam	326	97.9	100.0
Cevapsız		7	2.1	
Toplam		333	100.0	

Katılımcıların Avusturya’da yaşayan akrabaları ile ilişkilerini değerlendirmek için sorulan akrabalarla görüşme sıklığıyla ilgili soruya verilen cevaplara göre ailelerin % 60,4 oranında haftada birkaç kez, % 27 oranında haftada bir kez, % 6,4 oranında ayda bir kez ve % 3,7 oranında özel günlerde görüştiklerini belirtmişlerdir. Ailelerin sadece % 0,9’u akrabaları ile hiç görüşmediklerini bildirmişlerdir. Akrabalarıyla her hafta görüşenlerin oranının % 87,4 olduğuna bakılırsa aralarındaki dayanışmanın hala ne kadar güçlü olduğunu anlamak zor olmayacaktır.

Yaptığımız ev ziyaretlerinden ve mülakatlardan anlaşılmaktadır ki eskiden bu ziyaretler ve görüşmeler daha sıkı gerçekleştirilmekle birlikte günümüzde de devam etmektedir.

Bu birlikteliklere Türkler çocuklarına kendi kültürel ve aile geleneklerini aktarmaya ve çocuklarının kimliklerini korumalarına yardımcı olmaya çalışmaktadırlar.

Tablo 17. Türk Komşu ve Arkadaşlarla Ailece Görüşme Durumu

Türk Komşu ve Arkadaşlarla Ailece Görüşme Durumu		Sayı	Yüzde	Geçerli Yüzde
Geçerli	Haftada bir kaç kez	102	30.6	32.0
	Haftada bir kez	132	39.6	41.4
	Ayda bir kez	55	16.5	17.2
	Özel günlerde (düğün.bayram.cenaze,vs)	22	6.6	6.9
	Hiç gitmem	8	2.4	2.5
	Toplam	319	95.8	100.0
Cevapsız		14	4.2	
Toplam		333	100.0	

“Türk komşu ve arkadaşlarınıza ailece gitme sıklığınız?” şeklindeki soruya katılımcıların % 2,5’i hiç gitmem derken, % 32’si haftada birkaç kez, % 41,4’ü haftada bir kez, % 17,2’si ayda bir kez, % 6,9’u da özel günlerde gittiklerini belirtmişlerdir. Avusturya’da yaşayan Türklerin, akrabalarıyla olduğu gibi Türk komşu ve arkadaşlarıyla da %90’ının en az ayda bir kez ailece görüşüyor olmaları aralarındaki ilişkiyi ve dayanışmayı göstermektedir.

Avusturya’daki Türklerin kendi aralarındaki sosyal ilişkilerin önemli bir göstergesi olan bu veriler buradaki Türklerin yüksek düzeyde bir arkadaşlık ve komşuluk ilişkisi sürdürdüklerini açıkça göstermektedir. Daha önce aile yapısı içinde değerlendirilen akrabalarla ilişkilerdeki yüksek ilişki düzeyi de göz önünde bulundurulduğunda buradaki Türklerin komşu, akraba ve arkadaş ilişkilerinin yoğun

olduğu ve iyi bir ilişki düzeyinin sürdürüldüğü söylenebilir. Türklerin kendi aralarındaki ilişkiler sadece bunlardan oluşmuyorsa da bunların çok önemli göstergeler olduğu açıktır. Bu tür ilişkiler birçok sosyal ve psikolojik hatta ekonomik sorunun çözümüne veya çözümünün kolaylaşmasına yetiyorsa da Avusturya devletiyle veya toplumuyla yaşanan büyük boyutlu sorunların çözümünün Türklerin kendi aralarında oluşturacakları veya Avusturyalıların ve diğer azınlıkların da katıldığı büyük çaplı örgütlenmelerle mümkün olduğu unutulmamalıdır.

1.17. AİLENİN GELİR DURUMU

Tablo 18. Ailenin Aylık Gelir Durumu

Ailenin Aylık Geliri Ne kadar?		Sayı	Yüzde	Geçerli Yüzde
Geçerli	€ 1000- € 1500	71	21.3	22.8
	€ 1501- € 2000	109	32.7	35.0
	€ 2001- € 2500	75	22.5	24.1
	€ 2501- € 3000	31	9.3	10.0
	€ 3001- € 3500	13	3.9	4.2
	€ 3501 € 4000	5	1.5	1.6
	€ 4001 ve üzeri	7	2.1	2.3
	Toplam	311	93.4	100.0
Cevapsız		22	6.6	
Toplam		333	100.0	

Katılımcılardan “Evinize giren aylık ortalama gelir ne kadar?” sorusuna alınan cevaplara göre, ailelerin % 35’i 1000 ile 2000 Euro, % 39,9’u 2001 ile 4.000 Euro, gelirin olduğu sadece % 2,3’ünün 4000 Euro’dan daha fazla aylık gelire sahip olduğu görülmektedir. Bu verilere göre ailelerin yarısından fazlasının Avusturya şartlarında düşük gelir seviyesinde olduğu anlaşılmaktadır.

Çünkü Avusturya’da 2007 yılı verilerine göre; kişi başına düşen milli gelir ortalaması 32.000 Euro’nun üzerindedir. Çalışanlar arasında yapılan dağılıma göre ise 74.000 Euro’nun üzerinde olduğu görülmektedir. Bu da Türklerin Avusturya’da o

ülkenin şartlarına göre ne kadar düşük bir gelir grubunda yer aldığı açık bir göstergesidir. Bu veriler bize Avusturya’da yaşayan Türklerin sadece “sosyokültürel” değil “sosyo-ekonomik” entegrasyonunun da ciddi şekilde ele alınması gerektiğini göstermektedir.

1.18. OTURULAN EVİN MÜLKİYETİ

Tablo 19. Oturulan Evin Mülkiyeti

Oturulan Evin Mülkiyeti		Sayı	Yüzde	Geçerli Yüzde
Geçerli	Kendime ait	91	27.3	28.6
	Kirada oturuyorum (özel şahıstankiralama)	174	52.3	54.7
	Gemeinde (Lojman)	53	15.9	16.7
	Toplam	318	95.5	100.0
Cevapsız		15	4.5	
Toplam		333	100.0	

Ailelerin % 28,6’sının oturdukları evin mülkiyeti kendilerine aitken, % 54,7’sinin kirada, % 16,7’sinin lojmanda oturdukları tespit edilmiştir. Yaptığımız mülakatlardan anlaşılmaktadır ki özellikle son yıllarda Türklerin ev ve mülk edinme eğilimde ciddi bir artış olduğu görülmektedir. Önceleri geri dönme umuduyla Türkiye’ye yapılan yatırım anlayışı bu umudun kaybolmaya başlaması nedeni ile yaşadıkları ülkede yatırım yapma eğilimine dönüşmüştür.

2. GENEL UYUM SORUNLARI

Her türlü göçün ortaya çıkardığı sorunların başında göç edilen yere uyum sağlama sorununun geldiğini söylemek mümkündür. Farklı kültürel özellikleri ve değişik sosyal ilişkileri olan insanların yeni bir sosyal yapıya ve kültürel ortama uyum sağlamları her zaman zor olmuş ve birçok uyum sorunları ortaya çıkarmıştır.

2.1. ENTEGRASYONDAN NE ANLAŞILDIĞI

Tablo 20. Entegrasyondan Ne Anlaşıldığı

Entegrasyondan Ne Anlıyorsunuz?		Sayı	Yüzde	Geçerli Yüzde
Geçerli	Kendi kültürümü, Avusturya kültürüne saygı duyarak ve yasalara bağlı olarak yaşamak	183	55.0	56.5
	Avusturya'nın kültürünü benimseyip yaşamak	8	2.4	2.5
	Avusturya'nın dilini öğrenip, kendi kültürünü yaşamak	25	7.5	7.7
	Avusturyalılarla diyalog kurmak	48	14.4	14.8
	Bence entegrasyon asimilasyon demektir	12	3.6	3.7
	Bilgim yok	48	14.4	14.8
	Toplam	324	97.3	100.0
Cevapsız		9	2.7	
Toplam		333	100.0	

Uyum kavramı çoğu kez değişik anlamlarda kullanılan ve içeriği kullanıldığı yere ve kişiye göre farklılaşabilen bir kavramdır. Entegrasyon kavramı yerine kullanılan uyum kavramıyla Avusturya'daki vatandaşlarımızın toplumsal ilişkilerinde, eğitim ve iş hayatlarında ciddi sorunlarla karşılaşmadan hayatlarını sürdürebilmelerinin anlaşılması mümkünken aynı kavram Avusturya toplumuyla aynılaştırma(acculturation) veya kültürel farklılıkların yok edilmesi (asimilasyon)

anlamında da kullanılabilir. Bu çalışmada katılımcılara “Entegrasyondan ne anlıyorsunuz?” sorusu yöneltilmiş ve tek bir şık işaretlemeleri istenmiştir. Verilen cevaplar aşağıdaki tabloda görülmektedir.

Entegrasyonu “Kendi kültürünü, Avusturya kültürüne saygı duyarak ve yasalara bağlı olarak yaşamak” olarak anlayanların oranı %56,5,”Avusturyalılarla diyalog kurmak” diyenlerin oranı %14,8, “Avusturya’nın dilini öğrenip kendi kültürünü yaşamak” olarak anlayanların oranı %7,7, “Entegrasyon asimilasyon demektir” diyenlerin oranı ise %3,7’dir. “Avusturya’nın kültürünü benimseyip yaşamak” diye tanımlayanların oranı ise %2,5 olarak gerçekleşmiştir. Bu konuda bir bilgisi olmadığını söyleyenlerin oranı ise %14,8’dir.

2.2. UYUM SORUNU YAŞAMA DURUMU

Uyum konusu, hatta herhangi bir konudaki uyum sorunu tek başına bir araştırmanın konusu olabilecek genişlikte olmasına rağmen, vatandaşlarımızın uyum sorunlarıyla ilgili genel bilgiler elde edilmeye çalışılmıştır. Uyum sorunuyla ilgili ilk sorumuz vatandaşlarımızın Avusturya toplumuna uyum konusunda sorun yaşayıp yaşamadıklarıyla ilgilidir. Verilen cevaplar aşağıdaki tabloda görülmektedir.

Tablo 21. Avusturya Toplumuna Uyum Sorunu Yaşama Durumu

Avusturya Toplumuna Uyum Sorunu Yaşıyor musunuz?		Sayı	Yüzde	Geçerli Yüzde
Geçerli	Yaşamadım	99	29.7	30.8
	Zaman zaman yaşıyorum	147	44.1	45.8
	Sık sık yaşıyorum	27	8.1	8.4
	İlk geldiğimde yaşadım, artık yaşamıyorum	48	14.4	15.0
	Toplam	321	96.4	100.0
Cevapsız		12	3.6	
Toplam		333	100.0	

Tabloda da görüldüğü gibi vatandaşlarımızın çoğunluğu Avusturya toplumuna uyum konusunda sorun yaşadıklarını belirtmektedirler. Sorun yaşamadığını belirtenlerin oranı sadece % 30,8'dir. İlk geldiğimde uyum sorunu yaşadım artık yaşamıyorum diyenlerin oranı ise % 15'dir. Diğer vatandaşlarımızın tamamı şu veya bu biçimde uyum sorunu yaşamış veya yaşamaktadır.

Uyum konusu geniş kapsamlı bir konudur ve uyum sorunları çok değişik alanlarda yaşanabilmektedir. Bir ülkeden kalkıp birçok özelliği itibariyle bambaşka bir ülkeye göç etmiş insanların hayatın her alanında uyum sorunu yaşamaları mümkündür. Dolayısıyla vatandaşlarımızın büyük oranlarda uyum sorunu yaşadıklarını belirtmeleri beklenen bir sonuçtur. Sorunların çözümüne yönelik çabalar konuyla ilgili daha detaylı verilerin elde edilmesini gerektirmektedir. Bir sonraki bölümde en çok hangi alanlarda uyum sorununun yaşandığı üzerinde durulacaktır.

2.3. UYUM SORUNU YAŞANAN KONULAR

Tablo 22. Uyum Sorunu Yaşanan Konular

Uyum Sorunu Yaşadığınız Konular		Sayı	Yüzde	Geçerli Yüzde
Geçerli	İş hayatı	12	3.6	4.2
	Gündelik ilişkiler	18	5.4	6.2
	Resmi makamlarla ilişkiler	39	11.7	13.5
	Dil konusu	63	18.9	21.8
	Din konusu	23	6.9	8.0
	Kültürel farklılıklar ve davranışlar	134	40.2	46.4
	Toplam	289	86.8	100.0
Cevapsız	44	13.2		
Toplam	333	100.0		

Avusturya'da yaşayan vatandaşlarımızın uyum sorunlarının ortaya çıkarılması bir anlamda yaşanan bütün sorunların ortaya çıkarılmasıdır. Çoğu kez göçmen olmayanların da yaşayacakları birçok sorun göç edenler açısından yeni boyutlar kazandığı ve daha ileri boyutlarda yaşanan sorunlar haline geldiği için bu

sorunlar uyum sorunu olarak adlandırılmaktadır. Vatandaşlarımızın en çok hangi konularda uyum sorunu yaşadıklarının ortaya çıkarılması amacıyla sorulan soruda belli başlı konular sıralanmış ve bu konulardan hangilerinde uyum sorunu yaşadıklarını belirtmeleri istenmiştir.

Vatandaşlarımızın en çok hangi konuda uyum sorunu yaşadıklarını belirtmeleri istenen konular; iş hayatı, gündelik ilişkiler, Resmi makamlarla ilişkiler, kültürel farklılıklar ve davranışlar, dil konusu ve din konusu olarak belirlenmiş ve en fazla hangi konuda sorun yaşıyorlarsa onu işaretlemeleri istenmiştir. Aşağıdaki Tabloda konuyla ilgili sorulan soruya verilen cevapların sonuçları görülmektedir.

Tablodan da görüldüğü gibi vatandaşlarımızın çoğunluğu % 46,4 kültürel farklılıklar ve davranışlar konusunda uyum sorunu yaşadığını düşünmektedirler. Dil konusunda katılımcıların % 21,8'i dil konusunda uyum sorunu yaşadığını belirtirken bu oran resmi makamlarla ilişkiler konusunda % 13,5 olarak gerçekleşmiştir. Din'le ilgili yaşanan uyum sorunu %8 gündelik ilişkilerde % 6,2 iş hayatında ise % 4,2 oranında olduğu görülmektedir.

Bu sorunların çözümleri için sağlıklı ve geniş bir veri tabanının oluşturulması gerekmektedir. Bu gerekliliğin yerine getirilmesi için de sorunların detaylı bir şekilde ele alındığı yeni ve kapsamlı araştırmalara ve çalışmalara ihtiyaç olduğu açıktır. Bir sonraki bölümde uyum konusunun en önemli unsurlarından olan çocukların durumuyla ilgili ailelerin endişeleri üzerinde durulacaktır.

2.4. DİL KONUSUNDA YAŞANAN SORUNLAR

Bir topluma uyum sağlayabilmenin en önemli araçlarından birisi de o toplumun konuştuğu dilin yeterince bilinmesi olduğu açıktır. Hem vatandaşlarımızdan kaynaklanan hem de Avusturya makamlarından kaynaklanan bir çok nedenle Avusturya’da yaşayan vatandaşlarımızın bir kısmı uzun süre bu ülkede yaşamasına rağmen yeterince Almanca öğrenememiştir. Konuyla ilgili soruda Almanca’yı ne kadar bilip bilmedikleri değil bu konuda sorun yaşayıp yaşamadıkları sorulmuştur. Soruda kendileri, eşleri ve çocuklarıyla ilgili ayrı şıklar oluşturulmuş ve kimlerin sorun yaşadıklarını belirtmeleri istenmiştir. Tablo2.12’ de alınan cevapların sonuçları görülmektedir.

Tablo 23. Almanca Konusunda Sorun Yaşıyor musunuz?

Dil Konusunda Sorun Yaşıyor musunuz?		Sayı	Yüzde	Geçerli Yüzde
Geçerli	Sorun yaşıyorum	150	45.0	48.1
	Eşim sorun yaşıyor	52	15.6	16.7
	Çocuklarım sorun yaşıyor	7	2.1	2.2
	Hayır dil sorunumuz yok	103	30.9	33.0
	Toplam	312	93.7	100.0
Cevapsız		21	6.3	
Toplam		333	100.0	

Tabloda da görüldüğü gibi ciddi oranda vatandaşımız Almanca konusunda sorun yaşadıklarını belirtmektedirler. Kendilerinin sorun yaşadığını belirtenlerin oranı % 48,1 iken, eşinin sorun yaşadığını belirtenlerin oranı % 16,7’de kalmaktadır. Çocukların Almanca konusunda en az sorun yaşayan kesim olarak belirtilmesine rağmen bu tespitin eğitim açısından çocukların Almanca düzeyini ölçmesi mümkün olmayan anne-baba görüşünü yansıttığı göz önünde bulundurulmalıdır. Görüşülen birçok eğitimci Avusturya’daki Türk çocuklarının Almanca konusunda ciddi sorunlar yaşadıklarını ve bu sorunların çocukların eğitiminin en önemli handikaplarından birini oluşturduğunu belirtmişlerdir.

2.5. ÇOCUKLARIN TÜRKÇE OKUMA-YAZMA SORUNLARI

Yabancı bir ülkede şu veya bu sebeple yaşamaya karar vermiş kişilerin buldukları ülkenin dilini ve kültürünü hiçbir şekilde öğrenmeden o ülkede yaşamayı sürdürmeleri hem kendileri hem de buldukları ülkeler açısından ne kadar sorunlu ve kabul edilemez ise, kendi dillerini ve kültürlerini tamamen terk etmeye zorlanmaları da aynı ölçüde sorunlu ve kabul edilemez bir durumdur.

Vatandaşlarımızın hem yaşadıkları ülkenin dilini öğrenmede hem de geldikleri ülkenin dilini çocuklarına öğretmede ciddi sorunlar yaşadıkları görülmektedir. Bu durumun ise aile içi sağlıklı ilişkilerden çocukların eğitimine, iş hayatından toplumla ilişkilere kadar birçok alanda vatandaşlarımız açısından olumsuzluklar üreteceği açıktır.

Tablo 24. Çocukların Türkçe Konusunda Sorun Yaşayıp Yaşamadıkları

Çocuklarımız Türkçe Okuma-Yazma Konusunda Sorun Yaşıyor mu?		Sayı	Yüzde	Geçerli Yüzde
Geçerli	Sorun yaşıyorlar	71	21.3	25.8
	Kısmen sorun yaşıyorlar	119	35.7	43.3
	Sorun yaşamıyorlar	85	25.5	30.9
	Toplam	275	82.6	100.0
Cevapsız		58	17.4	
Toplam		333	100.0	

Avusturya'da yaşayan vatandaşlarımızın çocuklarının Türkçe okuma-yazma konusunda sorun yaşayıp yaşamadıklarıyla ilgili soruya verdikleri cevaplarından vatandaşlarımızın çocuklarının önemli bir kısmının sorun yaşadığı görülmektedir. Sorun yaşıyorlar diyenlerin oranı %25,8, kısmen sorun yaşıyorlar diyenlerin oranı %43,3 ve sorun yaşamıyorlar diyenlerin oranı ise % 30,9 olarak ortaya çıkmıştır.

'Sorun yaşıyorlar' seçeneğini işaretleyenler ile 'kısmen sorun yaşıyorlar' seçeneğini işaretleyenleri birlikte değerlendirdiğimizde bu soruya cevap verenlerin yarısından fazlasının çocuğunun Türkçe okuma-yazma konusunda şu veya bu şekilde sorun

yaşadığı anlaşılmaktadır. Kaldı ki bu tespitler konunun uzmanı eğitimciler tarafından değil çoğu alt düzeyde eğitime sahip anne ve babalar tarafından yapılmaktadır. Konunun uzmanlarınca konuyla ilgili yapılacak tespitlerin daha vahim bir tabloyu ortaya çıkaracağını tahmin etmek hiç zor olmasa gerektir.

2.6. OKUNAN GAZETE VE DERGİLER

Tablo 25. Gazete-Dergi Okuma Alışkanlığı

Gazete-Dergi Okuma Alışkanlığınız?		Sayı	Yüzde	Geçerli Yüzde
Geçerli	Okumuyorum	49	14.7	15.3
	Türkçe gazete-dergi okuyorum	82	24.6	25.6
	Almanca gazete-dergi okuyorum	15	4.5	4.7
	Dini kitaplar okuyorum	47	14.1	14.7
	Her iki dilde de gazete ve dergi okuyorum	127	38.1	39.7
	Toplam	320	96.1	100.0
Cevapsız		13	3.9	
Toplam		333	100.0	

Hangi ülkenin gazete ve dergilerinin okunduğu, o ülkenin gündemini takip etmekten dilini öğrenmeye, kültürünü öğrenmekten o ülkeyi birçok yönüyle tanımaya kadar birçok önemli konuda kişilerin durumunu etkileyen ve şekillendiren bir özelliğe sahip olması açısından kişilerin yaşadıkları ülkeye uyumunun önemli bir göstergesi olarak görülebilir.

Daha çok dil bilgisi ve bilgilenme ihtiyacı gerektiren gazete ve dergi okuma alışkanlığı bir ülkeye uyumun veya o ülkenin dilini bilmenin en önemli göstergelerinden biridir. Bu konuda elde edilen veriler aşağıdaki tabloda görülmektedir.

Avusturya'da yaşayan Türklerin gazete-dergi vs. okuma alışkanlığı ile ilgili soruya verilen cevaplara bakıldığında vatandaşlarımızın yüzde 15,3'ünün gazete-

dergi vs. okumadığı, yüzde 25,6'sının Türkçe gazete-dergi vs. okuduğu, yüzde 4,7'sinin Almanca gazete-dergi vs. okuduğu, dini kitaplar okuduğunu belirtenlerin ise % 14,7 oranında olduğu görülmektedir. Her iki dilde gazete – dergi okuyorum diyenlerin oranı ise %39,7'dir. Bu oran entegrasyon açısından oldukça önemli bir veridir. Bu veriyi hem kendi dilini ve kültürünü hem de yaşadığı ülkenin dilini ve kültürünü öğrenme çabası olarak değerlendirmekte ve önemsemekteyiz.

Gazete ve dergi okuma konusundaki bu veriler Avusturya'daki vatandaşlarımızın ciddi anlamda bu ülkeye uyum sağlama çabası içinde olduklarını ve bu konuda da önemli bir aşama kaydettiklerini açıkça göstermektedir.

Bu çabaların tarafların gayreti, karşılıklı anlayış ve yardımlaşmaları ile daha ileri boyutlara taşınabileceği açıktır. Ancak bu yolla hem vatandaşlarımızın yaşadıkları sorunlar azalacak hem de Avusturya toplumunun sorunlar yaşamaması

2.7. YABANCI DÜŞMANLIĞI

Bu araştırmada Avusturya'daki Türklerin yabancı düşmanlığı konusunda ne düşündükleri ve yabancı düşmanlığından nasıl etkilendikleriyle ilgili bazı veriler toplanmıştır. Elde edilen veriler aşağıdaki tablolarda görülmektedir. İlk Tabloda vatandaşlarımızın yabancı düşmanlığı konusunda ne düşündüğü ile ilgili sonuçlar yer almaktadır.

Tablo 26. Yabancı Düşmanlığıyla İlgili Düşünceler

Yabancı Düşmanlığıyla İlgili Düşünceleriniz?		Sayı	Yüzde	Geçerli Yüzde
Geçerli	Yabancı düşmanlığı yoktur	28	8.4	9.7
	Son yıllarda yabancı düşmanlığında bir artış yaşanıyor	167	50.2	58.0
	Yabancı düşmanlığı sadece marjinal gruplarda var	93	27.9	32.3
	Toplam	288	86.5	100.0
Cevapsız		45	13.5	
Toplam		333	100.0	

Konunun hassasiyeti ve farklı boyutlara çekilmeye elverişli yapısı dolayısıyla yabancı düşmanlığıyla ilgili sorulan soruda üç seçenek sunulmuştur. Sorulan sorunun öncelikli amacı yabancı düşmanlığı olmadığını düşünen vatandaşlarımızın oranının tespit edilmesidir. Böylece detaylı olarak araştırılması amaçlanmayan konunun sorun olarak algılanmasının boyutu ortaya çıkarılmaya çalışılmıştır. Alınan cevaplardan da vatandaşlarımızın % 9,7'lik bir kesimi hariç diğerlerinin böyle bir sorununun varlığını bir şekilde kabul ettikleri görülmektedir. % 58'lik bir kesimin yabancı düşmanlığında son yıllarda artış olduğu kanaatini belirtmesi yabancı düşmanlığının sorun olarak önemine işaret etmesi açısından önemlidir. %32.3'lük bir kesimin yabancı düşmanlığının sadece marjinal gruplarda var olduğunu söylemesi değişik şekilde de ortaya konsa konunun sorun olarak algılandığı şeklinde ifade edilebilir. Ancak yine de yabancı düşmanlığının sadece marjinal gruplarla sınırlı bir sorun olarak görülmesi yaygın bir sorun olarak algılanmadığı anlamını da içermesi bakımından önemlidir. Dolayısıyla bu şikkı işaretleyen vatandaşlarımızın cevaplarının her iki anlamı da içeren boyutu göz önünde bulundurularak yorumlanması daha doğru olacaktır. Sonuç olarak yabancı düşmanlığının vatandaşlarımız arasında yaygın bir biçimde bir sorun alanı olarak algılandığı söylenebilir.

Tablo 27. Yabancı Düşmanlığıyla Karşılaşma Durumu

Yabancı Düşmanlığıyla Karşılaştınız mı?		Sayı	Yüzde	Geçerli Yüzde
Geçerli	iş hayatında karşılaştım	81	24.3	25.6
	Günlük hayatta karşılaştım	102	30.6	32.3
	Hayır karşılaşmadım	133	39.9	42.1
	Toplam	316	94.9	100.0
Cevapsız		17	5.1	
Toplam		333	100.0	

Yabancı düşmanlığından iş hayatında etkilendiğini ifade edenlerin oranı % 25.6, günlük hayatımda karşılaştım diyenlerin oranı % 32.3, hayır karşılaşmadım diyenlerin oranı ise % 42.1 olarak gerçekleşmiştir. Bu sonuçlar 80'li yılların

ortasından itibaren ciddi anlamda vatandaşlarımızın gündemine giren yabancı düşmanlığı sorunun hala ciddi bir şekilde sorun olarak algılanmaya devam ettiğini ve vatandaşlarımızın çeşitli alanlarda endişe yaşamalarına neden olduğunu açıkça göstermektedir. Bütün Avrupa'nın en önemli sosyal sorunlarının başında gelen yabancı düşmanlığının bütün ülkelerin ve kesimlerin katılımının sağlanmasıyla mücadele edilerek baş edilecek bir sorun olduğu şüphesizdir.

2.8. TÜRKLERİN AVUSTURYALILARLA İLİŞKİLERİNİN ALGILANIŞI

Birçok konuda gerçeklerin ne olduğu kadar nasıl algılandığı da önemlidir. Bu durum Avusturya'daki Türklerle Avusturyalıların birbirleriyle ilişkileri konusunda özellikle önemlidir. Çünkü birçok ilişkiyi bu algılamalar şekillendirmektedir. Birçok sorunun kaynağı yanlış algılamalar olabileceği gibi tam algılanmadığı için sorun olarak görülmeyen konular da olabilir. Ancak insanlar çoğunlukla kendi dışlarındaki değişik gruplarla ilgili yargılarını olumsuz bazı örnekleri ön plana çıkararak oluşturma eğilimindedirler. Birkaç Türkün olumsuz davranışı nasıl ki birçok Avusturyalının bütün Türklerle ilgili genel yargılarının olumsuz olarak şekillenmesine neden oluyorsa aynı durum birçok Türkün Avusturyalılarla ilgili yargıların oluşmasında da geçerlidir.

Dolayısıyla ilişkilerin daha olumlu bir noktaya taşınmasının ilk adımı olarak bazı münferit olayların genellenerek- karşılıklı ön yargıların oluşmamasının önlenmesi ve oluşmuş olanlarının ortadan kaldırılması için yeterli çaba gösterilmelidir. Aksi takdirde karşılıklı ön yargıların sürekli büyüdüğü ve ilişkilerin gittikçe kötüleştiği bir sürecin yaşanılması kaçınılmazdır. Aşağıdaki tabloda Türklerin Avusturyalılarla ilişkilerini nasıl değerlendirdiği ile ilgili veriler görülmektedir.

Tablo 28. Türklerin Avusturyalılarla İlişkilerinin Değerlendirilmesi

Türklerin Avusturyalılarla İlişkilerini Nasıl Değerlendiriyorsunuz?		Sayı	Yüzde	Geçerli Yüzde
Geçerli	İyi bir ilişki var	41	12.3	13.4
	Avusturyalıların ön yargıları yüzünden iyi bir ilişki yok	64	19.2	20.8
	Vatandaşlarımızın tavırları yüzünden iyi bir ilişki yok	37	11.1	12.1
	Karşılıklı nedenlerle iyi bir ilişki yok	165	49.5	53.7
	Toplam	307	92.2	100.0
Cevapsız		26	7.8	
Toplam		333	100.0	

Sorulan soru ile ilişkilerin genel olarak olumlu mu yoksa olumsuz mu algılandığının ortaya çıkarılması amaçlanmıştır. Beklenen cevaplar iki ana kategoride sınıflanmış, iyi bir ilişki olduğunu düşünenlerin seçimi için bir, iyi bir ilişki olmadığını düşünenlerin seçmesi için de hangi nedenle iyi bir ilişki olmadığını düşündüklerini de belirtebilecekleri üç ayrı seçenek sunulmuştur.

Tabloda da açıkça görüldüğü gibi Türklerin Avusturyalılarla ilişkilerinin iyi olduğunu düşünen vatandaşlarımızın oranı oldukça düşüktür. İyi bir ilişki olduğunu düşünenlerin oranı sadece % 13,4'tür. Diğer taraftan Türklerin Avusturyalılarla ilişkilerinin iyi olmadığını düşünenlerin oranı ise yaklaşık %86 düzeyindedir. Bu yüksek orandaki olumsuz ilişki algılamasında bulunan vatandaşlarımızın % 12,1'lik bir kesimi bu olumsuz ilişkinin nedenini Türklerin genel tavırlarına bağlarken, % 20,8'lik bir kesimi de Avusturyalıların ön yargılarına bağlamaktadır. Türklerle Avusturyalılar arasında iyi bir ilişki olmadığını düşünen vatandaşlarımızın % 53,7'lik gibi büyük bir kesimi ise bu durumun oluşmasında hem Avusturyalıları hem de Türkleri sorumlu görmektedir.

Tablo 29. Avusturyalı Komşu ve Arkadaşlarla Görüşme Durumu

Avusturyalı Komşu ve Arkadaşlarla Görüşme sıklığınız?		Sayı	Yüzde	Geçerli Yüzde
Geçerli	Haftada bir kaç kez	53	15.9	16.2
	Haftada bir kez	34	10.2	10.4
	Ayda bir kez	49	14.7	14.9
	Hiç gitmem	58	17.4	17.7
	Dışarıda görüşüyoruz	134	40.2	40.9
	Toplam	328	98.5	100.0
Cevapsız		5	1.5	
Toplam		333	100.0	

Anketimize katılan Türk ailelerine Avusturyalı komşu ve arkadaşlarıyla görüşme sıklığı ve ziyarete gitme durumlarını sorduğumuzda % 40,9'luk bir oranda dışarıda görüşmeyi tercih ettiğini, % 14,9'unun ayda bir kez, % 26,5 gibi azımsanmayacak bir oranda haftada bir veya birkaç kez görüştüğü ya da ziyaret ettiği görülmektedir. Araştırmaya katılanların sadece % 17,7'lik bir kısmı Avusturyalılarla mecbur kalmadıkça ilişki kurmaktan kaçınmaktadır. Türklerin % 41,5'inin en az ayda bir kez Alman komşularıyla ziyaret ve ya değişik vesilelerle, % 40,9'luk bir kesiminde en azından dışarıda iletişim halinde olmaları oldukça önemli olsa gerek.

Bu oranları ASEGEM (Aile ve Sosyal Araştırmalar Genel Müdürlüğü) tarafından 2005 yılında Almanya'da yapılan bir çalışmadaki oranlarla karşılaştıracak olursak o araştırmada Alman komşu ve arkadaşlarına hiç gitmem diyenlerin oranının % 45,4, Avusturya'da ise bu oranın % 17,7, Almanya'da yaşayan Türklerden "Alman komşu ve arkadaşlarımı en az ayda birkez görüşür ziyaret ederim" diyenlerin oranını % 20, Avusturya'da yaşayan Türklerde ise bu oranın % 41,5 olarak gerçekleşmesi oldukça dikkat çekicidir.

Avusturya'da yaşayan Türkler ile Almanya'da yaşayan Türkler arasında, içinde yaşadıkları ülkenin insanlarıyla kurdukları ilişki boyutunda ciddi bir farkın

olduğu görülmektedir. Bu farkın nedenleri yeni bir araştırmanın konusu olabilecek niteliktedir.

2.9. AVUSTURYA VATANDAŞLIĞINA GEÇME

Türklerin Avusturya toplumuyla hukuki anlamda en üst düzeyde ilişkilerini sürdürmelerinin Avusturya vatandaşlığına geçmeleriyle mümkün olacağı açıktır. Daha önce belirtildiği gibi Dışişleri Bakanlığı 2005 yılı verilerine göre 1983–2003 yılları arasında Avusturya vatandaşlığına geçmiş olan vatandaşlarımızın sayısı 88.734'tür. Bir çok vatandaşımız Avusturya vatandaşı olmayı istemekle beraber Türkiye vatandaşlığını da devam ettirmek istemiş ancak Avusturya'nın yaptığı yasal düzenlemeler nedeniyle vatandaşlarımızın bu isteklerini gerçekleştirme imkanı ortadan kaldırılmıştır. Avusturya vatandaşı olmak isteyen vatandaşlarımızın Türk vatandaşlığından ayrılmaları zorunluluk haline getirilmiştir. Bir başka ifade ile çifte vatandaşlık imkanı ortadan kaldırılmıştır. Bu konuda çok sayıdaki vatandaşımız ciddi sorunlar yaşamışlardır. Bütün bu yaşananlar Avusturya'daki Türklerin Avusturya vatandaşlığına geçme isteklerini önemli ölçüde etkilemiştir.

Tablo 30. Avusturya Vatandaşı Olma İsteği

Avusturya Vatandaşı Olmak İstiyor musunuz?		Sayı	Yüzde	Geçerli Yüzde
Geçerli	Hayır, istemiyorum	92	27.6	29.1
	Evet, istiyorum	24	7.2	7.6
	Çifte vatandaşlık uygulamasına geçilirse isterim	37	11.1	11.7
	Zaten vatandaşım	163	48.9	51.6
	Toplam	316	94.9	100.0
Cevapsız		17	5.1	
Toplam		333	100.0	

Tabloda da görüldüğü gibi vatandaşlarımızın % 29,1'lik kesimi Avusturya vatandaşlığına geçmeyi istememektedir. Evet, istiyorum diyenlerin oranı % 7,6'dır. Avusturya yasalarına göre şu anda mümkün olmayan çifte vatandaşlık verilirse

Avusturya vatandaşı olurum diyenler ise % 11,7 olarak görülmektedir. Katılımcıların % 51,6 zaten Avusturya vatandaşı olduğunu belirtmiştir.

2.10. VİZE KONUSUNDA YAŞANAN SORUNLAR

Vize uygulamaları nedeniyle vatandaşlarımızın bu ülkeye gidişlerinin zorlaştığı ve gitmesine izin verilenlerin ise işlemler nedeniyle büyük zorluk ve gecikmeler yaşadıkları bilinen bir husustur. Avusturya’da yaşayan ve oturma izni olan vatandaşlarımızın da zaman zaman bu konuda ciddi sorunlar yaşadıkları ve özellikle aile birleştirmelerinde birçok gecikmenin ve sorunların yaşandığı görülmektedir. Vize konusunda vatandaşlarımızın sorun yaşayıp yaşamadıklarıyla ilgili soruya verilen cevaplar aşağıdaki tabloda görülmektedir.

Tablo 31. Vize Uygulamalarında Sorun Yaşayıp Yaşanmadığı

Vize Uygulamalarında Sorun Yaşadınız mı?		Sayı	Yüzde	Geçerli Yüzde
Geçerli	Hayır, yaşamadım	198	59.5	71.5
	Vizenin süresiyle ilgili sorun yaşadım	35	10.5	12.6
	Vize işlemleriyle alakalı sorun yaşadım	44	13.2	15.9
	Toplam	277	83.2	100.0
Cevapsız		56	16.8	
Toplam		333	100.0	

Tabloda da görüldüğü gibi % 71,5’lik bir oranındaki vatandaşımız vize konusunda sorun yaşamadığını belirtirken, % 12.6 oranındaki vatandaşımız vizenin süresiyle ilgili, % 15.9 oranındaki vatandaşımız ise vize işlemleriyle ilgili sorun yaşadığını belirtmiştir. Genel olarak bakıldığında vize konusunda sorun yaşayan vatandaşlarımızın % 28,5 gibi yüksek bir oranda olduğu görülmektedir. Vize uygulamalarıyla ilgili yaşananları belirtmeleri istenen soruda da vatandaşlarımız yine vize işlemlerindeki gecikmelerden ve vize alımı konusunda çıkarılan engellerin çokluğundan yakınmaktadırlar. Vatandaşlarımız sadece sosyal ve kültürel konularda uyum sorunları yaşamamakta bu ülkedeki mevzuattan ve mevzuat uygulamalarından

dolayı da ciddi sorunlar yaşamaktadırlar. Belirtilen sorunların bir kısmı vatandaşlarımızın haklarını gözetmeyen yasal düzenlemelerle ilgili iken, bir kısmı da vatandaşlarımızın yasaları yeterince bilmemelerinden ve haklarını tam olarak kullanamamalarından kaynaklanan sorunlar olduğu söylenebilir.

Çeşitli sorunlar yaşayan vatandaşlarımızın sorunlarıyla ilgili başvurdukları merciler olarak Avusturya makamlarıyla ve Avusturya'daki Türk makamlarıyla ilişkilerinde de sorunlar yaşandığı bilinmektedir. Aşağıdaki bölümde vatandaşlarımızın bu ilişkiler konusunda sorun yaşayıp yaşamadıkları ve yaşamışlarsa bu sorunların neler olduğu ile ilgili elde edilen veriler değerlendirilecektir. Aşağıdaki Tabloda Avusturya ve Türk makamlarıyla ilişkilerde sorun yaşanıp yaşanmadığı ile ilgili veriler yer almaktadır.

2.11. RESMİ MAKAMLARLA İLİŞKİLER

Tablo 32. Sorunların Resmi Makamlara Ulaştırmada Sorun Yaşanıp Yaşanmadığı

Sorunlarımızı Resmi Makamlara Ulaştırmada Sorun Yaşıyor musunuz?		Sayı	Yüzde	Geçerli Yüzde
Geçerli	Avusturya makamlarına ulaştırmada yaşadım	66	19.8	22.1
	Türk makamlarına ulaştırmada yaşadım	46	13.8	15.4
	Sorun yaşamadım	187	56.2	62.5
	Toplam	299	89.8	100.0
Cevapsız		34	10.2	
Toplam		333	100.0	

Tabloda da açıkça görüldüğü gibi vatandaşlarımızın sorunlarını Avusturya makamlarına ve Avusturya'daki Türk Makamlarına ulaştırmada önemli sorunlar yaşadıkları anlaşılmaktadır. Sorunlarını resmi makamlara ulaştırmada sorun yaşamadığını belirtenlerin oranı % 62,5 iken, Avusturya makamlarına sorunlarını ulaştırmada sorun yaşadığını belirtenlerin oranı % 22,1 iken bu oran Türk makamları konusunda % 15,4 olarak gerçekleşmiştir.

Tablo 33. Resmi Makamlarla Yaşanan Sorunlar

Resmi Makamlarla Yaşanan Sorunlar		Sayı	Yüzde	Geçerli Yüzde
Geçerli	Görevliler işlerini Gereği gibi yapmıyorlar	41	12.3	23.3
	Kılık-kıyafet konusunda sorun çıkarıyorlar	48	14.4	27.3
	Kaba davranıyorlar	40	12.0	22.7
	Diğer konularda	47	14.1	26.7
	Toplam	176	52.9	100.0
Cevapsız		157	47.1	
Toplam		333	100.0	

Tabloda da görüldüğü gibi sorunların en yoğun olarak verilen hizmetlerin kalitesiyle ilgili olduğu anlaşılmaktadır. Görevliler işlerini gereği gibi yapmıyor diyenlerin oranı % 23,3 kılık kıyafet konusunda sorun çıkarıyorlar diyenlerin oranı % 27,3 ile en yüksek oranı oluşturmaktadır. Kaba davranıyorlar diyenlerin oranı ise % 22,7'dir. Buradan anlaşılmaktadır ki katılımcıların yaklaşık % 53'ünün bu soruya cevap verdiği ve çoğunluğunun bayanlardan oluştuğu dikkate alındığında en önemli sorun olarak kılık kıyafet konusu görülmektedir. Türk makamlarınca başörtüsü ile ilgili çıkarılan zorluklar dikkati çekmekte ve yapılan mülakatlarda katılımcılar özellikle bu konunun altını çizmektedir.

3. AİLE YAPILARI VE UYUMLA İLGİLİ ÇAPRAZ TABLOLAR

Araştırmanın konusu olan “Avusturya’da yaşayan Türklerin aile yapıları ve entegrasyon (uyum) sorunları” ile ilgili olarak seçtiğimiz; aile biçimi, aile içi ilişki düzeyi, uyum, dil ve yabancı düşmanlığı ile ilgili sorularla diğer değişkenler arasında yaptığımız karşılaştırmalarda oldukça anlamlı sonuçlara ulaşılmıştır. Bu sonuçlar anket sorularımızın ne kadar isabetli ve anketimizin geçerlilik ve güvenliğinin ne kadar yüksek olduğunda bir göstergesidir. Sonuçların yorumlanmasında başta Avusturya olmak üzere Avrupa’nın çeşitli ülkelerine yaptığımız gezi, gözlem ve mülakatlardan da yararlanılmıştır. Bu kısımda bahsi geçen konularla ilgili tablolar ve yorumlar ele alınmıştır.

3.1. AİLE BİÇİMİNE GÖRE

Tablo 34. Aile Biçimine Göre Öğrenim Durumu

			Öğrenim Durumu (ÖD)		Toplam
			En fazla ilköğretim	En az lise	
Aile Biçimi (AB)	Çekirdek	Sayı	142	133	275
		AB’e göre%	51,6	48,4	100,0
		ÖD’e göre%	84,5	93,7	88,7
		Toplama Göre%	45,8	42,9	88,7
	Geniş	Sayı	26	9	35
		AB’e göre%	74,3	25,7	100,0
		ÖD’e göre%	15,5	6,3	11,3
		Toplama Göre%	8,4	2,9	11,3
Toplam	Sayı	168	142	310	
	AB’e göre%	54,2	45,8	100,0	
	ÖD’e göre%	100,0	100,0	100,0	
	Toplama Göre%	54,2	45,8	100,0	

P değeri 0,01.

Katılımcılardan çekirdek aile yapısına sahip olanlardan öğrenim durumu en fazla ilköğretim mezunu olanların oranı % 51,6 iken, % 48,4’ü ise en az lise mezunudur. Geniş aile içerisinde yaşayanların ise öğrenim durumu en fazla

ilköğretim mezunu olanların oranı % 74 iken, % 25'i ise en az lise mezunudur. Bu tablodan anlaşılmaktadır ki; çekirdek aile içerisinde yaşayanların eğitim seviyeleri geniş aile içerisinde yaşayanlara göre daha yüksektir.

Tablo 35. Aile Biçimine Göre Çocukların Avusturya'da Yetiştirilmesi Endişesi

			Çocukların Avusturya'da Yetiştirilmesinden Endişeli misiniz? (ÇAYE)		Toplam
			Evet	Hayır	
Aile Biçimi (AB)	Çekirdek	Sayı	179	83	262
		AB'e göre%	68,3	31,7	100,0
		ÇAYE'e göre%	86,1	94,3	88,5
		Toplama Göre%	60,5	28,0	88,5
	Geniş	Sayı	29	5	34
		AB'e göre%	85,3	14,7	100,0
		ÇAYE'e göre%	13,9	5,7	11,5
		Toplama Göre%	9,8	1,7	11,5
Toplam	Sayı	208	88	296	
	AB'e göre%	70,3	29,7	100,0	
	ÇAYE'e göre%	100,0	100,0	100,0	
	Toplama Göre%	70,3	29,7	100,0	
P değeri 0,04					

Geniş aile yapısına sahip olanların, çocuklarının Avusturya'da yetiştirilmesinden duydukları endişenin oranı, çekirdek aile yapısına sahip olan ailelere göre daha yüksek olduğu görülmektedir. Eğitim seviyesi açısından; çekirdek aile yapısına sahip olanların çocuklarının Avusturya'da yetiştirilmesinden duydukları endişeyle eğitim seviyesinin ters orantılı olduğu görülmektedir. Yani eğitim seviyesi arttıkça çocukların Avusturya'da yetiştirilmesinden duyulan endişe düzeyi azalmaktadır diyebiliriz.

Tablo 36. Aile Biçimine Göre Çocuğun Yabancı Değerler Edinmesi Endişesi

			Çocuğun Yabancı Değerler Edinmesi Endişesi (ÇYDE)		Toplam
			Var	Yok	
Aile Biçimi (AB)	Çekirdek	Sayı	46	133	179
		AB'e göre%	25,7	74,3	100,0
		ÇYDE'e göre%	95,8	83,1	86,1
		Toplama Göre%	22,1	63,9	86,1
	Geniş	Sayı	2	27	29
		AB'e göre%	6,9	93,1	100,0
		ÇYDE'e göre%	4,2	16,9	13,9
		Toplama Göre%	1,0	13,0	13,9
Toplam	Sayı	48	160	208	
	AB'e göre%	23,1	76,9	100,0	
	ÇYDE'e göre%	100,0	100,0	100,0	
	Toplama Göre%	23,1	76,9	100,0	

P değeri 0,02

Çekirdek aile yapısına sahip olanların, çocuklarının yabancı değerler edinmesinden duydukları endişenin oranı, geniş aile yapısına sahip olanlara göre çok daha yüksektir. Yaptığımız mülakatlardan anlaşılmaktadır ki, Avusturya'da yaşayan Türkler geçimlerini sağlayabilmek için genellikle karı-koca çalışmak zorunda kalmaktadırlar. Bu nedenle çekirdek aile yapısına sahip olanlar çalışma saatlerinde çocuklarını yabancı ellere emanet etmekte, geniş aile yapısına sahip olanlarsa aileden birine çocuklarını bırakabilmektedirler. Bu durum çocukların yabancı değerler edinmesiyle ilgili olarak çekirdek ailelerin endişe düzeyinin daha yüksek çıkmasına neden olmaktadır.

Tablo 37. Aile Biçimine Göre Türk Komşu ve Arkadaşları Ailece Ziyaret

			Türk Komşu ve Arkadaşları Ailece Ziyaret (TKZ)		Toplam
			En az Ayda bir	En çok Özel Günlerde	
Aile Biçimi (AB)	Çekirdek	Sayı	249	20	269
		AB'e göre%	92,6	7,4	100,0
		TKZ'e göre%	90,2	76,9	89,1
		Toplama Göre%	82,5	6,6	89,1
	Geniş	Sayı	27	6	33
		AB'e göre%	81,8	18,2	100,0
		TKZ'e göre%	9,8	23,1	10,9
		Toplama Göre%	8,9	2,0	10,9
Toplam	Sayı	276	26	302	
	AB'e göre%	91,4	8,6	100,0	
	TKZ'e göre%	100,0	100,0	100,0	
	Toplama Göre%	91,4	8,6	100,0	

P değeri 0,03

Aile biçimine göre Türk komşu ve arkadaşları ailece ziyaret etme sıklığına bakıldığında çekirdek aile yapısına sahip olanların oranının geniş aile yapısına sahip olanlara göre daha yüksek olduğu görülmektedir. Yaptığımız ev ziyaretleri ve görüşmelerden anlaşılmaktadır ki bu durumun sebebi, geniş ailede genellikle büyükanne, büyükbaba bulunduğu için ve onlarda geleneklerimize göre daha çok ziyaret eden değil ziyaret edilen kimselerdir. Çekirdek ailede ise akraba ve komşulardaki aile büyüklerini ziyaret onlara saygının bir gereği ve bir görev olarak algılanmaktadır. Bu durum geleneklerimizdeki büyüklere saygı anlayışının bir değer olarak yaşatıldığının bir göstergesi diyebiliriz.

3.2. GENEL AİLE İÇİ İLİŞKİLERİN İYİLİK DÜZEYİNE GÖRE

Tablo 38. Aile İçi İlişkilerle Çocukların Avusturya’da Yetiştirilmesi Endişesi

			Çocukların Avusturya’da Yetiştirilmesi Sizi Endişelendiriyor mu? (ÇAYE)		Toplam
			Evet	Hayır	
Genel Aile İçi İlişkilerin İyilik Düzeyi (GAİD)	Yüksek	Sayı	117	73	190
		GAİD ‘e göre%	61,6	38,4	100,0
		ÇAYE ‘e göre%	57,9	85,9	66,2
		Toplama Göre%	40,8	25,4	66,2
	Düşük	Sayı	85	12	97
		GAİD ‘e göre%	87,6	12,4	100,0
		ÇAYE ‘e göre%	42,1	14,1	33,8
		Toplama Göre%	29,6	4,2	33,8
Toplam	Sayı	202	85	287	
	GAİD ‘e göre%	70,4	29,6	100,0	
	ÇAYE ‘e göre%	100,0	100,0	100,0	
	Toplama Göre%	70,4	29,6	100,0	

P değeri 0,001’den küçük

Aile içi ilişkilerdeki iyilik düzeyi yüksek olanların çocuklarının Avusturya’da yetişmesinden duydukları kaygı düzeyi, aile içi ilişkilerinin iyilik düzeyi düşük olanlara göre daha yüksektir. Bu durum aile ilişkileri iyi olanların çocuklarının geleceğine daha fazla yoğunlaşmalarından kaynaklandığını düşünmekteyiz. Çünkü ailevi sorunları olanlar daha çok bu sorunlara yoğunlaşmaktadırlar. Kendi güncel sorunlarıyla uğraşmak zorunda kalanlar çocuklarının geleceğiyle ilgili sorunlara yeterince eğilememektedirler.

Tablo 39. Aile İçi İlişkilerle Çocuğun Kültürümüzü Öğrenememesi Endişesi

			Çocuğunuzun Kültürümüzü Öğrenememesinden Endişe Duyuyor musunuz? (ÇKÖE)		Toplam
			Evet	Hayır	
Genel Aile İçi İlişkilerin İyilik Düzeyi (GAİD)	Yüksek	Sayı	68	49	117
		GAİD 'e göre%	58,1	41,9	100,0
		ÇKÖE 'e göre%	64,2	51,0	57,9
		Toplama Göre%	33,7	24,3	57,9
	Düşük	Sayı	38	47	85
		GAİD 'e göre%	44,7	55,3	100,0
		ÇKÖE 'e göre%	35,8	49,0	42,1
		Toplama Göre%	18,8	23,3	42,1
Toplam	Sayı	96	106	96	
	GAİD 'e göre%	47,5	52,5	47,5	
	ÇKÖE 'e göre%	100,0	100,0	100,0	
	Toplama Göre%	47,5	52,5	47,5	
P değeri 0,05					

Aile içi ilişkileri olumlu olanların çocuklarının kültürümüzü öğrenmemesinden duydukları endişe düzeyi, aile içi ilişkileri olumsuz olanlara göre daha yüksektir. Yani aile içi ilişkileri iyi olanların çocuklarına kendi kültürümüzü öğretme konusunda daha endişeli oldukları görülmektedir. Kültürel değerlerini yaşama ve yaşatma endişesi taşıyanların aile içi ilişkilerinin daha iyi olduğunu söyleyebiliriz. Çünkü Türk kültüründe aile içi bağlılık ve dayanışma çok önemlidir.

3.3. UYUM SORUNUNA GÖRE

Tablo 40. Uyum Sorunu Yaş İlişkisi

			Yaş		Toplam
			<34	>35	
Avusturya Toplumuna Uyum Sorunu Yaşıyor musunuz? (USY)	Evet	Sayı	94	78	172
		USY'a göre%	54,7	45,3	100,0
		Yaşa göre%	47,7	64,5	54,1
		Toplama Göre%	29,6	24,5	54,1
	Hayır	Sayı	103	43	146
		USY'a göre%	70,5	29,5	100,0
		Yaşa göre%	52,3	35,5	45,9
		Toplama Göre%	32,4	13,5	45,9
Toplam	Sayı	197	121	318	
	USY'a göre%	61,9	38,1	100,0	
	Yaşa göre%	100,0	100,0	100,0	
	Toplama Göre%	61,9	38,1	100,0	

P değeri 0,04

16–35 yaş arasındaki katılımcıların Avusturya toplumuna uyum sorunu yaşama oranları 35 yaş ve üzeri olanlara göre daha düşüktür. Yaşı ileri olanların uyum sorununun gençlere göre daha fazla olduğu görülmektedir. Çünkü gençler içinde yaşadıkları ülkenin yasalarını ve kültürünü öğrenmeye daha açıktırlar. Yaşı ileri olanlar genç olanlara göre daha uzun süre Türkiye’de yaşadıkları için buldukları ülkenin değil, geldikleri ülkenin değerlerine daha bağlı ama yaşadıklarını ülkenin kültürünü öğrenmeye daha kapalıdır. Bu durum kuşak çatışmasında beraberinde getirmektedir. İleri yaşta olanlar entegrasyon (uyum) sorunuyla gençlerse kendi kültürel kimliklerini kaybetme riskiyle karşı karşıyadırlar. Bu konuda Türkiye’den eğitim kurumlarının ve eğitimcilerin yurtdışında yaşayan vatandaşlarımıza paneller, konferanslar ve seminerlerle destek olması gerekmektedir. Sivil toplum örgütleri ve resmi makamlarca diyalog hizmetlerine ağırlık verilmelidir.

Tablo 41. Uyum Sorunu İle Avusturya’da Yaşama Süresi

			Avusturya’da Yaşama Süresi (AYS)		Toplam
			<10 yıl	>11 yıl	
Avusturya Toplumuna Uyum Sorunu Yaşıyor musunuz? (USY)	Evet	Sayı	50	122	172
		USY’a göre%	29,1	70,9	100,0
		AYS’e göre%	64,9	51,0	54,4
		Toplama Göre%	15,8	38,6	54,4
	Hayır	Sayı	27	117	144
		USY’a göre%	18,8	81,3	100,0
		AYS’e göre%	35,1	49,0	45,6
		Toplama Göre%	8,5	37,0	45,6
Toplam	Sayı	77	239	316	
	USY’a göre%	24,4	75,6	100,0	
	AYS’e göre%	100,0	100,0	100,0	
	Toplama Göre%	24,4	75,6	100,0	

P değeri 0,03

10 yıl ve daha az zaman Avusturya’da yaşayanların uyum sorunu yaşama oranı 11 yıl ve daha fazla Avusturya’da yaşayanlara göre daha yüksektir. Türkiye’den Avusturya’ya göç etmiş vatandaşlarımızın uyum döneminin oldukça uzun sürdüğü ve bu süreçte ciddi sorunlar yaşadıkları anlaşılmaktadır. Farklı bir kültür içerisinde yetişmiş bireylerin başka bir kültüre sahip olan topluma uyum sağlaması elbette kolay olmamaktadır. Asıl sorunsu kendi kültürünü bilmeyen kişilerin başka bir kültüre karşı kendini koruma içgüdüleriyle içine kapanması ve beraberinde yaşadığı psiko-sosyal travmalardır. Vatandaşlarımız başvurabilecekleri Türk uzmanlar bulamadıkları için dertleri ile başbaşa kalmakta ve bu konuda da işin ehli olmayan insanların istismarına açık hale gelmektedirler.

Tablo 42. Uyum Sorunu İle Oturulan Yer

			Oturulan Yer (OY)		Toplam
			il Merkezi	il dışı	
Avusturya Toplumuna Uyum Sorunu Yaşıyor musunuz? (USY)	Evet	Sayı	63	108	171
		USY'a göre%	36,8	63,2	100,0
		OY'e göre%	62,4	50,5	54,3
		Toplama Göre%	20,0	34,3	54,3
	Hayır	Sayı	38	106	144
		USY'a göre%	26,4	73,6	100,0
		OY'e göre%	37,6	49,5	45,7
		Toplama Göre%	12,1	33,7	45,7
Toplam	Sayı	101	214	315	
	USY'a göre%	32,1	67,9	100,0	
	OY'e göre%	100,0	100,0	100,0	
	Toplama Göre%	32,1	67,9	100,0	

P değeri 0,04

Şehirde oturanların uyum sorunu yaşama oranı şehir dışında oturanlara göre daha yüksektir.

Şehir dışında yaşayanların akrabalarıyla bir grup oluşturuyor olmaları, bulunduğu topluma uyum sorunu yaşamıyormuş gibi algılamalarına neden olmaktadır. Buldukları ülkede, Türkiye'ye ait bir yapı kurarak kendi içlerinde uyumlu ama dışarıya kapalı bir hayat tarzı benimsedikleri görülmektedir. Avusturya'nın Tirol eyaletinde "Uşak'ın bir köyü" olarak tanımlanan bir beldenin olması bunun en iyi örneklerinden biridir. Türkler bazı belde ve bölgelerde öyle yoğunlaşmış ki Avusturya'lılar kendini yabancı hissetmekte hatta Türkiye'nin başka bir şehir veya bölgesinden gidenler bile yabancı olarak algılanmaktadır. Örnek olarak verdiğimiz "Uşak'ın bir köyü" olarak bilinen beldenin sakinleri Türkiye'den gelen eğitimcilerin bile kendilerine seminer veya konferans vermelerini kabul etmemişler ancak bizim Uşak'lı olduğumuzu öğrenince seminer vermemizi kabul etmişler.

Küçük yerleşim merkezlerinde kendilerine göre küçük bir dünya kuran Türkler kendi içlerinde uyumlu ama dışarıya karşı kapalı bir toplum özelliği göstermektedirler. Şehirlerde ve büyük yerleşim merkezlerinde yaşayanlarsa Avusturya toplumu ve o toplumun gerçekleriyle daha çok karşı karşıya kaldıkları için doğal olarak daha fazla uyum sorunu yaşamaktadırlar.

Tablo 43. Uyum Sorunu İle Çocukların Avusturya’da Yetiştirilmesi Endişesi

			Çocukların Avusturya’da Yetiştirilmesi Sizi Endişelendiriyor mu? (ÇAYE)		Toplam
			Evet	Hayır	
Avusturya Toplumuna Uyum Sorunu Yaşıyor musunuz? (USY)	Evet	Sayı	138	31	169
		USY’a göre%	81,7	18,3	100,0
		ÇAYE’e göre%	63,9	34,1	55,0
		Toplama Göre%	45,0	10,1	55,0
	Hayır	Sayı	78	60	138
		USY’a göre%	56,5	43,5	100,0
		ÇAYE’e göre%	36,1	65,9	45,0
		Toplama Göre%	25,4	19,5	45,0
Toplam	Sayı	216	91	307	
	USY’a göre%	70,4	29,6	100,0	
	ÇAYE’e göre%	100,0	100,0	100,0	
	Toplama Göre%	70,4	29,6	100,0	

P değeri 0,001’den küçük

Avusturya toplumuna uyum sorunu yaşama oranı yüksek olanların çocuklarının Avusturya’da yetiştirilmelerinden duydukları endişenin oranı, uyum sorunu yaşamayanlara göre daha yüksektir. Uyum sorunu yaşayan Türkler buldukları ortamı sorunlu olarak algılamakta ve çocuklarının böyle bir ortamda yetiştirilmesinden de endişe duymaktadırlar. Kendi sorunlarıyla baş edememiş olanlar çocuklarının geleceği ile ilgili kendilerini daha çaresiz hissetmektedirler.

Tablo 44. Uyum Sorunu ile Yabancı Düşmanlığıyla Karşılaşma

			Yabancı Düşmanlığıyla Karşılaştınız mı? (YDK)		Toplam
			Evet	Hayır	
Avusturya Toplumuna Uyum Sorunu Yaşıyor musunuz? (USY)	Evet	Sayı	111	59	170
		USY'e göre%	65,3	34,7	100,0
		YDK'e göre%	61,3	45,0	54,5
		Toplama Göre%	35,6	18,9	54,5
	Hayır	Sayı	70	72	142
		USY'e göre%	49,3	50,7	100,0
		YDK'e göre%	38,7	55,0	45,5
		Toplama Göre%	22,4	23,1	45,5
Toplam	Sayı	181	131	312	
	USY'e göre%	58,0	42,0	100,0	
	YDK'e göre%	100,0	100,0	100,0	
	Toplama Göre%	58,0	42,0	100,0	

P değeri 0,04

Uyum sorunu yaşama oranı yüksek olanların, yabancı düşmanlığı ile karşılaşma oranı, uyum sorunu yaşamayanlara göre daha yüksektir. Yani yabancı düşmanlığı ile karşılaşanlar daha çok uyum sorunu yaşayanlardır. Yabancı düşmanlığı ile karşılaşmış katılımcıların bulunduğu topluma uyum sağlamalarında yaşadıkları bu olumsuz deneyim engel oluşturmaktadır. Yabancı düşmanlığıyla karşılaşmış olma onların yaşadıkları topluma karşı güven duygusunu sarsmış ve bu güvensizlik onları tedirgin etmektedir. Bu tedirginlikse bir gerilim ve huzursuzluk kaynağı olmakta, bu kişilerin yaşadıkları ülkeye karşı tepkisel tavırlar sergilemelerine ve bazı önyargılar geliştirmelerine neden olmaktadır.

Tablo 45. Uyum Sorunu İle Sorunlarını Resmi Makamlara Ulaştırma

			Sorunlarını Resmi Makamlara Ulaştırma Güçlüğü Yaşadınız mı? (RMGY)			Toplam
			Evet (Avusturya)	Evet (Türkiye)	Hayır Yaşamadım	
Avusturya Toplumuna Uyum Sorunu Yaşıyor musunuz? (USY)	Evet	Sayı	46	30	80	156
		USY'e göre%	29,5	19,2	51,3	100,0
		RMGY'e göre%	73,0	66,7	43,7	53,6
		Toplama Göre%	15,8	10,3	27,5	53,6
	Hayır	Sayı	17	15	103	135
		USY'e göre%	12,6	11,1	76,3	100,0
		RMGY'e göre%	27,0	33,3	56,3	46,4
		Toplama Göre%	5,8	5,2	35,4	46,4
Toplam	Sayı	63	45	183	291	
	USY'e göre%	21,6	15,5	62,9	100,0	
	RMGY'e göre%	100,0	100,0	100,0	100,0	
	Toplama Göre%	21,6	15,5	62,9	100,0	

P değeri 0,001'den küçük

Avusturya toplumuna uyum sorunu yaşayanların sorunlarını resmi makamlara ulaştırma güçlüğü; uyum sorunu yaşamayanlara göre daha yüksektir. Uyum sorunu yaşayanların yaklaşık % 30'u Avusturya makamlarına sorunlarını ulaştırma güçlüğü yaşarken bu oran Türk makamlarına ulaştırmada % 20 civarındadır. Uyum sorunu yaşamayanlarda ise Avusturya ve Türk makamlarına sorunlarını ulaştırma güçlüğü ise yaklaşık % 12 olarak görülmektedir. Yine yaptığımız mülakatlardan anlaşılmaktadır ki Avusturya makamlarına sorunlarını ulaştırma güçlüğü'nün fazla olmasının en önemli nedeni vatandaşlarımızın yaşadığı dil sorunudur.

Tablo 46. Uyum Sorunu İle Dil Sorunu İlişkisi

			Dil Sorununu Yaşıyor musunuz? (DSY)		Toplam
			Evet	Hayır	
Avusturya Toplumuna Uyum Sorunu Yaşıyor musunuz? (USY)	Evet	Sayı	126	41	167
		USY'e göre%	75,4	24,6	100,0
		DSY'e göre%	61,8	39,8	54,4
		Toplama Göre%	41,0	13,4	54,4
	Hayır	Sayı	78	62	140
		USY'e göre%	55,7	44,3	100,0
		DSY'e göre%	38,2	60,2	45,6
		Toplama Göre%	25,4	20,2	45,6
Toplam	Sayı	204	103	307	
	USY'e göre%	66,4	33,6	100,0	
	DSY'e göre%	100,0	100,0	100,0	
	Toplama Göre%	66,4	33,6	100,0	

P değeri 0,001'den küçük

Avusturya toplumuna uyum sorunu yaşayanların dil sorunu, uyum sorunu yaşamayanlara göre daha yüksektir. Yani dil sorunu olanlar bu sorunlarının da etkisiyle daha fazla uyum sorunu yaşamaktadırlar. Şüphesiz içinde yaşanılan topluma uyum için iletişim kurmak, iletişim için ise aynı dili konuşuyor olmak şarttır. Vatandaşlarımızın yaşadıkları en önemli sorunlardan biri de dil sorunudur. Bu sorun onların bütün ilişkilerini etkilemektedir. Yetişkinlerin Almanca, çocuklarınsa Türkçe sorunu sadece Avusturya toplumuna uyumunu değil, aile içi ilişkilerini bile olumsuz etkilemektedir.

Tablo 47. Uyum Sorunu İle Almanca Gazete-Dergi Okuma İlişkisi

			Almanca Gazete Dergi Okuyor musunuz? (AGDO)		Toplam
			Evet	Hayır	
Avusturya Toplumuna Uyum Sorunu Yaşıyor musunuz? (USY)	Evet	Sayı	53	88	141
		USY'e göre%	37,6	62,4	100,0
		AGDO'e göre%	37,9	69,3	52,8
		Toplama Göre%	19,9	33,0	52,8
	Hayır	Sayı	87	39	126
		USY'e göre%	69,0	31,0	100,0
		AGDO'e göre%	62,1	30,7	47,2
		Toplama Göre%	32,6	14,6	47,2
Toplam	Sayı	127	140	127	
	USY'e göre%	47,6	52,4	47,6	
	AGDO'e göre%	100,0	100,0	100,0	
	Toplama Göre%	47,6	52,4	47,6	

P değeri 0,001'den küçük

Almanca gazete ve dergi okumayanların uyum sorunu yaşama durumu, okuyanlara göre daha yüksektir. Almanca yayınları takip edenler daha az uyum sorunu yaşamaktadırlar. Bu da göstermektedir ki dil problemi entegrasyonun önündeki en büyük engeldir. Avusturya'da yaşayan ve özellikle dil sorunu olan vatandaşlarımız, içinde yaşadığı ülkeden daha çok Türkiye'nin gündemiyle meşgul olmaktadır. Sürekli Türk kanallarını izlemekte, yaşadıkları ülkenin sorunlarına ilgisiz kalmaktadırlar. Bu durum onların sadece yaşadıkları ülkeye uyumunu zorlaştırmakla kalmamakta, aynı zamanda Türkiye'de yaşanan siyasi çekişmeleri kendi aralarında yaşamalarına da neden olmaktadır. Bu da Türklerin aralarındaki ayrışmayı arttıran bir faktör olarak karşımıza çıkmaktadır.

Tablo 48. Uyum Sorunu İle İşsizliğin Nedeni Olarak Türklerin Almancayı Bilmemelerinin Görülmesi

			İşsizliğin Nedeni Türklerin Almancayı Bilmemeleri midir? (TAB)		Toplam
			Evet	Hayır	
Avusturya Toplumuna Uyum Sorunu Yaşıyor musunuz? (USY)	Evet	Sayı	55	119	174
		USY'e göre%	31,6	68,4	100,0
		TAB'e göre%	41,0	63,6	54,2
		Toplama Göre%	17,1	37,1	54,2
	Hayır	Sayı	79	68	147
		USY'e göre%	53,7	46,3	100,0
		TAB'e göre%	59,0	36,4	45,8
		Toplama Göre%	24,6	21,2	45,8
Toplam	Sayı	187	134	187	
	USY'e göre%	58,3	41,7	58,3	
	TAB'e göre%	100,0	100,0	100,0	
	Toplama Göre%	58,3	41,7	58,3	
P değeri 0,001'den küçük					

Türklerin Almancayı bilmemelerini işsizliğin nedeni olarak görenlerin çoğunluğunu uyum sorunu olmayanlar oluşturmaktadır. Yani uyum sorunu yaşamayanların Almanca bilmemeyi işsizliğin nedeni olarak görme oranı, uyum sorunu yaşayanlara göre daha yüksektir.

Almanca sorunu olanlar, bunu işsizliğin nedeni olarak görmek yerine yaşadıkları yabancı düşmanlığı, Avusturyalıların önyargıları gibi başka uyum sorunlarına bağlama eğilimindedirler. Böylece sorumluluğu Avusturyalılara yüklemektedirler. Halbuki yaşadıkları bütün sorunların temelinde genellikle dil sorunu yatmaktadır.

3.4. DİL SORUNUNA GÖRE

Tablo 49. Dil Sorunu İle İş Sevgisi

			İşinizi Seviyor musunuz? (İS)		Toplam
			Evet	Hayır	
Dil Sorununu Yaşıyor musunuz? (DSY)	Evet	Sayı	139	61	200
		DSY'e göre%	69,5	30,5	100,0
		İS'e göre%	62,3	83,6	67,6
		Toplama Göre%	47,0	20,6	67,6
	Hayır	Sayı	84	12	96
		DSY'e göre%	87,5	12,5	100,0
		İS'e göre%	37,7	16,4	32,4
		Toplama Göre%	28,4	4,1	32,4
Toplam	Sayı	223	73	296	
	DSY'e göre%	75,3	24,7	100,0	
	İS'e göre%	100,0	100,0	100,0	
	Toplama Göre%	75,3	24,7	100,0	

P değeri 0,01

Dil sorunu yaşamayan katılımcıların işine olan sevgisi dil sorunu yaşayanlara göre daha yüksektir. İnsanların çalıştığı iş yerinde kurduğu iletişimin kalitesi, derdini anlatabildiği ve anlatılanları anlayabildiği ölçüde artmaktadır. Bu da onların işine olan sevgisini arttırmaktadır. Avusturya'da yaşayan Türklerin dil sorunu yaşamıyor olması onların sadece işine olan sevgisini değil bütün yaşam kalitesini olumlu yönde etkilemektedir. Bir kez daha görülmektedir ki, dil sorunu entegrasyon (uyum)'un önündeki en büyük engel ve Türklerin en büyük sorunlarından biridir.

Tablo 50. Dil Sorunu İle Avusturya Vatandaşlığı

			Avusturya Vatandaşı mısınız? (AV)		Toplam
			Evet	Hayır	
Dil Sorununu Yaşıyor musunuz? (DSY)	Evet	Sayı	103	105	208
		DSY'e göre%	49,5	50,5	100,0
		AV'e göre%	57,2	80,8	67,1
		Toplama Göre%	33,2	33,9	67,1
	Hayır	Sayı	77	25	102
		DSY'e göre%	75,5	24,5	100,0
		AV'e göre%	42,8	19,2	32,9
		Toplama Göre%	24,8	8,1	32,9
Toplam	Sayı	180	130	310	
	DSY'e göre%	58,1	41,9	100,0	
	AV'e göre%	100,0	100,0	100,0	
	Toplama Göre%	58,1	41,9	100,0	

P değeri 0,001'den küçük

Avusturya vatandaşı olan katılımcıların dil sorunu, vatandaşlığa geçmemiş olanlara göre daha azdır. Avusturya'da yaşayan Türklerin yaşadıkları dil sorunu o ülkenin vatandaşı olmalarının da önündeki en büyük engel olarak görülmektedir. Vatandaşlarımız iletişim sorunu yaşadıkları bir ülkenin vatandaşı olma konusunda istekli davranmamakta, Avusturya da bu kişileri vatandaşlığına almak istememektedir.

Tablo 51. Dil Sorunu İle Akrabalar İle Görüşme Sıklığı

			Akrabalarla Görüşme Sıklığı (AGS)		Toplam
			En az Ayda bir	En çok Özel günlerde	
Dil Sorununu Yaşıyor musunuz? (DSY)	Evet	Sayı	201	4	205
		DSY'e göre%	98,0	2,0	100,0
		AGS'e göre%	69,6	22,2	66,8
		Toplama Göre%	65,5	1,3	66,8
	Hayır	Sayı	88	14	102
		DSY'e göre%	86,3	13,7	100,0
		AGS'e göre%	30,4	77,8	33,2
		Toplama Göre%	28,7	4,6	33,2
Toplam	Sayı	289	18	307	
	DSY'e göre%	94,1	5,9	100,0	
	AGS'e göre%	100,0	100,0	100,0	
	Toplama Göre%	94,1	5,9	100,0	

P değeri 0,001'den küçük

Dil sorunu olan katılımcıların akrabalarıyla görüşme oranı, dil sorunu olmayanlara göre daha yüksektir. Almanca sorunu olan Türkler iletişim ihtiyaçlarını akrabalarıyla daha sık görüşerek karşılama eğilimindedirler. Daha doğrusu bütün sorunlarını yakın çevresiyle halletme yolunu sevmektedirler. Başka seçenekleride yoktur aslında. Çünkü sorunlarını başkalarıyla çözme imkanlarıda yoktur.

Tablo 52. Dil Sorunu İle Çocukların Avusturya’da Yetişmesinden Duyulan Endişe

			Çocukların Avusturya’da Yetişmesi Sizi Endişelendiriyor mu? (ÇAYE)		Toplam
			Evet	Hayır	
Dil Sorununu Yaşıyor musunuz? (DSY)	Evet	Sayı	162	44	206
		DSY’e göre%	78,6	21,4	100,0
		ÇAYE’e göre%	75,7	51,2	68,7
		Toplama Göre%	54,0	14,7	68,7
	Hayır	Sayı	52	42	94
		DSY’e göre%	55,3	44,7	100,0
		ÇAYE’e göre%	24,3	48,8	31,3
		Toplama Göre%	17,3	14,0	31,3
Toplam	Sayı	214	86	300	
	DSY’e göre%	71,3	28,7	100,0	
	ÇAYE’e göre%	100,0	100,0	100,0	
	Toplama Göre%	71,3	28,7	100,0	

P değeri 0,001’den küçük

Dil sorunu yaşayan katılımcıların, çocuklarının Avusturya’da yetişmesinden duydukları endişe oranı, dil sorunu yaşamayan katılımcılara göre daha yüksektir. Yaşadığı ülkenin dilini konuşmakta yaşadığı güçlük o ülkeyi tanınmasının önünde bir engel olduğu için bilmediğine endişeyle yaklaşma eğilimi görülmektedir. Kendi yaşadıkları sorunlarla çocuklarında karşılaşacakları düşüncesi onları çocuklarının geleceğiyle ilgili endişelendirmektedir. Çocukların yaşadığı türkçe sorunuda bu endişeyi arttıran bir faktördür. Çocukları için geldikleri ülkede çocuklarını kaybetme korkusunda diyebiliriz.

Tablo 53. Dil Sorunu İle Avusturyalılarla Görüşme Sıklığı

			Avusturyalı Komşu ve Arkadaşlarla Görüşme Sıklığı (AVKAG)		Toplam
			En az Ayda bir	En çok Özel günlerde	
Dil Sorununu Yaşıyor musunuz? (DSY)	Evet	Sayı	71	137	208
		DSY'e göre%	34,1	65,9	100,0
		AVKAG'e göre%	56,8	74,1	67,1
		Toplama Göre%	22,9	44,2	67,1
	Hayır	Sayı	54	48	102
		DSY'e göre%	52,9	47,1	100,0
		AVKAG'e göre%	43,2	25,9	32,9
		Toplama Göre%	17,4	15,5	32,9
Toplam	Sayı	125	185	310	
	DSY'e göre%	40,3	59,7	100,0	
	AVKAG'e göre%	100,0	100,0	100,0	
	Toplama Göre%	40,3	59,7	100,0	

P değeri 0,02

Dil sorunu yaşayan katılımcıların Avusturyalı komşu ve arkadaşlarıyla görüşme oranı, dil sorunu yaşamayan katılımcılara göre daha düşüktür.

Dil problemi yaşanan ülkeye uyumu zorlaştıran bir faktör olarak görülmektedir. Çünkü o ülkenin dilini konuşanlarla iletişim problemi uyumun olumlu anlamda gelişmesine engel olmaktadır.

Dil probleminden dolayı iletişim kuramamakta, iletişim sorununa bağlı olarak karşılıklı güvensizlik oluşmaktadır. Bu güvensizlik üzerinden olumlu bir ilişki tesis edilememektedir. Diyalog kurulamayan bir toplumla uyum içinde yaşamak mümkün olmamaktadır.

Tablo 54. Dil Sorunu İle Avusturya Vatandaşı Olma İsteği

			Avusturya Vatandaşı Olmak İster misiniz? (AVO)		Toplam
			Evet	Hayır	
Dil Sorununu Yaşıyor musunuz? (DSY)	Evet	Sayı	101	102	203
		DSY'e göre%	49,8	50,2	100,0
		AVO'e göre%	56,4	81,6	66,8
		Toplama Göre%	33,2	33,6	66,8
	Hayır	Sayı	78	23	101
		DSY'e göre%	77,2	22,8	100,0
		AVO'e göre%	43,6	18,4	33,2
		Toplama Göre%	25,7	7,6	33,2
Toplam	Sayı	125	179	125	
	DSY'e göre%	41,1	58,9	41,1	
	AVO'e göre%	100,0	100,0	100,0	
	Toplama Göre%	41,1	58,9	41,1	

P değeri 0,001'den küçük

Katılımcılardan Avusturya vatandaşı olmak isteyenlere göre, istemeyenlerin dil sorunu daha yüksektir. Dil problemi iletişim güçlüğü oluşturduğu için Türkler kendilerini bulunduğu ülkede yeterince huzurlu hissetmemektedir. Bu durum yaşadıkları ülkenin vatandaşı olma isteğini olumsuz yönde etkilemektedir.

3.5. YABANCI DÜŞMANLIĞINA GÖRE

Tablo 55. Yabancı Düşmanlığı İle Cinsiyet

			Cinsiyet (CNS)		Toplam
			Erkek	Kadın	
Size Yabancı Düşmanlığı Var mı? (YDV)	Var	Sayı	123	137	260
		YDV'e göre%	47,3	52,7	100,0
		CNS'e göre%	96,1	85,6	90,3
		Toplama Göre%	42,7	47,6	90,3
	Yok	Sayı	5	23	28
		YDV'e göre%	17,9%	82,1	100,0
		CNS'e göre%	3,9	14,4	9,7
		Toplama Göre%	1,7	8,0	9,7
Toplam	Sayı	128	160	288	
	YDV'e göre%	44,4	55,6	100,0	
	CNS'e göre%	100,0	100,0	100,0	
	Toplama Göre%	44,4	55,6	100,0	

P değeri 0,03

Erkeklerin yabancı düşmanlığı ile ilgili düşüncelerinin kadınlara göre daha olumsuz olduğu görülmektedir. Yabancı düşmanlığı vardır diyen erkeklerin oranı % 96,1 iken kadınlarda bu oran % 85,6 olarak gerçekleşmiştir.

Tablo 56. Yabancı Düşmanlığı İle Çocukların Avusturya’da Yetiştirilmesi Endişesi

			Çocukların Avusturya’da Yetiştirilmesi Sizi Endişelendiriyor mu? (ÇAYE)		Toplam
			Evet	Hayır	
Sizce Yabancı Düşmanlığı Var mı? (YDV)	Var	Sayı	186	62	248
		YDV’e göre%	75,0	25,0	100,0
		ÇAYE’e göre%	93,0	82,7	90,2
		Toplama Göre%	67,6	22,5	90,2
	Yok	Sayı	14	13	27
		YDV’e göre%	51,9	48,1	100,0
		ÇAYE’e göre%	7,0	17,3	9,8
		Toplama Göre%	5,1	4,7	9,8
Toplam	Sayı	200	75	275	
	YDV’e göre%	72,7	27,3	100,0	
	ÇAYE’e göre%	100,0	100,0	100,0	
	Toplama Göre%	72,7	27,3	100,0	

P değeri 0,01

Yabancı düşmanlığı olduğunu düşünenlerin % 75’inin çocuklarının Avusturya’da yetişmesinden endişeli olduğu görülmektedir. Çocuklarının Avusturya’da yetişmesinden endişe duyanlarınsa % 93’ü yabancı düşmanlığının olduğunu düşünmektedir. Çocuğunun Avusturya’da yetişmesinden endişe duyanların büyük çoğunluğunun bu kaygısının nedeni, içinde yaşadığı topluma olan güvensizliğinden kaynaklanmaktadır. Bu güvensizliğin ortadan kaldırılabilmesi için diyalog kanalları kurulması gerekmektedir. Bunun için Türk ve Avusturyalılarından oluşan bazı sivil toplum örgütlerinin çabalarının olduğunu görmekteyiz. Bunlardan en çok dikkat çeken ise Türklerin kurduğu diyalog merkezleri ve kadın derneklerinin faaliyetleridir. Avusturyanın bazı eyaletlerinde açılmış olan diyalog merkezlerinde gönüllü olarak görev yapan en az üç dil bilen Türk gençlerinin, Türk islam kültürünü özellikle Avusturyalı eğitimci ve yöneticilere anlatma ve onları anlama gayretlerini

gördük. Aynı şekilde yine her eyalette Türkler tarafından açılmış olan kadın derneklerinin Avusturyalı kadınlarla bir araya geldikleri kahvaltı sohbetleri ve Türk ailelerin aile içi iletişimi ve çocuk eğitimine katkıda bulunmak amacıyla organize ettikleri iletişim seminerleri, anne baba okulu, Türk kültürünü ve Türkiyeyi tanıtmak için yaptıkları organizasyonlar olduğunu görmek Avusturya toplumu ve Avusturyada yaşayan Türler adına olumlu gelişmeler olarak değerlendirilebilecek çalışmalardır. Bu ve benzeri çalışmaların hem Avusturyadaki yabancı düşmanlığının azalmasında hemde orada yetişen Türk çocuklarının eğitimi ve geleceği adına ümit verici olduğunu belirtmek isteriz.

Tablo 57. Yabancı Düşmanlığı İle Karşılaşma Durumu

			Yabancı Düşmanlığıyla Karşılaştınız mı? (YDK)		Toplam
			Evet	Hayır	
Sizce Yabancı Düşmanlığı Var mı? (YDV)	Var	Sayı	157	99	256
		YDV'e göre%	61,3	38,7	100,0
		YDK'e göre%	96,3	82,5	90,5
		Toplama Göre%	55,5	35,0	90,5
	Yok	Sayı	6	21	27
		YDV'e göre%	22,2	77,8	100,0
		YDK'e göre%	3,7	17,5	9,5
		Toplama Göre%	2,1	7,4	9,5
Toplam	Sayı	163	120	283	
	YDV'e göre%	57,6	42,4	100,0	
	YDK'e göre%	100,0	100,0	100,0	
	Toplama Göre%	57,6	42,4	100,0	

P değeri 0,001küçük

Yabancı düşmanlığının olduğunu düşünenlerin % 61,3'ü yabancı düşmanlığı ile karşılaşmış olanlar iken, yabancı düşmanlığı ile karşılaşanların % 96,3'ü yabancı düşmanlığı olduğunu düşünmektedir.

3.6 YABANCI DÜŞMANLIĞIYLA KARŞILAŞMA DURUMUNA GÖRE

Tablo 58. Yabancı Düşmanlığıyla Karşılaşma İle İşsizliğin Nedeni Olarak Önyargı Ve Ayrımcılığın Görülmesi

			İşsizliğin nedeni Türklerle İlgili Önyargı ve Ayrımcılık mıdır? (İNTÖ)		Toplam
			Evet	Hayır	
Yabancı Düşmanlığıyla Karşılaştınız mi? (YDK)	Evet	Sayı	42	141	183
		YDK'e göre%	23,0	77,0	100,0
		İNTÖ 'e göre%	68,9	55,3	57,9
		Toplama Göre%	13,3	44,6	57,9
	Hayır	Sayı	19	114	133
		YDK'e göre%	14,3	85,7	100,0
		İNTÖ 'e göre%	31,1	44,7	42,1
		Toplama Göre%	6,0	36,1	42,1
Toplam	Sayı	255	61	255	
	YDK'e göre%	80,7	19,3	80,7	
	İNTÖ 'e göre%	100,0	100,0	100,0	
	Toplama Göre%	80,7	19,3	80,7	
P değeri 0,05					

İşsizliğin nedeni olarak Türklerle ilgili önyargı ve ayrımcılığı görenlerin % 68,9 'u yabancı düşmanlığı ile karşılaşanlardan oluşmaktadır. Çok çeşitli nedenleri ve değişik boyutları bulunan yabancı düşmanlığının Avusturya'daki hedeflerinden biri olan Türklerin tek başlarına bu sorunla baş etmeleri elbette mümkün değildir. Bütün Avrupa'nın en önemli sosyal sorunlarının başında gelen yabancı düşmanlığının, bütün ülkelerin ve ilgililerin katılımıyla mücadele edilmesi gereken bir sorun olduğu şüphesizdir. Ancak Türklerle ilgili zaman içinde oluşan ön yargıların ortadan kaldırılması veya azaltılması için vatandaşlarımızın da yapacakları yaşadıkları ülkeyi tanıma, kendilerini ve kültürlerini tanıtma gibi çok önemli işlerin olduğu unutulmamalıdır.

Tablo 59. Yabancı Düşmanlığıyla Karşılaşma İle Sorunlarını Resmi Makamlara Ulaştırma Güçlüğü Yaşama

			Sorunlarınızı Resmi Makamlara Ulaştırma Güçlüğü Yaşadınız mı? (RMGY)			Toplam
			Evet (Avusturya)	Evet (Türkiye)	Hayır	
Yabancı Düşmanlığıyla Karşılaştınız mı? (YDK)	Evet	Sayı	46	31	86	163
		YDK'e göre%	28,2	19,0	52,8	100,0
		RMGY'e göre%	73,0	68,9	47,3	56,2
		Toplama Göre%	15,9	10,7	29,7	56,2
	Hayır	Sayı	17	14	96	127
		YDK'e göre%	13,4	11,0	75,6	100,0
		RMGY'e göre%	27,0	31,1	52,7	43,8
		Toplama Göre%	5,9	4,8	33,1	43,8
Toplam	Sayı	63	45	182	290	
	YDK'e göre%	21,7	15,5	62,8	100,0	
	RMGY'e göre%	100,0	100,0	100,0	100,0	
	Toplama Göre%	21,7	15,5	62,8	100,0	

P değeri 0,001küçük

Yabancı düşmanlığı ile karşılaşanların % 28,2'si sorunlarını Avusturya resmi makamlarına ulaştırma güçlüğü yaşarken, bu oran Türk makamlarına sorunlarını ulaştırmada % 19 olarak gerçekleşmektedir. Bu durum bize göstermektedir ki yabancı düşmanlığı ile ilgili problem karşılıklı nedenlerle gerçekleşmektedir. Yani yabancı düşmanlığına maruz kalanlarında uygulayanlar kadar olmasa da, bu durumun oluşmasında payı vardır. Uyum sorunu yaşama ile Resmi makamlara sorunlarını ulaştırma güçlüğü yaşama (Tablo 45) oranıyla bu tablodaki oranların birbiriyle örtüştüğü görülecektir.

Tablo 60. Yabancı Düşmanlığıyla Karşılaşma İle Avusturyalılarla İlişki Algısı

			Türklerin Avusturyalılarla Arasında İyi bir İlişki Var mı? (TAVİ)		Toplam
			Var	Yok	
Yabancı Düşmanlığıyla Karşılaştınız mı? (YDK)	Evet	Sayı	17	159	176
		YDK'e göre%	9,7	90,3	100,0
		TAVİ'e göre%	43,6	60,7	58,5
		Toplama Göre%	5,6	52,8	58,5
	Hayır	Sayı	22	103	125
		YDK'e göre%	17,6	82,4	100,0
		TAVİ'e göre%	56,4	39,3	41,5
		Toplama Göre%	7,3	34,2	41,5
Toplam	Sayı	39	262	301	
	YDK'e göre%	13,0	87,0	100,0	
	TAVİ'e göre%	100,0	100,0	100,0	
	Toplama Göre%	13,0	87,0	100,0	

P değeri 0,04

Yabancı düşmanlığı ile karşılaşanların % 90,3'ü Türklerin Avusturyalılarla ilişkilerini “olumsuz” olarak değerlendirmektedir. Birçok konuda gerçeklerin ne olduğu kadar nasıl algılandığı da önemlidir. Türklerin Avusturyalılarla ilişkileri gerçekte nasıl olursa olsun Türkler tarafından iyi algılanmadığı ortadadır. Dolayısıyla bu olumsuz algılamının ortadan kaldırılması için ivedilikle adımların atılması ve bu olumsuz algılamının yeni sorunlara yol açmasına izin verilmemesi gerekir.

Tablo 61. Yabancı Düşmanlığıyla Karşılaşma İle Avusturyalılarla Görüşme Sıklığı

			Avusturyalı Komşu ve Arkadaşlarla Görüşme Sıklığı (AVKAG)		Toplam
			En az Ayda bir	En çok Özel günlerde	
Yabancı Düşmanlığıyla Karşılaştınız mı? (YDK)	Evet	Sayı	82	99	181
		YDK'e göre%	45,3	54,7	100,0
		AVKAG'e göre%	65,1	52,9	57,8
		Toplama Göre%	26,2	31,6	57,8
	Hayır	Sayı	44	88	132
		YDK'e göre%	33,3	66,7	100,0
		AVKAG'e göre%	34,9	47,1	42,2
		Toplama Göre%	14,1	28,1	42,2
Toplam	Sayı	126	187	313	
	YDK'e göre%	40,3	59,7	100,0	
	AVKAG'e göre%	100,0	100,0	100,0	
	Toplama Göre%	40,3	59,7	100,0	
P değeri 0,03					

Avusturyalı komşu ve arkadaşlarıyla görüşme sıklığı daha çok olanların yabancı düşmanlığı ile karşılaşma oranı % 65,1 iken Avusturyalı komşu ve arkadaşlarıyla daha az görüşenlerde bu oran % 52,9 olarak gerçekleşmiştir.

GENEL DEĞERLENDİRME VE SONUÇ

Bu çalışmada Avusturya'da yaşayan Türklerin aile yapısının ve yaşanan uyum sorunlarının araştırılması amaçlanmıştır. Tahmin edilebileceği gibi aile yapısı ve yaşanan uyum sorunlarının hepsinin tek bir araştırma ile ve bütün ayrıntılarıyla incelenmesi mümkün olmadığından bu çalışmada her iki konuda da genel bir durum tespiti yapılarak sorunların çözümüne katkı sağlanması amaçlanmıştır. Aile yapısıyla ilgili olarak aile biçimi, aile içi ilişkiler, komşu ve akrabalarla ilişkiler, konut ve ailelerin ekonomik durumu; yaşanan sorunlarla ilgili olarak ise, uyum, dil, yabancı düşmanlığı, Avusturya ve Türk makamlarıyla yaşanan sorunlarla ilgili konular ele alınmıştır.

Araştırmada Avusturya'daki Türklerin yaş ortalamasına baktığımızda oldukça genç bir nüfusa sahip oldukları, nüfus artış hızının Türkiye ile paralellik arz ettiği ve geri dönüşlerin oldukça azaldığı düşünüldüğünde, Avusturya gibi yaşlı bir nüfusa ve artış hızının oldukça düşük olduğu bir ülkede etki alanının her geçen gün genişleyeceğini söylememiz mümkündür. Yaptığımız mülakatlarda, katılımcılar bazı bölgelerdeki bazı ilköğretim okullarında Türk çocuklarının sayısının Avusturyalılardan daha fazla olduğunu ifade etmiştir. Bu durum Avusturya'daki Türklerin gelecekte Avusturya'da daha etkin olacağının da bir göstergesidir. Hem Türkiye hem de Avusturya tarafından üretilecek politikaların bu gelişmeye dikkate alacak şekilde olması gerekmektedir.

Araştırmaya katılan Türklerin eğitim seviyesinin çok da yüksek olmadığı hatta Avusturya'nın eğitim seviyesine göre oldukça düşük olduğu bile söylenebilir. Ancak yaptığımız mülakatlardan da anlaşılmaktadır ki, gençlerin eğitim seviyesi daha yüksektir. Genç anne babalar çocuklarının eğitimine daha çok önem vermektedir. Yani Avusturya'daki Türklerin eğitim seviyesinin her geçen gün yükseldiğini söylemek mümkündür.

Araştırmanın sonuçlarından anlaşılmaktadır ki; Türkler geçen süre içerisinde o ülkenin vatandaşı olma konusunda isteklidirler. Bu durum göstermektedir ki, artık Türkler göçmen yada yabancı olarak değil Avusturya'nın geleceğinde söz sahibi bir kitle olma yolundadır. Üretilen entegrasyon (uyum) politikalarının buna göre şekillenmesi bir zorunluluktur. Artık Türkiye'den işgücü olarak göç eden Türklerin yerine orada doğup büyüyen Türk asıllı Avusturyalılar almaya başlamıştır. Daha genel bir ifadeyle Avusturya ve birçok Avrupa ülkesi "Avrupalı Türkler" kavramıyla tanışmaktadır. Ve bu yeni jenerasyonla kucaklaşmaya hazırlanmak, onların yaşam tarzına, isteklerine kulak vermek zorundadır.

Araştırmaya katılan Avusturya'daki Türklerin %75'ten fazlası 10 yıldan daha fazla bir zamandır o ülkede yaşamaktadır. Ve yaptığımız mülakatlardan anlaşılmaktadır ki, geri dönmeyi düşünenlerin oranı oldukça düşüktür. Bu da Türklerin artık geçici bir göçmen grup olma niteliğinden uzaklaştığını göstermektedir.

Katılımcıların aile tipleriyle ilgili sınıflamalar açısından bakıldığında ailelerin, % 71,8 gibi yüksek bir oranının çekirdek ailelerden, % 11,5'inin geniş ailelerden, % 9,6'sının parçalanmış ailelerden, % 7,1'inin tek kişilik hanelerden oluştuğu görülmektedir.

Bu sonuçlar Türkiye ile karşılaştırılacak olursa, ASAGEM ile TÜİK'in araştırmasına göre, 2006 yılında Türkiye genelinde hanelerin %6'sı tek kişilik, %80,7'si çekirdek aile, %13'ü geniş aile ve %0,3'ü diğer hane halklarından oluşmaktadır. Eğer örneğimiz içindeki parçalanmış aileleri de çekirdek aile kategorisinde ele alacak olursak bu oran %81,4 olacaktır. Bu durum aslında Türkiye'deki aile yapısıyla Avusturya'da yaşayan Türklerin aile yapılarının ne kadarda birbiriyle örtüştüğünün bir göstergesidir.

Aile içi ilişkiler açısından sonuçları değerlendirdiğimizde; eş ve çocuklarla ilişkilerdeki orta ve kötü cevaplarının oranlarına bakılarak ailelerin yaklaşık %25'inin aile içi ilişkilerinin sorunlu olduğu ve bu sorunların %3'ünün ciddi boyutlarda olduğunu söyleyebiliriz. Yakın akrabalarla ilişkilerde bu sorunların oranının daha da arttığını görmekteyiz. Yaptığımız gezi, gözlem ve ziyaretlerde

gerçekleştirdiğimiz mülakatlarda katılımcılar aile içi sorunların her geçen gün artarak devam ettiğini ifade etmişlerdir.

Çocuklarının Avusturya’da yetişmesi konusunda endişe duyduğunu belirten yüksek orandaki vatandaşlarımız yine benzer yüksek oranlarla hangi nedenlerden dolayı endişe duyduklarını belirtmişlerdir. Endişe nedenleri konusunda oransal bazı farklılıklar olsa da söz konusu edilen bütün nedenlerden dolayı vatandaşlarımızın çocuklarının yetişmesiyle ilgili ciddi endişelere sahip oldukları görülmektedir. Her konuda olduğu gibi çocukların yetişmesi konusunda duyulan endişelerin nedenlerinin de detaylı araştırma ve incelemelere ihtiyaç duyduğu açıktır.

Çocukların yetişmesiyle ilgili duyulan endişenin boyutu ve bu endişelerin giderilmesiyle ilgili beklentilerin neler olduğu detaylı bir biçimde araştırılmayı gerektirecek kadar kapsamlı ve önemli bir konudur. Bu konuda yapılacak çalışmalar ve elde edilecek veriler entegrasyon (uyum) çabalarının başarısı açısından çok önemlidir. Çünkü uyum sağlaması beklenen insanların endişelerinin anlaşılması ve bu endişelerin giderilmesi başarılmadan uyum konusunda yaşanan bir sorunun halledilmesi mümkün değildir.

Eğitim alanındaki başarının okul-aile-çocuk üçlüsünün uyumu ve işbirliği ile mümkün olacağı bilinen bir husustur. Avusturya gibi bir ülkede eğitimle ilgili üçlünün okul ayağı ile ilgili yapılabilecek olanların sınırlı olduğu açıktır. Bu durumda ailelerin çocukların eğitimi konusunun bir parçası hatta en önemli yapısı olabileceği gerçeği üzerinde dikkatle durulmalıdır. Ailelerin çocuklarının eğitimi konusunda bilinçlendirilmesine yönelik her türlü çaba başarıyı sağlayan üç unsurun ikisini oluşturan aile ve çocuk unsurlarının sağlıklı hale gelmesini sağlayacaktır. Bu iki konuda sağlanan başarı eğitimin üçüncü ayağı olan okul konusunda sorunlar ortaya çıksa bile bu ikilinin uyumu ortaya çıkabilecek sorunlarında aşılmasının imkanını olacaktır. Yabancı bir ülkede yaşamının okul öncesi ve okul döneminde yaşatlarına göre Türk çocuklarını dezavantajlı konuma getiren bir durum oluşturulduğu hiçbir zaman gözden kaçırılmamalıdır. Dolayısıyla Türk çocuklarının da diğer çocuklarla eşit yarışma imkânına kavuşturulmalarının ancak ailelerin bilinçli bir şekilde desteklenmesi ve onlarında çocuklarını bilinçli bir şekilde desteklemesiyle mümkün olacağı unutulmamalıdır.

Geleneksel Türk aile yapısında komşu ve akrabalarla yakın ilişkilerin olduğu bilinen bir özelliktir. Türkiye’de son yıllarda yaşanan hızlı değişim sürecine bağlı olarak özellikle şehirlerde bir azalma olsa da aile ve akraba ilişkilerinde bu dayanışma büyük ölçüde devam etmektedir. Avusturya’da yaşayan Türk ailelerinin de bu özelliklerini koruduklarını görmekteyiz. Aynen Türkiye’de olduğu gibi Avusturya’da yaşayan Türkler arasında da küçük beldelerde bu dayanışmanın büyük şehirlere göre daha iyi olduğu tespit edilmiştir.

Türklerin aralarındaki bu dayanışmanın örgütlü hale gelemsinin birçok alanda sorunların çözümü için uygun bir zemin oluşturacağı açıktır. Ancak bu yapıların vatandaşlarımızın her kesiminin katılımına açık, kapsayıcı ve iyi işleyen organizasyonlar olması gerekir.

Türklerin içinde yaşadıkların ülkenin (Avusturya) ekonomik şartları dikkate alındığında gelir seviyesinin çok düşük olduğu anlaşılmaktadır. Ekonomik olarak fakirleşen azınlık, toplumdaki çoğunluk tarafından küçük görülüp aşağılanabilir. Diğer yandan, ekonomik refaha kavuşmuş azınlık, toplum içerisinde büyük bir kıskançlık ve çekememezlik yaratabilir ki, buna karşılık olarak da toplum tüm politik gücünü, azınlık üzerinde baskı kurmak için kullanabilir (Chandara,2006:56). “Sosyoekonomik yapının sosyokültürel entegrasyona etkisi”nin ayrı bir araştırma konusu olarak ele alınması gerektiğini düşünüyoruz.

Türkçe konusunda çocukların yaşadıkları sorunlar ve Almanca konusunda yetişkinlerin yaşadıkları sorunlar Avusturya’daki vatandaşlarımızın iki kültür arasında nasıl bir konumda kaldıklarının çarpıcı bir örneğini oluşturmaktadır. Bu konuda yeterli çalışmalar yapıp olumlu neticeler elde edilinceye kadar hiçbir sorunun köklü çözümünün sağlanamayacağı, sorunların sadece erteleneceği unutulmamalıdır. Ayrıca ertelenen her sorunun zamanla çözülmediği daha büyüyerek ve boyutları artarak ve bazen çözülemez hale gelerek tekrar karşımıza çıktığı defalarca tecrübe edilerek öğrenilmiş bir gerçektir.

Gazete ve dergi okuma konusunda elde edilen veriler Avusturya’daki vatandaşlarımızın ciddi anlamda bu ülkeye uyum sağlama çabası içinde olduklarını ve bu konuda da önemli bir aşama kaydettiklerini açıkça göstermektedir.

Çok çeşitli nedenleri ve değişik boyutları bulunan yabancı düşmanlığının Avusturya'daki hedeflerinden birini oluşturan Türklerin tek başlarına bu sorunla baş etmeleri elbette mümkün değildir. Bütün Avrupa'nın en önemli sosyal sorunlarının başında gelen yabancı düşmanlığının, bütün ülkelerin ve ilgililerin katılımıyla mücadele edilmesi gereken bir sorun olduğu şüphesizdir. Ancak Türklerle ilgili zaman içinde oluşan ön yargıların ortadan kaldırılması veya azaltılması için vatandaşlarımızın da yapacakları çok önemli işlerin olduğu unutulmamalıdır.

Konunun birçok boyutunun olduğu, detaylı çalışmalarla meselenin her boyutuyla ortaya çıkarılması gerektiği ve ortaya çıkarılacak kapsamlı bilgilerle ancak sorunun sağlıklı çözüme kavuşturulabileceği unutulmamalıdır. Bu çalışmadan elde edilen bilgiler ilişkilerin ve nedenlerinin genel hatlarıyla nasıl algılandığını ortaya koymakla sınırlıdır.

Sonuçlar genel olarak değerlendirildiğinde yarıya yakın vatandaşımızın şu veya bu şekilde Avusturyalı komşularıyla iyi ilişkiler içinde olduğu ve bunun ciddi bir komşuluk ilişkisinin göstergesi olan eve 'ailece ziyaret' düzeyinde yaşandığı görülmektedir. Avusturyalılarla Türklerin ilişkilerinin genel olarak nasıl algılandığı ile ilgili yüksek orandaki olumsuz cevaplarla kıyaslandığında komşuluk ilişkileriyle ilgili cevapların çok daha iyi bir ilişki durumuna işaret ettiği açıktır. Bu farklılaşmanın birçok farklı açıklaması olabileceği gibi vatandaşlarımızın birçok konuda olduğu gibi Türklerin Avusturyalılarla ilişkileri konusunda da kendi yaşadıklarından daha olumsuz bir algılamada içinde oldukları söylenebilir.

Bu çabaların tarafların gayreti, karşılıklı anlayış ve yardımlaşmaları ile daha ileri boyutlara taşınabileceği açıktır. Ancak bu yolla hem vatandaşlarımızın yaşadıkları sorunların hem de Avusturya toplumunun sorunlarının azalması mümkün olacaktır.

Bu araştırma ile genel durumun ortaya konması amaçlandığından ele alınan her bir sorunla ilgili ayrıntılı veriler elde edilememiş, ancak sorunların yoğunlaştığı konular, yaygınlığı, nedenleri ve ilgililerin hangi alanlara dikkatlerini yönelmeleri gerektiği gibi hususlarda çok önemli sonuçlara ulaşılmıştır.

Her türlü göçün sonunda çeşitli ekonomik, sosyal, siyasal ve kültürel sonuçlar ve sorunların ortaya çıktığı bilinen bir gerçektir. Uluslar arası göçün ortaya çıkardığı

sorunlar çoğu kez daha ileri boyutlarda yaşanmaktadır. Avrupa'ya göç eden vatandaşlarımızın da göçün ilk yıllarından beri ciddi sosyal ve kültürel sorunlar yaşadıkları bilinmektedir. Elde edilen veriler bu sorunların büyük ölçüde devam ettiğini ve bunlara son yıllarda ağırlığını iyice hissettiren ekonomik sorunların da eklendiğini göstermektedir.

Kanımızca, Türkler Göç ettikleri ülkelerde kendi kültürlerini ve aile yapılarını büyük ölçüde korumaktadırlar. Ancak içinde buldukları toplum ile yaşadıkları kültürel farklılıklar onların eğitim, dil, yabancı düşmanlığı gibi çeşitli sorunlar yaşamalarına neden olmaktadır. Yaşadıkları bu sorunlar Türklerin içinde buldukları ülkeye entegrasyon (uyum)'unun önündeki en büyük engeldir.

KAYNAKÇA

- Aile Ve Sosyal Araştırmalar Genel M¼d¼rl¼ę¼, (2007). *Avusturya alışma Ziyareti Raporu*, Ankara: Aile Ve Sosyal Araştırmalar Genel M¼d¼rl¼ę¼ Yay.
- Aile Ve Sosyal Araştırmalar Genel M¼d¼rl¼ę¼, (2007). *Almanya'da Yaşayan T¼rklerin Aile Yapıları ve Sorunları*, Ankara: Aile Ve Sosyal Araştırmalar Genel M¼d¼rl¼ę¼ Yay.
- Appiah, K. A. (1994), "*İdenty, Authenticity, Survival*", Multiculturalism (ed. A. Gutmann) (Princeton, NJ: Princeton University Pres).
- Aytaç, A.M. (2007). *Ailenin Serencamı: T¼rkiye'de Modern Aile Fikrinin Oluşması*, Ankara: Dipnot Yay.
- Barkan, ¼.L. (1953). *Tarihi Demografik Araştırmaları ve Osmanlı Tarihi*, T¼rkiyat Mecmuası
- Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu, (1990). *Aile Yazıları 1, (Makaleler)*, Ankara: Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu Yay.
- Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu, (1994). *Yurt Dışına İş G¼c¼ G¼¼ ve Parçalanmış Aile*, Ankara: Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu Yay.
- Berger, P. & B. (1983). *The War Over Family*, NY:Doubleday/ anchor Press, Graden City
- Bilge, R. (2001). *Siyah Beyaz Arasında T¼rkiye ve Avrupa*, İstanbul: Evrim Yay.
- Bottomore, T. & Nisbet, R. (2002), *Sosyolojik öz¼mlemenin Tarihi*, (M. Tuncay, A. Uğur ev.), Ankara: Ayraç Yay.
- Carrithers, M. (1992), *Why Humans Have Cultures: Explaining Anthropology and Social Diversity* (Oxford: Oxford University Pres).
- Chandra, M. (2006). *K¼resel Ahlak ya da K¼resel Hegomonya: din, insanlık onuru ve medeniyetler etkileşimi üzerine d¼ř¼nceler*, (M. Mercanoğlu, ev.) İstanbul: Kakn¼s Yay.
- Cleland, D. Mc. (1975). *Milli ¼zellik ve T¼rkiye ve İran'da Ekonomik Gelişme*, Ankara: T¼rkiye Orta Doğu Amme İdaresi Dergisi. Sayı: 3, cilt 7
- Connolly, W. E. (1995). *Kimlik ve farklılık*, (F. Lekesizalın, ev.) İstanbul: Ayrıntı Yay.
- akıroğlu, A. (2005). *Avrupa sorunu*, İstanbul: Aykırı Yay.

- Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı, Dış İlişkiler ve Yurtdışı İşçi Hizmetleri Genel Müdürlüğü, (2002). *Yurtdışındaki Vatandaşlarımıza İlişkin Gelişmeler ve Sayısal Bilgiler*, Ankara
- Çimen, L. (2003). *Türk ailesinde karar mekanizmaları ve kadının rolü*, Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyoloji Ana Bilim Dalı
- Demirel, Ö. (1990). *1700–1730 Tarihlerinde Ankara’da Ailenin Niceliksel Yapısı*, Belleten, Cilt IV, sayı: 211
- Devlet Planlama Teşkilatı, (1964). *Batı Almanya’daki Türk İşçileri ve Sorunları*, Ankara
- Dilâçar, A. (1978). *Ana Dili İlkeleri ve Türkiye Dışındaki Başlıca Uygulamaları*, Ankara
- Dönmezer, S. (1994). *Toplum Bilim*, İstanbul: Beta Yay.
- Dumon, W. (1991). *Avrupa Topluluğu Ülkelerinde Aile Politikası*, (R. Esengün, çev.) Ankara: T.C. Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu Yay.
- Eriksen, T.H. (2001). *Kültür Terorizmi*, (A.Ö. Otçu, çev.), Diyarbakır: Avesta Yay
- Erkal, M.E. (1990). “Türk Ailesi ve Batı Avrupadaki Bazı Değişmeler”, *Tarihi Akışı İçerisinde Türklerde Aile Yapısı Sempozyumu*, Kayseri: Erciyes Üniversitesi Yay. No:9
- Fairchild, H.P., (1967), “Social Assimilation” *Dictionary of Sociology and Related Sciences*, Littlefield, Adams & Co., New Jersey
- Gökalp, Z., *Türk Medeniyet Tarihi*, cilt 1, s. 335-336
- Göyünç, N. (1970). *Hane Deyimi Hakkında*, Tarih Dergisi İÜ Edebiyat Fak., cilt 379, s.331-348, İstanbul
- Gutmann, A. & Charles T. (1996). *Çok kültürcülük : tanınma politikası*, (L. Köker, çev.) İstanbul: Yapı Kredi Yay.
- Güvenç, B.,(1991). *İnsan ve Kültür*, İstanbul: Remzi Kitabevi
- Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü, (2003). *Türkiye Nüfus ve Sağlık Araştırması*, Ankara
- İnan, A. (1941). *Manas Destanında Görülen Muhtelif Tabakalar*, Varlık Dergisi, No:18
- İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Tarih Araştırma Merkezi, (2000). *Tarih Boyunca Türklerde Ev ve Aile Semineri*, İstanbul

- Kağıtçıbaşı, Ç. (1998). “Kültür Bağlamında İnsan ve Aile”, *Kültürel Psikoloji*, İstanbul: Yapı Kredi Kültür Sanat Yay.
- Kağıtçıbaşı, Ç. (1990). *İnsan Aile Kültür*, İstanbul: Remzi Kitabevi
- Kaya, A. (2000). “Diyasporada Kimliğin Oluşumu”, *Berlin’deki Küçük İstanbul* İstanbul: Büke Yay.
- King, A. D. (1998).: “Kimlik Temsilinin Çağdaş Koşulları”, *Kültür Küreselleşme ve Dünya Sistemi*, Ankara: Bilim ve Sanat Yay.
- Kula, O. (2006). *Avrupa kimliği ve Türkiye*, İstanbul: Büke Kitapları
- Kurtkan Bilgiseven, Â. (1989). *Genel Sosyoloji*, İstanbul: Filiz Kitabevi
- Külebi, C. (1994), *Ana Dili ve Yazın Öğretimi*, İstanbul: Çağdaş Yay.
- Meriç, Ü. (2006). *Cemil Meriç: Sosyoloji Notları ve Konferanslar*, İstanbul: İletişim Yay.
- Moles, A. A. (1983). *Kültürün Toplumsal Dinamiği*, (N. Bilgin çev.). İzmir: Ege Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yay., No:21
- Necef, M.Ü. (1992). *Etnik Karışım (Etnisk Kitsch)*, magisteravhandling, Odense Universite
- Okyavuz, M. (1999). *Almanya’nun Yabancılar Politikası*, Ankara: Doruk Yay.
- Orkun, H.N., *Suci Yazıtı*, Eski Türk Yazıtları cilt 3, s.104
- Ortaylı, İ. (1984). *Türkiye’de Aile’nin Değişimi*, Ankara: Türk Sosyal Bilimler Derneği Yay.
- Ozankaya, Ö. (1984). “Laiklik Öncesi Dönemde Şemseddin Sami’nin Aile Düzenine Ait Gözlem”, *Türkiye’de Ailenin Değişimi*, Ankara: Türk Sosyal Bilimler Derneği Yay.
- Ögel, B. (1988), *Dünden Bugüne Türk Kültürünün Gelişme Çağları*, İstanbul: Türk Dünyası Araştırmaları Vakfı Yay.
- Özbudun, E., Keyman, F. (2002). “Türkiyede Kültürel Küreselleşme”, P.L. Berger & S.P. Huntington, (Ed.), *Bir Küre Bin Bir Küreselleşme*, içinde (303-326). İstanbul: Kitap Yay.
- Özdemir, R. (1989). *Kırşehir’de Ailenin Sosyo-Ekonomik Yapısı*, (1800–1906) İstanbul: Osmanlı Araştırmaları Dergisi, sayı: 9
- Özgüven, İ.E., (2001), *Ailede İletişim ve Yaşam*, Ankara: PDREM Yay.

- Özkan, H. H., (2006). *Popüler Kültür ve Eğitim*, Cilt:14 No:1 Kastamonu Eğitim Dergisi 29-38
- Öztürk, H. (1991). *Kınalızade Ali Çelebi'de Aile*, İstanbul: Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu Yay.
- Parekh, B. (2002). *Çok Kültürlülüğü Yeniden Düşünmek, Kültürel Çeşitlilik ve Siyasi Teori*, (B. Tanrıseven, çev.) İstanbul: Phoneix Yay.
- Reyhanlı, T. (1983). *İngiliz Gezginlerine Göre 16. Yüzyılda İstanbul'da Hayat* Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı Yay.
- Şen, F. Öz, G. İyidirli, A. (1996). *Almanya'da Türklerin Kültürel Sorunları*, Köln
- Tebly, K. (1988). *Dersaadet'te Avusturya Sefirleri*, (S. Ünlü, çev.) Ankara: Kültür Bakanlığı Yay.
- Tekin, H. (1980). *Okullarımızdaki Türkçe Öğretimi* , Ankara: Mars Matbaası
- Tezcan, M. (2000). *Türk Ailesi Antropolojisi*, İstanbul: İmge Yay.
- Toprak, Z. (1988). *Osmanlıda Alafranga Evlenme İlanları*, İstanbul: Tarih ve Toplum Dergisi, cilt 9, Sayı:5
- Tuna, K. (2007). "Dil ve Kimlik", K. Alver ve N. Doğan (Ed.), *Kültür sosyolojisi* içinde (169-181). Ankara: Hece Yay.,
- Turan, K. (1997). *Almanya'da Türk Olmak*, Ankara: Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu Yay.
- Türkdoğan, O. (2008). *Osmanlıdan Günümüze Türk Toplum Yapısı*, İstanbul: Timaş Yay.
- Türkiye Büyük Millet Meclisi, (2003). *Yurtdışındaki Vatandaşlarımızla İlgili, (10/8 , 48) Esas Numaralı Meclis Araştırma Komisyonu Raporu*, Dönem:22, Yasama Yılı:2, Ankara
- Unat Abadan, N. (2002). *Bitmeyen Göç: Konuk İşçilikten Ulus Ötesi Yurttaşlığa*, İstanbul: Bilgi Üniversitesi Yay.
- Webster's Encyclopedic Unapbrided Dictionary of the English Language, (1989), New York
- Yarma, Z. (2006). *Avrupa Ülkelerindeki Türk Kökenli Milletlerin Siyasal Kimlik ve Elit Oluşumu: Almanya Örneği*, Yüksek Lisans Tezi, Kocaeli Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü

<http://tr.wikipedia.org/wiki/Avusturya>

http://tr.wikipedia.org/wiki/Avusturya#Avusturya.27n.C4.B1n_Ey.C3.A2letleri

http://www.statistik.at/web_de/statistiken/volkswirtschaftliche_gesamtrechnungen/bruttoinlandsprodukt_und_hauptaggregate/jahresdaten/019505.html

<http://islamische-religionspaedagogik.univie.ac.at//index.php?id=13807&L=3>

http://www.miteinlernen.at/frameset_tr.html

<http://www.zft-online.de/>, Türkiye Arastirmalar Merkezi Vakfi

EK-1: UYGULANAN ANKET SORULARI

ARAŞTIRMADA KULLANILAN ANKET SORULARI

Sayın Katılımcı;

Bu çalışma Aile Danışmanı Efkan Yeşildağ'ın, Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyoloji Bölümü Yüksek Lisans Programında yürütmekte olduğu "**Avusturya'da Yaşayan Türklerin Aile Yapıları ve Entegrasyon (Uyum) Sorunları**" adlı yüksek lisans tezinin alan araştırması kısmıdır. Elinizde bulunan anket formu, yaşanan sorunları yerinde tesbit etmek ve ilgili makamlara çözüm önerilerini sayısal veriler ışığında rapor etmek amacıyla yapılmaktadır. Katılımcıların isimleri alınmayacak ve veriler bilimsel amaçlar dışında kullanılmayacaktır.

Katılımınız ve içten cevaplarınız için teşekkür ederim.

Efkan Yeşildağ

1 Cinsiyetiniz?

☐	Erkek
☐	Kadın

2 Yaşınız?

☐	16-25
☐	26-35
☐	36-45
☐	46-55
☐	56 ve üzeri

3 Öğrenim durumunuz?

☐	Okur-yazar değilim
☐	İlkokul
☐	Ortaokul
☐	Lise ve dengi
☐	Yüksekokul / üniversite
☐	Lisansüstü

4 Medeni durumunuz?

☐	Evli
☐	Bekar
☐	Boşanmış

5 Halen ne işle meşgulsünüz, İşiniz nedir?

- işsiz
 işçi
 Ev Hanımı
 Serbest Meslek (esnaf, tüccar vb)
 Emekli
 Öğrenci

6 Yaptığınız işi seviyor musunuz?

- Evet seviyorum
 Hayır sevmiyorum
 Mecbur olduğum için yapıyorum

7 Yerleşme, ikamet durumunuz?

- Avusturya vatandaşı
 Oturma izni var
 Turist vizesi var

8 Avusturya'da yaşama süreniz?

- 1 yıldan daha az
 1-5 yıl
 6-10yıl
 11-20 yıl
 21-30 yıl
 31 ve üzeri

9 Oturduğunuz yer?

- İl merkezi
 İlçe merkezi
 Köy veya belde

10 Yaşadığınız aile, hangisine uygun düşmekte?

- Tek kişilik aile(Yalnız yaşıyorum)
 Anne-Baba ve evlenmemiş çocuklar
 Anne ve evlenmemiş çocuklar
 Baba ve evlenmemiş çocuklar
 Anne ve evlenmiş çocuklar
 Baba ve evlenmiş çocuklar
 Anne-Baba ve evlenmiş çocuklar
 Sadece Anne ve Baba

11 Hanede yaşayan akraba ve hemşehriniz var mı?

- Yok
 Akraba var
 Hemşehri var

12 Yasadığınız Ev kime ait?

- Kendime ait
 Kirada oturuyorum (özel şahıstan kiralama)
 Gemeinde (Lojman)

13 Eviniz kira ise ne kadar kira ödüyorsunuz? (Euro)

- € 300 -€ 450
 € 451 -€ 600
 € 601 - € 750
 € 750 ve üzeri

14 Türk komşu ve akrabalarla görüşme sıklığınız?

- Haftada bir kaç kez
 Haftada bir kez
 Ayda bir kez
 Özel günlerde (düğün,bayram,cenaze vs)
 Hiç görüşmem
 Burada akrabam yok

15 Avusturyalı komşu ve arkadaşlarınızla görüşme durumunuz?

- Haftada bir kaç kez
 Haftada bir kez
 Ayda bir kez
 Hiç gitmem
 Dışarıda görüşüyoruz

16 Türk komşu ve arkadaşlarınıza ailece gitme sıklığınız?

- Haftada bir kaç kez
 Haftada bir kez
 Ayda bir kez
 Özel günlerde (düğün.bayram.cenaze,vs)
 Hiç gitmem

17 Size göre işsizliğin nedenleri nelerdir?

- Türklerin meslek sahibi olmamaları
 Eğitim eksikliği
 Türklerin Almancayı bilmemeleri
 Avusturyadaki kurumların ilgisizliği
 Türklerle ilgili önyargılar/ayrımcılık

18 Avusturya toplumuna uyum konusunda sorun yaşadınız mı?

- Yaşamadım
 Zaman zaman yaşıyorum
 Sık sık yaşıyorum
 İlk geldiğimde yaşadım, artık yaşamıyorum

19 Çocuklarınızın Avusturya'da yetişmesi sizi endişelendiriyor mu?

- Evet
 Hayır

20 Cevabiniz evetse, en önemli neden sizce nedir?

- Kültürümüzü öğrenememesi
 Dini değerlerimizi öğrenememesi
 Uyuşturucu, alkol vs. tehlikesi
 Yabancı değerler edinmesi
 Yabancı düşmanı grupların saldırısı
 İyi eğitim alamaması
 Çocukların aileden uzaklaşması

21 Dil konusunda sorun yaşıyor musunuz?

- Sorun yaşıyorum
 Eşim sorun yaşıyor
 Çocuklarım sorun yaşıyor

22 Entegrasyondan ne anlıyorsunuz?

- Kendi kültürümü, Avusturya kültürüne saygı duyarak ve yasalara bağlı olarak yaşamak
- Avusturyanın kültürünü benimseyip yaşamak
- Avusturyanın dilini öğrenip, kendi kültürünü yaşamak
- Avusturyalılarla diyalog kurmak
- Bence entegrasyon asimilasyon demektir
- Bilgim yok

23 Evinize giren aylık ortalama gelir ne kadardır?(Eu)

- € 1000- € 1500
- € 1501- € 2000
- € 2001- € 2500
- € 2501- € 3000
- € 3001- € 3500
- € 3501 € 4000
- € 4001 ve üzeri

24 Uyum sorunu yaşadığınız konular nelerdir?

- İş hayatı
- Gündelik ilişkiler
- Resmi makamlarla ilişkiler
- Dil konusu
- Din konusu
- Kültürel farklılıklar ve davranışlar

25 Çocuklarım Türkçe okuma-yazma konusunda

- Sorun yaşıyorlar
- Kısmen sorun yaşıyorlar
- Sorun yaşamıyorlar

26 Gazete-Dergi vs. okuma alışkanlığınız?

- Okumuyorum
- Türkçe gazete-dergi okuyorum
- Almanca gazete-dergi okuyorum
- Dini kitaplar okuyorum
- Her iki dilde de gazete ve dergi okuyorum

27 Avusturya vatandaşı olmak istiyor musunuz?

- Hayır, istemiyorum
- Evet, istiyorum
- Çifte vatandaşlık uygulamasına gecilirse isterim
- Zaten vatandaşım

28 Vize uygulamalarında sorun yaşadınız mı?

- Hayır, yaşamadım
- Vizenin süresiyle ilgili sorun yaşadım
- Vize işlemleriyle alakalı sorun yaşadım

29 Yabancı düşmanlığıyla ilgili düşünceleriniz?

- Yabancı düşmanlığı yoktur
- Son yıllarda yabancı düşmanlığında bir artış yaşanıyor
- Yabancı düşmanlığı sadece marjinal gruplarda var
-

30 Yabancı düşmanlığıyla karşılaştınız mı?

- İş hayatında karşılaştım
 Günlük hayatta karşılaştım
 Hayır karşılaşmadım

31 Türklerin Avusturyalılarla ilişkilerini nasıl değerlendiriyorsunuz?

- İyi bir ilişki var
 Avusturyalıların ön yargıları yüzünden iyi bir ilişki yok
 Vatandaşlarımızın tavırları yüzünden iyi bir ilişki yok
 Karşılıklı nedenlerle iyi bir ilişki yok

32 Türklerin kendi aralarındaki ilişkilerini nasıl değerlendiriyorsunuz?

- Bir dayanışma yok
 Küçük grup dayanışması var
 Gruplar arasında derin ayrılıklar var
 İyi bir dayanışma var

33 Sizce mutlu bir hayat için, aşağıdakilerden hangisi en önceliklidir?

- Aile huzurum
 Çocuklarımın eğitimi
 İnançlarımı yaşamak
 Para kazanmak

34 Sizce çocuğunuz kendi kültürünü aileden alıyor mu?

- Evet
 Hayır

35 Cevabınız hayır ise bu konuda yapılmasını istediğiniz şeyler?

- Avusturya Devleti kendi kültürümüzü öğrenmemize ve yaşamamıza yardımcı olsun
 Çeşitli gönüllü, kuruluşlar bu konuda eğitim programları düzenleyip, Türkiye'den uzman kişiler konuşmacı olarak çağırılsın
 Hiçbir şey yapılamaz, biz ve çocuklarımızı gelecekte zor günler bekliyor

36 Sorunlarınızı resmi makamlara ulaştırmada zorluk yaşadınız mı?

- Avusturya makamlarına ulaştırmada yaşadım
 Türk makamlarına ulaştırmada yaşadım
 Sorun yaşamadım

37 Yaşadığınız sorunlar?

- Görevliler işlerini gereği gibi yapmıyorlar
 Kılık-kıyafet konusunda sorun çıkıyorlar
 Kaba davranıyorlar
 Diğer konularda
-

38 Avusturyaya yerlesme sebebiniz nedir?

☐	Birikim yapmak
☐	Cocuklarimin gelecekteki is sorunu olmamasi
☐	Avusturyanın saglik ve sosyal guvenlik olanaklari
☐	Guenli bir ulke olmasi

**Aile fertleri ve yakin
akrabalarla iliskiler**

		iyi	orta	kotu
39	Eşinizle ilişkileriniz?			
40	Çocuklarınızla ilişkileriniz?			
41	Eşinizin annesiyle ilişkileriniz?			
42	Eşinizin babasıyla ilişkileriniz?			
43	Eşinizin kardeşiyle ilişkileriniz?			
44	Diğer akrabalarla ilişkileriniz?			